सामाजिक विकास समितिः सभापतिको मन्तव्य

माननीय सभामुख महोदय,

प्रदेश सभाको नियमित काम कारवाहीलाई सहयोग पुर्‍याउनका साथै सुव्यवस्थित र प्रभावकारी वनाउनको लागि र प्रदेश सरकारलाई संसद प्रति जवाफदेही र उत्तरदायी वनाउन र विधायिकि कार्य समेत सम्पादन गर्ने गरि संविधानको धारा १९३ तथा प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १४८ बमोजिम गठित बिभिन्न ६ वटा विषयगत समितिहरु मध्ये सामाजिक विकास समिति पनि एक हो ।

यस समितिलाई शिक्षा, स्वास्थ्य, भाषा संस्कृति श्रम, रोजगार समाज कल्याण एवं सामाजिक विकास मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र तोकिएको हुँदा मन्त्रालयगत रूपमा हेर्दा प्रदेश सरकारको सामाजिक विकास मन्त्रालय यसको कार्य क्षेत्र भित्र पर्दछ ।समितिमा पदेन सदस्य बाहेक सभामुखले कार्यव्यवस्था परामर्श समितिको बैठकवाट परामर्श लिई १५ जना सदस्यहरु मनोनयन गर्न सक्ने व्यवस्था वमोजिम हाल यस समितिमा पदेन सदस्य बाहेक १३ जना माननीय सदस्यहरू रहनु भएको छ ।त्यसैगरी मुख्यमन्त्री सवै समितिको पदेन सदस्य र समितिको कार्यक्षेत्रसंग सम्वन्धित मन्त्री समितिको पदेन सदस्य रहने व्यवस्था वमोजिम मुख्यमन्त्री र सामाजिक विकास मन्त्री समितिको पदेन सदस्य रहनु भएको छ ।

संविधानतः सरकार र संसद एक अर्काका परिपूरक निकायका रुपमा रहेका छन् । राज्यका यी दुई अङ्ग शक्ति पृथकीकरण एवं शक्ति सन्तुलन र नियन्त्रणको सिद्धान्त अनुरुप एक आपसमा नियन्त्रित र सन्तुलित रुपमा कार्य गर्दछन् । संसदले सरकार बनाउने तथा समस्त सरकारको समग्र क्रियाकलापको पहरेदारी गर्ने जनमत प्राप्त गरेको आधिकारीक निकाय भएको हुँदा सरकार सदैव संसदप्रति उत्तरदायी रहने गर्छ ।संसदले सरकार बनाउने जनमतवाट आधिकारीकता प्राप्त गरेको हुँदा सरकारका क्रियाकलापहरुप्रति सचेत र जिम्मेवार रहन्छ । वस्तुतः संसदीय समितिहरु मार्फत नै सरकारको संसदप्रतिको उत्तरदायित्व निरुपण गर्दछ र सरकारका नीति तथा कार्यक्रम र क्रियाकलापहरुलाई विद्यमान नीति, नियम र ऐन कानूनको सीमामा जाँच गरी कार्यक्रमहरुको लागत, लाभ र उपलब्धिका दृष्टिकोणले समेत समग्र प्रभावको संसदीय निगरानी समितिले गर्ने क्रममा यस समितिले सामाजिक विकास मन्त्रालयको संसदीय निगरानी गरिरहेको छ ।

कार्यपालिकालाई व्यवस्थापिकाप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन समितिको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका निकायहरुवाट निर्मित नीति नियम तथा कार्यक्रम, स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समेत गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र समुचित टिप्पणी, सिफारिस र निर्देशन सहितको कार्य सम्पादनको समग्र क्रियाकलाप तथा वर्षभरी सम्पादन गरिएका विधायिकी कार्यहरू समेटेर वार्षिक प्रतिवेदन सभामा पेश गर्ने जिम्मेवारी समितिहरूको रहेको छ ।

समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनको दोस्रो वर्षमा विभिन्न गतिविधि सम्पादन गरेको छ । समितिले कार्य सम्पादन गरेको सम्पूर्ण कार्यको अभिलेखिकरण गर्ने सन्दर्भमा प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १५८ को व्यवस्था वमोजिम दोस्रो वर्षको समितिको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने अवसर प्राप्त भएको छ ।समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि यस आर्थिक वर्षमा विभिन्न समयमा गरि जम्मा २४ वटा वैठक वसी समितिले मन्त्रालयले सम्पादन गरेको कामको जानकारी लिने, आवश्यकता अनुसार निर्देशन दिने लगायतका विभिन्न विषयमा छलफल गरी कार्य सम्पादन गरेको छ । कोभिड १९ को विश्वव्यापीरूपमा आएको महामारीले

समितिको कार्य सम्पादनमा असर परेको थियो । यध्यपी यस समितिको पनि महामारिको समयमा अग्रणी भूमिका हुने भएकोले र सामाजिक विकास मन्त्रालय यस समितिको कार्यक्षेत्र अर्न्तरगत रहेकोले कोभिड –१९ को रोकथाम तथा उपचारको सन्दर्भमा समितिले महामारिकै वेला मन्त्रालयसंग वारम्वार छलफल गरि महत्वर्पूण निर्देशनहरू दिएको थियो । समितिले सरकारवाट सम्पादन गरेका गतिविधिको स्थलगत निरिक्षण गर्ने सन्दर्भमा सरकारवाट भएका शिक्षा सम्वन्धी गतिविधिलाई स्थलगत अनुगमन गर्नको लागि समितिका माननीयहरु रहेको ४ वटा टोली गठन गरि स्थलगत अनुगमन गरेको थियो । यसै गरि समितिले कोरोना महामारीकै विच सरकारले कोभिड –१९ को महामारी रोक्नका लागि स्थापना गरेका कोरोना विषेश अस्पताल र क्वारेन्टिनको समेत स्थलगत निरिक्षण गरि स्थलगत निरिक्षणका देखिएका समस्या समाधान गर्न सामाजिक विकास मन्त्रालयलाई आवश्यक निर्देशन समेत दिएको थियो । यस आर्थिक वर्षमा समितिमा एउटा मात्र विधेयक (सेवा केन्द्र तथा पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन र सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक) प्राप्त भएको थियो । सो विधयेक पनि असार महिनामा प्राप्त भएकोले एकपटक सरोकारवाला र एक पटक संशोधनकर्तासंग छलफल गरिएको छ र उक्त विधेयक हाल समितिमा विचाराधिन अवस्थाका रहेको छ।

माननीय सभामुख महोदय,

अन्त्यमा यस सामाजिक विकास समितिको आ व २०७६/77 को वार्षिक प्रतिवेदन छैठौं अधिबेशनमा प्रस्तुत हुने क्रममा तयारी अवस्थामा रहेता पनि बिविध कारणले प्रस्तुत हुन नसकेको जानकारी गराउँदछु । समितिको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुर्याउनु हुने माननीय सभामुख, उप सभामुख, सम्वन्धित मन्त्रालयका मन्त्रीज्यू, समितिको कार्य सम्पादनमा नियमित रूपमा खट्नुहुने माननीय सदस्यज्यूहरू, संशोधनकर्ता माननीयज्यूहरु, प्रदेश सभा सचिवालयमा कार्यरत र समिति सचिवालयमा कार्यरत सम्पूर्ण पदाधिकारी एवं राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, समितिको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुर्याउनु हुने विज्ञ एवं सरोकारवालाहरू, पत्रकार मित्रहरु र सरोकारवाला सवै महानुभावहरूलाई समेत धन्यवाद दिंदै माननीय सभामुखको अनुमतिले प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १५८ वमोजिम यो वार्षिक प्रतिवेदन सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

धन्यवाद ।

मिति २०७७।१२।१९

दृगनारायण पाण्डेय
सभापति
सामाजिक विकास समिति

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१.१ परिचय

संघीयताको कार्यान्वयन संगै प्रदेश सभा स्थापना भई समितिले आफ्नो दुई वर्षको कार्यकाल पनि पुरा गरिसकेको छ ।यस समयमा समितिले विभिन्न कार्य अनुभव गर्ने अवसर प्राप्त गरेको थियो ।प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १४५ वमोजिम प्रदेश सभाको नियमित कार्यमा सहयोग पु–याउन प्रदेश सभा अन्तर्गत विषयगत समिति र विशेष समितिको गठन गर्न सकिने व्यवस्था भए वमोजिम प्रदेश सरकारलाई प्रदेश सभाप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सरकारबाट भए गरेका काम कारवाहीको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन तथा राय दिन र विधायिकी कार्य समेत सम्पादन गर्ने गरि प्रदेश सभालाई व्यवस्थित गर्न संविधानको धारा १९३ तथा प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १४८ बमोजिम गठित बिभिन्न ६ वटा विषयगत समितिहरुमध्ये सामाजिक विकास

समिति पनि एक हो । यस समितिलाई शिक्षा, स्वास्थ्य, भाषा संस्कृति श्रम, रोजगार समाज कल्याण एवं सामाजिक विकास मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र तोकिएको हुँदा मन्त्रालयगत रूपमा हेर्दा प्रदेश सरकारको सामाजिक विकास मन्त्रालय यसको कार्य क्षेत्र भित्र पर्दछ ।समितिमा पदेन सदस्य बाहेक सभामुखले कार्यव्यवस्था परामर्श समितिको बैठकवाट परामर्श लिई १५ जना सदस्यहरु मनोनयन गर्न सक्ने व्यवस्था वमोजिम हाल यस समितिमा पदेन सदस्य बाहेक १३ जना माननीय सदस्यहरू रहनु भएको छ ।त्यसैगरि मुख्यमन्त्री सवै समितिको पदेन सदस्य र समितिको कार्यक्षेत्रसंग सम्वन्धित मन्त्री समितिको पदेन सदस्य रहने व्यवस्था वमोजिम मुख्यमन्त्री र सामाजिक विकास मन्त्री समितिको पदेन सदस्य रहनु भएको छ ।

प्रदेश सरकारलाई प्रदेश सभाप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन प्रदेश सरकारबाट सम्पादन गरिएका काम कारबाहीको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन वा राय सुझाव दिन तथा विधायिकी कार्य समेत गर्नका लागि प्रदेश सभामा गठन गरिएका विभिन्न विषयगत समितिहरुमध्ये सामाजिक विकास समिति पनि एक हो ।समितिको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका निकायहरुवाट निर्मित नीति नियम तथा कार्यक्रम, स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समेत गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र समुचित टिप्पणी, सिफारिस र निर्देशन सहितको कार्य सम्पादनको समग्र क्रियाकलाप तथा वर्षभरि सम्पादन गरिएका विधायिकी कार्यहरू समेटेर वार्षिक प्रतिवेदन सभामा पेश गर्ने जिम्मेवारी समितिहरूको रहेको छ ।यस समितिले सम्पादन गरेको समग्र कार्यको पहिलो वार्षिक प्रतिवेदन गत वर्ष सभा समक्ष पेश गरेको थियो। यसै गरी समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनको दोस्रो वर्षमा पनि विभिन्न गतिविधि सम्पादन गरेको छ । समितिले कार्य सम्पादन गरेको सम्पूर्ण कार्यको अभिलेखिकरण गर्ने सन्दर्भमा प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १५८ को व्यवस्था वमोजिम दोस्रो वर्षको समितिको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने अवसर प्राप्त भएको छ ।

संविधानतः सरकार र संसद एक अर्काका परिपूरक निकायका रुपमा रहेका छन् । राज्यका यी दुई अङ्ग शक्ति पृथकीकरण एवं शक्ति सन्तुलन र नियन्त्रणको सिद्धान्त अनुरुप एक आपसमा नियन्त्रित र सन्तुलित रुपमा कार्य गर्दछन् । संसदले सरकार बनाउने तथा समस्त सरकारको समग्र क्रियाकलापको पहरेदारी गर्ने जनमत प्राप्त गरेको आधिकारिक निकाय भएको हुँदा सरकार सदैव संसदप्रति उत्तरदायी रहन्छ भने संसद पनि आफूले नै सरकार बनाउने जनमतवाट आधिकारीकता प्राप्त गरेको हुँदा सरकारका क्रियाकलापहरुप्रति सचेत र जिम्मेवार रहन्छ। वस्तुतः संसदीय समितिहरु मार्फत नै सरकारको संसदप्रतिको उत्तरदायित्व निरुपण गर्दछ र सरकारका नीति तथा कार्यक्रम र क्रियाकलापहरुलाई विद्यमान नीति, नियम र ऐन कानूनको सीमा जाँच गरी कार्यक्रमहरुको लागत, लाभ र उपलब्धिका दृष्टिकोणले समेत समग्र प्रभावको संसदीय निगरानी समितिले गर्ने क्रममा यस समितिले सामाजिक विकास मन्त्रालयको संसदीय निगरानी गरिरहेको छ ।

१.२ समितिको गठनः

नेपालको संविधानको धारा १९३ तथा प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १४८ मा व्यवस्था भए बमोजिम प्रदेश सभाको मिति २०७५ श्रावण १० गते बसेको बैठकको सहमति बमोजिम माननीय सभामुखबाट यस समितिका सदस्यहरुको मनोनय भएको थियो । माननीय सभामुखले प्रदेश सभाको सहमति लिई पदेन सदस्य बाहेक बढीमा १५ जना सदस्यहरु मनोनयन गर्ने कानूनी व्यवस्था अनुसार यस समितिमा हाल सभापति सहित १३ जना माननीय सदस्यहरु तथा मुख्यमन्त्री र सामाजिक विकास मन्त्री पदेन सदस्यको रूपमा रहनु भएको छ ।यस समितिमा रहनु हुने माननीय सदस्यहरूको विवरण अनुसूची-१मा समावेश गरिएको छ । प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १४९ बमोजिम मिति २०७५ श्रावण १० गते भएको सभापतिको निर्वाचनमा माननीय दृगनारायण पाण्डेय निर्विरोध निर्वाचित भै समितिको सभापतिको जिम्मेवारी निर्वाह गरिरहनु भएको छ ।

१.३ समिति सचिवालय

प्रदेश सभा सचिवालय परिसरमा प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १६१ बमोजिम सामाजिक विकास समितिको सचिवालय रहेको छ । यस समितिमा प्रदेश सभाको सचिव पदेन सचिव रहने व्यवस्था रहेको छ र सचिवले आफु मातहतको अधिकृतलाई सभाको कुनै समितिको सचिव तोक्न सक्ने व्यवस्था वमोजिम यस वर्षमा श्री दिनेश अधिकारी समिति सचिव रहनु भएको थियो भने हाल श्री हरिहर पोख्रेल समिति सचिवको रुपमा कार्यरत हुनुहुन्छ । समिति सचिवालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण अनुसूची-२ मा समावेश गरिएको छ ।

१.४ समितिको कार्यक्षेत्र र अधिकारः

१.४.१: समितिको कार्यक्षेत्र प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १५१ बमोजिम समितिको कार्यक्षेत्र निम्न बमोजिम रहेको छ ।

शिक्षा, स्वास्थ्य, भाषा संस्कृति श्रम, रोजगार समाज कल्याण एवं सामाजिक विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र तोकिएको छ ।मन्त्रालयगत रूपमा हेर्दा प्रदेश सरकारको सामाजिक विकास मन्त्रालय पर्दछ । सामाजिक विकास मन्त्रालय यस समितिको कार्यक्षेत्र भित्र रहेको हुँदा मन्त्रालयको निम्न वमोजिमको कार्यक्षेत्र समितिको कार्यक्षेत्र भित्र रहेको छ ।

सामाजिक विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रः

१. शिक्षा
२. स्वास्थ्य
३. महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक
४. युवा तथा खेलकुद
५. श्रम तथा रोजगार
६. भाषा तथा संस्कृति
७. सम्पदा संरक्षण

१.४.२ समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को १५१ मा व्यवस्था गरिएको छ सो नियम बमोजिम यस समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छः

१.सभाले सम्बन्धित समितिमा पठाएको विधेयकको समिक्षा गर्ने र सहमति भए अनुसार विधेयकहरूमा संशोधनको सिफारिस सहितको प्रतिवेदन सभा समक्ष पेश गर्ने ।

२. समितिले विषयगत क्षेत्र अन्तर्गतको जिम्मेवारीमा पर्ने मन्त्रालय एवं अन्तर्गतका सरकारी निकायको काम कारवाहीको अनुगमन, विश्लेषण एवं मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन पेश गर्नेछ र आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायलाई निर्देशन दिन सक्नेछ ।

३. सभाले निर्धारण गरेको समितिले सभा समक्ष प्रस्तुत हुन आएको आवेदनपत्र उपर जाँचवुझ गरी सभामा प्रतिवेदन पेश गर्नेछ ।

४. यो नियम वा सभाको निर्णयद्वारा समितिलाई दिइएको अन्य कुनै कार्य र जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ ।

५. समितिले आफ्नो कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्नेछ ।

१.५ अध्ययन विधि :

समितिले आफूलाई तोकिएको जिम्मेवारी सम्पादन गर्न देहाय बमोजिमको अध्ययन विधि अपनाएको थियो ।

१. [illegible]
२. [illegible]
३. [illegible]

४. [illegible]

५. [illegible]

६. [illegible]

७. [illegible]

१.६ समितिको कार्यविधिः

सभाले संसदको सम्पूर्ण जिम्मेवारी पूर्ण सभावाट सम्पादन गर्न असम्भव हुने हुँदा विश्वव्यापीरूपमै संसदीय जिम्मेवारी सम्पादन गर्नको लागि साना संसदीय समिति गठन गर्ने अभ्यास रहेको छ ।यस्ता समितिलाई पूर्ण सभालाई भएको सरहको आफ्नो कार्यविधि आफै निर्माण गर्ने गरि जिम्मेवारी दिइएको हुन्छ ।प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को १५० मा समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै वनाउन सक्ने व्यवस्था भए वमोजिम समितिको कार्यसञ्चालनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्ने उदेश्यले समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै बनाई लागु गरिएको छ । समितिको कार्यविधि अनुसूची–३ मा समावेश गरिएको छ ।

<u>१.७ सीमाः</u>

संघीयताको पहिलो अभ्यास अन्तर्गत प्रदेश सभाको गठन हुनु, प्रदेश सभाको विगतको अनुभवको अभाव हुनु, नयाँ व्यवस्थापनमा कार्य प्रारम्भ हुनु, पर्याप्त ऐन कानूनको अभाव, प्रदेशको आफ्नो संरचनाको स्पष्ट खाका र कार्यालयको स्थापना नहुनु, मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारीमा केन्द्र सरकार र प्रदेश सरकारको स्पष्ट खाका आउन नसक्नु, प्रदेश सरकारका आफ्ना कार्यक्रम तथा सञ्चालित आयोजना तथा परियोजनाको कमी हुनु, संघ र प्रदेशको कार्यक्षेत्रको दोहोरोपना रहनु, अनुगमन कार्यको लागि पर्याप्त बजेट नहुनु, स्थायी राजधानीको निर्णय नहुँदा प्रदेश सभा सदस्यहरु तथा आम जनमानसमा स्थायी मानसिकता नहुनु, सीमित स्रोत साधन र जनशक्तिको कारण समितिको कार्य सम्पादनमा प्रभावकारी ल्याउन नसक्नु समितिको सीमाका रुपमा रहेका छन् ।

<u>१.८ प्रतिवेदनको संरचना</u>

यो प्रतिवेदनमा जम्मा पाँच वटा परिच्छेदहरू रहेका छन् । परिच्छेद एकमा प्रारम्भिक रहेको छ जसमा समितिको परिचय, समिति गठन, समिति सचिवालय, समितिको कार्यक्षेत्र र अधिकार, समितिको कार्य, समितिको कार्यविधि र प्रक्रिया, सीमा र प्रतिवेदनको संरचनालाई समावेश गरिएको छ । परिच्छेद दुईमा समितिबाट सम्पादित कार्य, बैठक निर्णय तथा निर्देशन, विधायनसंग सम्बन्धित कार्यहरू राखिएको छ । यसैगरी परिच्छेद तीनमा निर्णय तथा निर्देशन कार्यान्वयको अवस्थालाई औंलाईएको छ । परिच्छेद चारमा कार्य सम्पादनका क्रममा देखिएका समस्याहरु समावेश गरिएको छ । अन्तिम परिच्छेदको रूपमा रहेको परिच्छेद पाँचमा निष्कर्ष, सुझाव तथा सिफारिस समेटिएको छ । साथै यस प्रतिवेदनमा छ वटा अनुसूचिहरु समावेश गरिएको छ ।

परिच्छेद २

सम्पादित कार्य

२.१. बैठक, निर्णय तथा निर्देशन

समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि मिति २०७६ साउन १ गते देखि मिति २०७७ आषाढ मसान्त सम्ममा विभिन्न समयमा वैठक वसी समितिले मन्त्रालयले सम्पादन गरेको कामको जानकारी लिने, अवश्यकता अनुसार निर्देशन दिने तथा मन्त्रालयले सम्पादन गरेको कार्यको स्थलगत अनुगमन गर्ने निर्णय गर्नुका साथै अनुगमन पश्चात मन्त्रालयलाई निर्देशन गर्ने तथा समितिमा प्राप्त विधयेकहरूमा छलफल गरी विधयकमा संशोधन गर्नुपर्ने विषय समावेश गरि प्रतिवेदन तयार गर्ने लगायतका कार्य गरेको थियो । समितिमा माननीयको उपस्थितिले समेत समितिको कार्य सम्पादनमा महत्वपूर्ण भूमिका रहने गर्दछ । समितिका माननीय सदस्यहरुको उपस्थितिको विवरण अनुसूची ४ मा समावेश गरिएको छ । समितिले यस वर्ष कुल २४ पटक वैठक वसी गरेका निर्णय तथा निर्देशनहरूको पूर्ण विवरण तल समावेश गरिएको छ ।

समितिको बैठक, छलफल, निर्णय र निर्देशनः

वैठक संख्या :१८ २०७६ साउन ०२ गते	१. लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल सञ्चालनमा रहेको फार्मेसी सेवाको २०७१ मा म्याद समाप्त भएकोमा सरकारी नीति अनुसार अस्पताल बाट सन्चालन गर्नुपर्नेमा सो अनुसार नभएकोले सहकारी नीति अनुसार अस्पतालको तर्फबाट सञ्चालन गर्न मन्त्रालय लाई ध्यानाकर्षण गर्ने गरी निर्देशन दिने निर्णय गरियो । २. अनुगमन प्रतिवेदनको तयारी सम्बन्धमा माननीयज्यूहरुको आ–आफ्ना भनाई अनुसार प्रतिवेदन तयारी गर्ने निर्णय गरियो। ३. गत आ.व. २०७५।०७६ मा शिक्षा क्षेत्रलाई छुट्याइएको बजेटको विषयमा जानकारी लिन सामाजिक विकास मन्त्रालय र शिक्षा महाशाखा मार्फत प्रगति विवरण माग गने निर्णय गरियो। ४. सामाजिक विकास मन्त्रालय र स्वास्थ्य महाशाखा बाट आ.व. २०७६।०७७ मा के कति औषधि लगायत उपकरण समेत खरिद गरिएको छ । सो को सम्पूर्ण विवरण माग गर्ने निर्णय गरियो। ५. आयुर्वेदको सम्बन्धमा छुट्टै निर्देशनालय खडा गर्न मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण गर्ने निर्णय गरियो।
वैठक संख्या :१९ साउन १५ गते	१. वाँकेस्थित भेरी अंचल अस्पतालको रुपमा प्रदेश सरकार मातहत आएकोमा पुनः केन्द्र सरकार मातहत राखिएको हुँदा के कति कारणबाट राखिएको हो । उक्त अस्पताल प्रदेश नं. ५अन्तर्गतनै हुनुपर्ने हुँदा प्रदेश अस्पताल बनाउन आवश्यक पहलका लागि मंत्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो । २. अनुगमन प्रतिवेदनको सिलसिलामा थप अध्ययनको लागि समितिका सबै माननीयज्यूहरुलाई एक/एक प्रति उपलब्ध गराउने र अध्ययन पश्चात पारित गर्ने निर्णय गरियो । ३. प्रदेश न. ५ अन्तर्गतका विभिन्न जिल्लाहरु बाढी पहिरोको कारण धेरै धन जनको क्षेती भएको र नागरिकहरू वस्तिविहीन भएकाले सुरक्षित बसोवास र औषधोपचारका लागि थप प्रभावकारी बनाउन मंत्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो । ४. नजिकिदै गरेका विभिन्न चाडपर्वहरुमा गरिने फजुल खर्चहरु र प्रतिस्पर्धा गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न मन्त्रालयलाई आवश्यक पहलकदमी लिन निर्देशन गर्ने निर्णय गरियो । ५. राप्ती स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान दाङ्ग, नेपालगन्ज मेडिकल कलेज बाँके, देवदह मेडिकल कलेज रुपन्देही, यूनिभर्सल मेडिकल कलेज भैरहवा र लुम्बिनी मेडिकल कलेज पाल्पा

	तानसेनलाई प्रदेश मातहत राखी निरीक्षण, अनुगमन पुरस्कृत तथा कार्यवाही समेतको आवश्यक व्यवस्था गर्न मन्त्रालयलाई निर्देश दिने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :२० साउन १९ गते	१. मिति २०७५।३।१५ मा गठित अनुगमन टोलिवाट पेश भएको प्रतिवेदन सर्वसम्मतढंगले पारित गरि उक्त प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि प्रति १ सामाजिक विकास मन्त्रालय पठाउने निर्णय गरियो । २. दाङ्गस्थित स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको अन्तरिक कुरा के हो , हाल संघमा उक्त प्रतिष्ठान रहेकाले र सरसफाई लगायत धेरै कुराको अस्तव्यस्त रहेको हुँदा सो को उपयुक्त व्यवस्थापनका लागि संघसंग आवश्यक समन्वय गरि समस्या समाधान गर्न पहल गर्न मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो । ३. मिति २०७६।४।२ को समितिको वैठकको वुदा नं.३ र ४ मा उल्लेख भएको विवरण हालसम्म प्राप्त हुन नआएकोले प्राप्तिका लागि पुन: ताकेता गर्ने निर्णय गरियो। ४. समितिका माननीय सभापति श्री दृगनारायण पाण्डेयज्यू आफ्नो निजी कामको सिलसिलामा लामो समय सम्म अनुपस्थित रहनु हुने भएकोले वंहाको अनुपस्थितिमा समितिका माननीय सदस्य डा. श्री पुरनमान वज्राचार्यलाई समितिको परि आउने सम्पूर्ण काम गर्नेगरि जिम्मेवारी दिने निर्णय गरियो।
वैठक संख्या :२१ भाद्र २१ गते	१. यस समितिको च.नं. ६ मिति २०७६/४/२० को प्रेषित पत्रवाट माग भए वमोजिम सामाजिक विकास मन्त्रालयको च.नं. ३०७ मिति २०७६/४/२८ को पत्र साथ प्राप्त फाईल कागजातको अध्ययनका साथै वार्षिक प्रतिवेदन तयारी कार्यका लागि डा. श्री पुरनमान वज्राचार्यको संयोजकत्वमा माननीय सदस्य श्री अष्ठभुजा पाठक रहेको एक उप समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो । २. सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गत विभिन्न महाशाखा प्रमुखलाई आ.व. २०७६/७७ को वजेट विनियोजन , कार्यक्रम एवं योजनाको सम्वन्धमा छलफल एवं जानकारी लिन आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो। ३. प्रदेश नं.५ अन्तर्गतका १२ जिल्लाहरू मध्ये कुनै जिल्लाहरूमा उपचार गर्ने क्रममा जिल्ला अस्पतालहरूवाट रिफर लिएर आफुले वैकल्पिक राखेको अस्पतालमा जानु पर्ने वाध्यता भएको र जन गुनासो धेरै सुनिएको हुनाले यसको समाधानको लागि के कस्तो नीति अपनाउनु पर्ने हो सोको लागि सामाजिक विकास मन्त्रालय (स्वास्थ्य महाशाखा) वाट जानकारी माग गर्ने निर्णय गरियो । ४. सामाजिक विकास मन्त्रालय (शिक्षा महाशाखा) प्रमुख र निर्देशनालयका निर्देशकज्यूलाई शिक्षा सम्वन्धी वजेट, कार्यक्रम र योजनाका सम्वन्धमा अगामी वैठकमा छलफलका लागि आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो।
वैठक संख्या :२२ आश्विन ०२ गते	१. आ.व. २०७५/७६ मा सामाजिक विकास समितिवाट भएका विविध कार्यहरूको संगालो स्वरूप तयार गरिएको समितिको वार्षिक प्रतिवेदन सर्वसम्मतीले पारित गरी सभामा प्रस्तुत गर्ने निर्णय गरियो। २. सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गत शिक्षा निर्देशनालयका निर्देशक श्री मनोज कुमार गैरे र मन्त्रालयका अधिकृत श्री हरिलाल न्यौपानेवाट प्रदेश अन्तर्गतका सामुदायिक विद्यालयहरूको वर्तमान अवस्था, कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या एवं वजेट, कायर्क्रम र योजना लगायतका विषयमा जानकारी दिनुका साथै माननीय सदस्यज्यूहरूवाट विद्यालय सुधारका विषयमा निर्देशन दिने कार्य भयो । ३. सामुदायिक विद्यालयहरूमा भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा शौचालय मर्मत, वाउण्ड्रिवाल निर्माण, कक्षा कोठा थप जस्ता कार्यहरूका लागि गत आ.व.मा वजेट विनियोजन गरेको देखियो तर यस आ.व.मा उक्त कार्यक्रमका लागि वजेट नदेखिएको हुँदा यस आ.व.का लागि समेत थप हुने गरी कार्यक्रम लागु

	गर्न मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :२३ कार्तिक १७ गते	१. गत आ.व. २०७५।०७६ मा प्रदेश भित्रका १२ जिल्लाहरुको शिक्षा क्षेत्र अन्तर्गत क्याम्पस र विद्यालयहरुलाई सामाजिक विकास मन्त्रालयबाट विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रम र प्रगति समेतको जिल्लागत विवरण यस समितिलाई आवश्यक भएकोले सामाजिक विकास मन्त्रालय मार्फत माग गर्ने निर्णय गरियो । २. आ.व. २०७५।०७६ मा तहाँ मन्त्रालयबाट औषधि तथा यन्त्र र उपकरणहरु खरिद प्रक्रियासँग सम्बन्धित विषयमा प्राप्त फायल एवं कागजातहरु यस समितिबाट अध्ययन भईरहेको र चालु आ.व. २०७६।०७७ को औषधि तथा यन्त्र र उपकरणहरु के कति परिमाणमा खरिद गर्न प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ र सो को जिल्लागत वितरणको मापदण्ड र आधार के के हुन् यस समितिलाई जानकारी गराई अत्यावश्यक औषधि तथा यन्त्र र उपकरणहरु खरिद प्रक्रिया अगाडी बढाउन निर्देशन दिने । ३. लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल बुटवलको अनुगमनको क्रममा दिइएका निर्देशनहरुको कार्यान्वियन अवस्था र जनगुनासोका विभिन्न विषयहरुमा छलफल गरी जानकारी लिन आगामी बैठकमा सामाजिक विकास मन्त्रालयका सचिव र लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल बुटवलका मेडिकल सुपरिंटेन्डेन्टलाई आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :२४ मंसिर ०४ गते	१. सामाजिक विकास मन्त्रालयका सचिव श्री गोपी खनालज्यूबाट समितिका माननीय सदस्यहरुसँग छलफल एवं अन्तरक्रिया गरि चालु आ.व.०७६।७७ मा मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित मुख्य कार्यक्रमहरुको सन्दर्भमा प्रकाश पार्नुभयो र आगामी बैठकमा पुनः सचिवज्यूबाट मन्त्रालय अन्तर्गत संचालन भैरहेका सबै कार्यक्रमहरुको स्वीकृत बजेट रकम, कार्यस्थल र कार्यविधि सहितको विवरण सबै मान्य सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नुभयो । २. लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल, बुटवलको सुधारका लागि पूर्व अनुगमनबाट दिएको निर्देशनहरुको कार्यान्वियन अवस्थाको बारेमा अस्पतालका प्र.मे.सु. राजेन्द्र प्रसाद खनालबाट सबैको सहयोगको अपेक्षा सहित नियमितता र व्यवस्थापनको पक्षमा आवश्यक सुधार गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नुभयो । ३. संसदीय निगरानी (अनुगमन) को बारेमा आगामी बैठकमा छलफल गर्ने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :२५ मंसिर १६ गते	१. सामाजिक विकास मन्त्रालयको महिला, बालबालिकाको महाशाखा प्रमुखलाई गत आ.व.०७५।७६ र यस आ.व.०७६।७७ मा भएका र हुने कार्यक्रमको बारेमा जानकारी लिई आगामी बैठकमा उपस्थित गराउने निर्णय गरियो । २. शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा प्रदेश सरकारको आ.व. ०७५।७६ मा भए गरेका कामहरुको स्थलगत निगरानीका लागि २०७६ साल पौष महिनाको पहिलो हप्ता जाने गरी निम्नानुसारका माननीयज्यूहरुको संयोजकत्वमा समूह गठन गर्ने निर्णय गरियो । निम्नः

	संयोजक –माननीय श्री बाबुराम गौतम माननीय सदस्य श्री अर्जुन कुमार श्रेष्ठ माननीय सदस्य श्री दिपेश थारु माननीय सदस्य श्री अजय शाही (भ्रमण जाने जिल्लाहरुः वाँके, वर्दिया, दाङ्ग)
	संयोजक– माननीय श्री कमला देवी वि.क. माननीय सदस्य श्री दीपा वि.क. माननीय सदस्य डा. पुरनमान बज्राचार्य माननीय सदस्य श्री तेज बहादुर वली (भ्रमण जाने जिल्लाहरुः रुकुम र रोल्पा,प्यूठान)
	संयोजक – माननीय सभापति श्री दृग नारायण पाण्डे माननीय सदस्य श्री अष्ठभुजा पाठक माननीय सदस्य श्री अर्जुन कुमार के.सी. कर्मचारी श्री दिवाकर पन्थी स्वकीय सचिव (सभापति) श्री सुनिल कुमार पाण्डे सवारी चालक श्री राम शुभग धोबी (भ्रमण जाने जिल्लाहरुः कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, गुल्मी)

<table>
<tr><td></td><td>संयोजक – माननीय सदस्य श्री रिना नेपाल वि.क.
माननीय सदस्य श्री अजय शाही
माननीय सदस्य श्री सुमन शर्मा रायमाझी
समिति सचिव श्री दिनेश अधिकारी
(भ्रमण जाने जिल्लाहरुः पाल्पा, नवलपरासी र रुपन्देही)</td></tr>
<tr><td>वैठक संख्या :२६
मंसिर ३० गते</td><td>१. आगामी वैठकमा सामाजिक विकास मन्त्रालयका सचिवलाई आ.व. २०७६/०७७ को जिल्लागत स्वीकृत कार्यक्रमको जानकारीको लागि पुन ताकेता गरि आगामी वैठकमा आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।</td></tr>
<tr><td>वैठक संख्या :२७
पुष २० गते</td><td>१. सामाजिक विकास मन्त्रालयको सामाजिक विकास महाशाखा प्रमुख श्री शारदा बस्याल बेल्वासेसँग सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गत लैंगिक सशक्तिकरण तथा मूल प्रवाहीकरण एवं बालअधिकार तथा सामाजिक न्यायसँग सम्बन्धित गत आ.व.०७५।७६ मा सम्पन्न र यस आ.व.०७६।७७ मा संचालन भएका कार्यक्रमहरुको बारेमा छलफल तथा अन्तरक्रिया गरियो ।

२. सामाजिक विकास समितिको मिति २०७६।०८।१६ को निर्णय अनुसार ४ टोलीबाट प्रदेश नं. ५ का १२ वटा जिल्लाहरुमा निगरानी गर्ने कार्यक्रम तय गरेकोमा प्रथम चरणको ६ जिल्लाको अनुगमन कार्यक्रम सम्पन्न भैसकेको र दोस्रो चरणको लागि २ टोलीबाट कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, गुल्मी, पाल्पा, नवलपरासी र रुपन्देही जिल्लाहरुको मिति २०७६।०९।२३ देखि २०७६।०९।२९ सम्म अनुगमन भ्रमणमा जाने निर्णय गरियो ।

टोली नं. ३
<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>नाम</th><th>पद</th><th>जिल्लाहरु</th><th>मिति</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>मा. दृग नारायण पाण्डे</td><td>सभापति</td><td rowspan="6">कपिलवस्तु, अर्घाखाँची र गुल्मी</td><td rowspan="6">२०७६।०९।२३ देखि २०७६।०९।२९ सम्म</td></tr>
<tr><td>२.</td><td>मा. अष्ठभुजा पाठक</td><td>सदस्य</td></tr>
<tr><td>३.</td><td>मा. अर्जुन के.सी.</td><td>सदस्य</td></tr>
<tr><td>४.</td><td>श्री दिवाकर पन्थी</td><td>कर्मचारी</td></tr>
<tr><td>५.</td><td>श्री सुनिल कुमार पाण्डे</td><td>स्वकिय सचिव</td></tr>
<tr><td>६.</td><td>श्री राम शुभग धोबी</td><td>ह.स.चा.</td></tr>
</table>
टोली नं. ४
<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>नाम</th><th>पद</th><th>जिल्लाहरु</th><th>मिति</th></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

१.	मा. रिना नेपाल वि.क.	सदस्य	पाल्पा, रुपन्देही र नवलपरासी	२०७६।०९।२३
२.	मा. अजय शाही	सदस्य		
३.	मा. सुमन शर्मा रायमाझी	सदस्य		
४.	श्री दिनेश अधिकारी	अधिकृत आठौ		

वैठक संख्या :२८ माघ १२ गते	१. सामाजिक विकास समितिका माननीय सदस्यज्यूहरुको नेतृत्वमा मिति २०७६।०९।१० गते देखि २०७६।०९।१६ सम्म र मिति २०७६।०९।२३ गते देखि २०७६।०९।२९ सम्म प्रदेश भित्रका १२ वटै जिल्लाहरुमा शिक्षा तर्फको क्याम्पस, विद्यालय र मदरसाहरुमा आ.व.०७५।७६ मा संचालन गरिएका कार्यक्रमहरुको संसदीय निगरानी अन्तरगत भएको अनुगमन भ्रमणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन माथि छलफल गरी एकीकृत प्रतिवेदन तयार गर्ने निर्णय गरियो । २. शिक्षा विकास निर्देशनालय, बुटवलबाट धार्मिक शिक्षा अन्तरगत रुपन्देही, बाँके, बर्दिया, दाङ्ग, गुल्मी, अर्घाखाँची, पाल्पा र कपिलवस्तुका मदरसाहरुको लागि आ.व. ०७६।७७ मा विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रमका बारेमा छलफल गरी जानकारी लिन शिक्षा विकास निर्देशनालयका निर्देशकलाई आगामी बैठकमा आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :२९ माघ २४ गते	१. चालु आ.व. २०७६।७७ मा शिक्षा तथा सामाजिक विकास निर्देशनालयबाट धार्मिक शिक्षा अनुदान अन्तरगत मदरसाहरुमा विनियोजित गरिएको बजेटको सन्दर्भमा शिक्षा तथा सामाजिक विकास निर्देशनालयबाट प्रतिनिधिको रुपमा उपस्थित उपसचिव श्री भोज बहादुर के.सी.सँग छलफल तथा अन्तरक्रिया गरि जानकारी हासिल गरियो ।
वैठक संख्या :३० फाल्गुण १६ गते	१. चालु आ.व. २०७६।७७ मा सामाजिक विकास मन्त्रालय / अन्तरगतका निकायहरुवाट सामुदायिक क्याम्पस, धार्मिक शिक्षालय अनुदान कार्यक्रम अन्तरगत वजेट विनियोजित गर्दा छुट भएका विशेष शिक्षा संचालन गरेका अन्य शैक्षिक संस्थाहरूलाई समेत परिवेश र स्थितिलाई हेरी यसै आ.व.को वजेटमा अनुदान उपलव्ध गराउन सामाजिक विकास मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :३१ फाल्गुण २८ गतै	१. सामाजिक विकास मन्त्रालय र अन्तरगतका निकायहरुको आ.व. २०७५।०७६को स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयनको अवस्था र प्रगति एवं समसामयिक विषय सन्दर्भमा मिति२०७६।११।३० गते बस्ने समितिको बैठकमा छलफल गरी जानकारी लिन माननीय सामाजिक विकास मन्त्री र मन्त्रालयका सचिवलाई आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो। २. सामाजिक विकास मन्त्रालयबाट प्रत्यायोजित व्यवस्थापन अन्तरगत हाल सम्म बनाइएका कार्यविधि र निर्देशिकाहरु अध्ययन गर्न माग गर्ने निर्णय गरियो। ३. २१ मार्चमा मनाइने अन्तर्राष्ट्रिय जातीय विभेद उन्मूलन दिवस (International Day for the Elimination of Racial Discrimination) प्रदेश स्तरीय कार्यक्रमको आयोजना गरी भव्य रुपमा मनाउन सामाजिक विकास मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण गराउने निर्णय गरियो।

वैठक संख्या :३२ फाल्गुण ३० गतै	१. सामाजिक विकास मन्त्रालय र अन्तरगतका निकायहरुको आ.व. २०७५।०७६को स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयनको अवस्था र प्रगति एवं समसामयिक विषय सन्दर्भमा माननीय सामाजिक विकास मन्त्री र मन्त्रालयका सचिवसंग छलफल गरि जानकारी लिइयो ।
वैठक संख्या :३३ २०७७ वैशाख ०४ गते	१. कोरोना रोकथामको लागि आवश्यक महत्वपूर्ण सुरक्षा औजार व्यवस्थापन गर्न र टेस्टको दायरा बढाउन आवश्यक सामाग्रीको यथोचित व्यवस्थापन गर्न प्रदेश सरकारलाई निर्देशित गर्ने। २. कोरोना बाहेकका बिरामीहरुको स्वास्थ्यउपचारको लागि निजी अस्पताल समेतको अनिवार्य परिचालन गरी उपचारको यथोचित व्यवस्था तत्काल गर्न प्रदेश सरकारलाई निर्देशित गर्ने। ३. कोरोनाका शंकास्पद बिरामीलाई बोक्ने आधारभूत स्वास्थ्य सुविधा सहितको चालकको छुट्टै क्याविन सहितको सुरक्षित एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन गर्न प्रदेश सरकारलाई निर्देशित गर्ने। ४. प्रदेश सरकारले स्थानीयस्तरमा राहतका साथसाथै कोरोना रोकथामको लागि स्वास्थ्य सम्बन्धी औजारहरुको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने। ५. कोरोना उपचार गर्न खटिने स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा सहितको सुरक्षित तरिकाले उपचार गर्ने गरी स्वास्थ्यकर्मीको सुरक्षाव्यवस्था प्रभावकारी बनाउने र उच्चमनोबल सहित कार्य गर्ने यथोचित वातावरण निर्माण गर्न निर्देशित गर्ने। ६. कोरोनाबाट मृत्यू हुन सक्ने मानिस बोक्नको लागि सुरक्षित शवबाहनको व्यवस्थापन गर्न र मृत्यूहुन सक्ने बिरामीको शबदाहको उचितस्थानको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने। ७. प्रदेशका सबै जिल्ला अस्पतालहरुको स्तरोन्ती गरी भेन्टिलेटर सहितको आइ सि यु कक्षको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने।
वैठक संख्या :३४ वैशाख २६ गते	१. नोवेल कोरोना (Covid19) का सम्बन्धमा सामाजिक विकास मन्त्रालयले कोरोना नियन्त्रणका लागी हाल सम्म मन्त्रालयवाट गरिएको सम्पूर्ण सरकारी खर्चको विवरण समितिमा माग गर्ने निर्णय गरियो । २. कोरोना भाइरस महामारीको रुपमा फैलिरहेको सन्दर्भमा कोरोना रोकथामको महत्वपूर्ण कार्यको रुपमा रहेको परिक्षणको दायरा फराकिलो पार्नु पर्ने भएकोले परिक्षणलाइ तीव्रता दिनको लागी प्रदेश सरकारलाइ निर्देशित गर्ने । ३. बिभिन्न देशमा रहेका नेपाली नागरिक स्वदेश फर्कन चाहेकोले स्वदेश फर्कने व्यवस्थापन गर्न संघीय सरकार संग समन्वय गर्न प्रदेश सरकारलाइ निर्देशित गर्ने ।
वैठक संख्या :३५ जेष्ठ १३ गते	१. नोवेल कोरोना (COVID-19) नियन्त्रण तथा उपचारको लागी आवस्यक सामाग्रीको आपुर्ति गर्न र PCR जाँचको दायरा बढाउन, आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने ।

	२. WHO को मापदण्ड अनुसार क्वारेन्टाइन व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने । ३. कोरोना अस्पताल बाहेकका अन्य अस्पतालहरुले अन्य रोगका विरामी जाँच गर्ने व्यवस्था मिलाउन निर्देशित गर्ने । ४. प्रत्येक जिल्लामा कोरोना आइसोलेसन केन्द्र निर्माण गर्न निर्देशित गर्ने । ५. CCMC को सल्लाहकारको रुपमा सम्बन्धित जिल्लाका प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरुलाइ राख्नको लागी निर्देशित गर्ने । ६. (COVID-19) को महामारीको समयमा महिला हिंसा बढीरहेको जनगुनासो आएकोले सो को नियन्त्रण गर्न मन्त्रालयले चालेको आवश्यक कदमका वारेमा जानकारी लिन, आगामी बैठककमा महिला विकास महाशाखा प्रमुखलाइ आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।
वैठक संख्या :३६ जेष्ठ १६ गते	१. प्रदेश भित्र रहेका वाल मन्दिर तथा वाल संगठनहरु प्रदेश मातहतमा राख्न सामाजिक विकास मन्त्रालयलाइ निर्देशित गर्ने । २. सामाजिक विकास महाशाखावाट कार्य सम्पन्न गर्न चालु आ.व. समेतमा विनियोजन भएको वजेट कार्यान्वियन गर्दा, जिल्लागत प्रतिनिधित्व गर्नुहुने प्रदेश सभामा रहनुहुने माननीय सदस्यज्यूहरुलाइ जानकारी गराउन निर्देशित गर्ने । ३. आगामी बैठकमा शिक्षा महाशाखा प्रमुखलाइ आमन्त्रण गर्ने ।
वैठक संख्या :३७ जेष्ठ ३२ गते	१. समितिको (३५औं) बैठकवाट निर्देशित भएको (PCR TEST) को दायरा बढाउने सम्बन्धमा, मन्त्रालयले गरेको कार्य प्रगतिको बिवरण माग गर्ने । २. कपिलवस्तु अस्पताल तौलिहवामा कार्यरत (एनेस्थसिया असिष्टेण्ट) डा. श्री अजय कुमार जयसवालले यस समितिमा दिनुभएको निवेदनका सन्दर्भमा जानकारी लिन, माननीय सदस्य डा. पुरनमान बज्राचार्यको संयोजकत्वमा माननीय सदस्य श्री अष्टभुजा पाठक र माननीय सदस्य श्री दिपेश थारु गरी तीन सदस्यरहने उप समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो । ३. कोरोना बिशेष अस्पताल निर्माण गर्ने क्रममा तराइ क्षेत्रको सबैभन्दा बढी प्रभावित जिल्ला र पहाडी क्षेत्रको सबैभन्दा प्रभावित जिल्लामा तत्काल १/१ वटा अस्पताल संचालन गर्न निर्देशित गर्ने । ४. कपिलवस्तु जिल्ला लगायत अन्य जिल्लाहरुहरुमा जिल्ला अस्पताल व्यवस्थापन/विकास समिति तत्काल गठन गर्न निर्देशित गर्ने । ५. शिक्षा क्षेत्रमा चालु आ.व.मा प्राविधिक धार लगायतका अन्य क्षेत्रमा विनियोजन गरेको वजेटको जिल्लागत विद्यालयहरुको प्रगति बिवरण माग गर्ने ।
बैठकसंख्याः ३८ २०७७ आषाढ ८ गते	१. कोरोना भाइरसको कारण उत्पन्न परिस्थितिका सन्दर्भमा सामाजिक विकास मन्त्रालय मार्फत रोगको नियन्त्रण उपचारका लागि गरेका कार्यहरुको सुक्ष्म अध्ययनका लागि संसदीय निगरानीको कार्य गर्ने निर्णय गरियो ।

<table>
<tr><td></td><td>
२. (COVID-19) को महामारीको समयमा स्वास्थ्य निर्देशनालयवाट खरिद भएका सामाग्रीहरुको खरिद विवरण र वितरणको जानकारी माग गर्ने निर्णय गरियो ।

३. आगामी बैठकमा लुम्विनी प्रादेशिक अस्पतालका मेडिकल सुपरिटेण्डेन्टज्यू, लुम्विनी प्रादेशिक अस्पताल विकास समितिका अध्यक्षज्यू तथा कोरोना अस्पताल धागो कारखाना बुटवलका प्रमुखज्यूलाइ आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।

४. शिक्षा क्षेत्रमा बिद्यार्थी संख्यालाइ मात्र आधार मानेर हाल दिईदै गरेको क्याम्पस तथा विद्यालय अनुदान, समयानुकुल परिमार्जन गरि भौगोलिक तथा आर्थिक अवस्थालाइ समेत आधार मानेर कार्यविधि निर्माण तथा कार्यान्वियन गर्न निर्देशित गर्ने ।
</td></tr>
<tr><td>वैठक संख्या :३९
असार १४ गते</td><td>
१. कोरोना भाइरस (COVID-19) को कारण उत्पन्न परिस्थितिका सन्दर्भ क्वारेन्टाइन संचालन ब्यवस्थापन तथा सो संग सम्बन्धित स्वास्थ्य उपकरण खरिद तथा ब्यवस्थापनको सम्बन्धमा तत्काल संसदीय अनुगमन कार्य गर्ने निर्णय गरियो ।

२. शिक्षा तर्फको प्राविधिक धार तथा धार्मिक विद्यालयतर्फ यस चालु आ.व. २०७६/७७ को जिल्लागत विद्यालयहरुको विनियोजित बजेट बिवरण तथा प्रगति बिवरण माग गर्ने निर्णय गरियो ।

३. सेवा केन्द्र तथा पुस्थापना केन्द्रको स्थापना तथा संचालन र सेवा पुनरुथापना कोषको सम्बन्धमा ब्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको सम्बन्धमा सरोकारवाला संबद्ध पक्षहरुसंग छलफलका लागी आगामी बैठकमा आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।
</td></tr>
<tr><td>वैठक संख्या :४०
असार २० गते</td><td>
१. सेवा केन्द्र तथा पुस्थापना केन्द्रको स्थापना तथा संचालन र सेवा पुनरुथापना कोषको सम्बन्धमा ब्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको सम्बन्धमा सरोकारवाला संबद्ध पक्षहरुसंग सौहार्दपूर्ण वातावरणमा गहन छलफल गरि प्राप्त सुझावहरुलाइ ग्रहण गर्ने निर्णय गरियो

२. सामाजिक विकास समिति वाट यस आ.व.२०७६/७७ मा भएका संसदीय अनुगमन को प्रतिवेदन पारीत गर्ने निर्णय गरियो ।

३. सामाजिक विकास समितिको स्वास्थ्य क्षेत्र अन्तर्गत कोरोना भाइरसको अत्याधिक प्रकोप भएका जिल्लाहरूमा रहेका विशेष अस्पतालहरू, क्वारेन्टिन, होल्डिङ तथा आईसोलेसन सेन्टरहरको ब्यवस्थापन तथा उपचार प्रक्रिया र संसदीय निगरानी कार्य अन्तर्गत अनुगमन निरीक्षण गर्नको लागि तपशिल वमोजिमका माननीय सदस्यहरु र कर्मचारीहरूको दुई वटा टोली गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

<u>भ्रमण टोलीका सदस्यहरुको विवरण र भ्रमण तालिका</u>

<u>टोली नं. १</u>
<table>
<tr><th>क्र. सं.</th><th>नाम</th><th>पद</th><th>जिल्लाहरु</th><th>मिति</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>मा. दृग नारायण पाण्डे</td><td>सभापति</td><td>कपिलवस्तु,</td><td>मिति २०७७।०३।२</td><td>टोली प्रमुख</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

२.	मा. अष्ठभुजा पाठक	सदस्य	दाङ र बाँके	३ देखि २०७७।०३।२९ सम्म	
३.	मा. बाबुराम गौतम	सदस्य			
४.	मा. दिपेश थारु	सदस्य			
५.	श्री दिवाकर पन्थी	कर्मचारी			
६.	श्री सुनिल कुमार पाण्डे	स्वकीय सचिव			
७.	श्री राम शुभग धोबी	ह.स.चा.			

टोली नं. २

क्र.सं.	नाम	पद	जिल्लाहरु	मिति	कैफियत
१.	मा. तेज बहादुर वली	सदस्य	अर्घाखाँची, गुल्मी र पाल्पा	मिति २०७७।०३।२३ देखि २०७७।०३।२९ सम्म	टोली प्रमुख
२.	मा. अर्जुन कुमार के.सी.	सदस्य			
३.	मा. डा. पुरनमान बज्राचार्य	सदस्य			
४.	मा. रिना नेपाल बि.क.	सदस्य			
५.	श्री दिनेश अधिकारी	अधिकृत आठौ			
६.	श्री बोधी सिंह सुनार	क. अधिकृत छैठौं			

वैठक संख्या :४१ असार ३० गते	१. सामाजिक विकास समितिमा प्राप्त, सेवा केन्द्र तथा पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना तथा संचालन र सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष सम्बन्धमा ब्यवस्था गर्न बनेको बिधेयक २०७६ का सन्दर्भमा विधेयकमा सरोकारवालाहरुको राय प्राप्त गर्ने उदेश्यका लागी सामाजिक समितिको आयोजनामा बुटवल स्थित एसियन पार्टी प्यालेशको सभाहलमा सरोकारवालाहरु संग महिला संचारीका समुहको समन्वयममा प्रदेश नम्बर ५ का सरोकारवाला आमन्त्रितहरुसंग बिस्तृत छलफल गरियो । छलफलका क्रममा प्राप्त उचित सुझावहरुलाइ ग्रहण गर्ने निर्णय गरियो । २. चालु आ.व.२०७६/७७ मा, सामाजिक समितिवाट शिक्षा तथा स्वास्थ्य क्षेत्र समेतमा गरिएका संसदीय अनुगमन कार्यक्रमहरुवाट प्राप्त प्रतिबेदनहरु पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

२.२. उप समितिको गठन र कार्य

यस समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी वनाउने सन्दर्भमा सामाजिक विकास मन्त्रालयवाट सम्पादन भएका कार्यहरूको स्थलगत अनुगमन गर्ने कार्यको लागि दुई पटक स्थलगत अनुगमन उपसमिति निर्माण गरेर स्थलगत अनुगमन गरी निम्न वमोजिमका कार्यहरू गरेको थियो ।

२.२.१ शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा प्रदेश सरकारको आ.व. ०७५।७६ मा भए गरेका कामहरुको स्थलगत अनुगमनका लागि २०७६ साल पौष महिनाको पहिलो हप्ता जाने गरी देहाय अनुसारका माननीयज्यूहरुको संयोजकत्वमा चार वटा समूह गठन गरि स्थलगत निरीक्षण भ्रमण गर्ने निर्णय गरिएको थियो ।

(क) स्थलगत निरीक्षण भ्रमण जाने जिल्लाहरुः गुल्मी, कपिलवस्तु र अर्घाखाँची ।

१. [illegible]
२. [illegible]
३. [illegible]
४. [illegible]

(ख) स्थलगत निरीक्षण भ्रमण जाने जिल्लाहरुः रुकुम र रोल्पा प्युठान ।

१. [illegible]
२. [illegible]
३. [illegible]
४. [illegible]

(ग) स्थलगत निरीक्षण भ्रमण जाने जिल्लाहरुः कपिलवस्तु, अर्घाखाँची र गुल्मी

१. [illegible]
२. [illegible]
३. [illegible]
४. [illegible]
५. [illegible]
६. [illegible]

(घ) स्थलगत निरीक्षण भ्रमण जाने जिल्लाहरुः पाल्पा नवलपरासी र रुपन्देही

१. [illegible]
२. [illegible]
३. [illegible]
४. [illegible]

उल्लेखित चारवटा स्थलगत अनुगमन उप–समितिले स्थलगत अनुगमन पछि समितिमा आफुले सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन समिति समक्ष पेश गरेका थियो । उप–समितिले स्थलगत अनुगमनमा पाईएका विषयहरू प्रतिवेदनमा समावेश गरि समितिमा प्रतिवेदन वुझाएका थियो । समितिले उप–समितिले वुझाएको प्रतिवेदनको अध्ययन पश्चात मन्त्रालयलाई अवश्यक निर्देशन दिने कार्य समेत गरेको थियो ।विस्तृत अध्ययनको लागि स्थलगत अनुगमन उप–समितिले तयार पारेका अलग अलग प्रतिवेदनहरू अनुसूची– ५ मा समावेश गरिएको छ ।

२.२.२ कोरोना भाइरस (COVID-19) को कारण उत्पन्न परिस्थितिका सन्दर्भ क्वारेन्टाइन संचालन ब्यवस्थापन तथा सो संग सम्बन्धित स्वास्थ्य उपकरण खरिद तथा ब्यवस्थापनको सम्बन्धमा तत्काल संसदीय अनुगमन कार्य गर्ने निर्णय भए बमोजिम स्थलगत संसदीय निगरानीका लागी जिल्लागतरुपमा

सुक्ष्म अध्ययन गर्नका लागी सामाजिक विकास समितिका माननीय सदस्यहरुको निम्न वमोजिमका ४ वटा टोली गठन गर्ने निर्णय गरि स्थलगत अनुगमन भ्रमण गरिएको थियो।

भ्रमण टोलीका सदस्यहरुको विवरण र भ्रमण तालिका

टोली नं. १

क्र.सं.	नाम	पद	जिल्लाहरु	मिति	कैफियत
१.	मा. दृग नारायण पाण्डे	सभापति	कपिलवस्तु, दाङ र बाँके	मिति २०७७।०३।२३ देखि २०७७।०३।२९ सम्म	टोली प्रमुख
२.	मा. अष्ठभुजा पाठक	सदस्य			
३.	मा. बाबुराम गौतम	सदस्य			
४.	मा. दिपेश थारु	सदस्य			
५.	श्री दिवाकर पन्थी	कर्मचारी			
६.	श्री सुनिल कुमार पाण्डे	स्वकीय सचिव			
७.	श्री राम शुभग धोबी	ह.स.चा.			

टोली नं. २

क्र.सं.	नाम	पद	जिल्लाहरु	मिति	कैफियत
१.	मा. तेज बहादुर वली	सदस्य	अर्घाखाँची, गुल्मी र पाल्पा	मिति २०७७।०३।२३ देखि २०७७।०३।२९ सम्म	टोली प्रमुख
२.	मा. अर्जुन कुमार के.सी.	सदस्य			
३.	मा. डा पुरनमान बज्राचार्य	सदस्य			
४.	मा. रिना नेपाल बि.क.	सदस्य			
५.	श्री दिनेश अधिकारी	अधिकृत आठौ			
६.	श्री बोधी सिंह सुनार	क. अधिकृत छैठौं			

उल्लेखित दुईवटा स्थलगत अनुगमन उप–समितिले स्थलगत अनुगमन पछि समितमा आफुले सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन समिति समक्ष पेश गरेको थियो । उप–समितिले स्थलगत अनुगमनमा पाईएका विषयहरू प्रतिवेदनमा समावेश गरि समितिमा प्रतिवेदन वुझाएको थियो । समितिले उप–समितिले वुझाएको प्रतिवेदनको अध्ययन पश्चात मन्त्रालयलाई अवश्यक निर्देशन दिने कार्य समेत गरेको थियो । विस्तृत अध्ययनको लागि स्थलगत अनुगमन उप–समितिले तयार पारेको एकीकृत प्रतिवेदन अनुसूची–६मा समावेश गरिएको छ ।

२.३ विधायन (विधेयक) सम्बन्धी भएका समितिका मुख्य कार्य विवरणहरु

यस आर्थिक वर्षमा समितिमा एउटा मात्र विधयक सेवा केन्द्र तथा पुनस्थापना केन्द्रको स्थापना तथा संचालन र सेवा तथा पुन स्थापना कोष सम्बन्धमा ब्यवस्था गर्न बनेको बिधेयक प्राप्त भएका थियो ।उक्त विधयक मिति २०७७ जेष्ठ ३० मा सभामा पेश भएको थियो । उक्त विधेयक कार्यव्यवस्था शाखावाट समितिमा मिति २०७७ अषाड ८ गते प्राप्त भएको थियो । उक्त विधेयकमा माननीयहरूवाट एकल र संयुक्त गरी ३ वटा संशोधन प्रस्ताव दर्ता भएका थिय । उक्त विधेयक उपर समितिले सरोकारवाल व्यक्ति तथा संघ, संस्थासंग एक पटक छलफल तथा अन्तरक्रिया गरी उपयुक्त सुझाव ग्रहण गरिएको छ । हाल उक्त विधेयक समितिमा छलफलको क्रममा रहेको छ ।

परिच्छेद ३
निर्णय/निर्देशन कार्यान्वयन सम्बन्धी

समितिको मुख्य कार्यहरूको रूपमा कानून निर्माण गर्ने विधायिकी कार्य र सरकारको कार्यको पहरेदारी गर्ने कार्य पनि हो । समितिले विधायिकी कार्यको रूपमा समितिमा प्राप्त विधयेकहरू उपर व्यापक छलफल गरेर विधयक उपरको संशोधन प्रतिवेदन तयार गर्नुका साथै संसदले स्वीकृत गरेको वार्षिक कार्यक्रम र नीति अनुसार सरकारले गर्ने कार्य र यसको गतिविधिको सूक्ष्म निगरानी राख्ने तथा कुनै गलत कार्य हुन लागेमा रोक्ने तथा सरकारले सम्पादन गरेको कार्यको मुल्याङ्कन गर्ने र सरकारलाई निर्देशन गर्ने र सचेत वनाउने महत्वपूर्ण जिम्वेवारी संसदीय समितिको हुन्छ । समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनको क्रममा विभिन्न महत्वपूर्ण निर्णयहरू गर्नको साथै समिति सो जिम्मेवारी सम्पादन गर्ने क्रममा विभिन्न समयमा समितिको वैठकहरूमा मन्त्रालयका मन्त्री, सचिव लगायतका व्यक्तीहरूलाई आमन्त्रण गरि छलफल गर्नुका साथै मन्त्रालयवाट आवश्यक कागजात झिकाइ अध्ययन गर्ने र स्थलगत अनुगमन समेत गरेर महत्वपूर्ण निर्देशनहरू सरकारलाई दिएको छ । यसरी समितिले दिएका निर्देशनको समीक्षा समेत गर्नु आवश्यक हुन्छ जसले भविश्यलाई मार्ग निर्देशन गर्नुका साथै सरकारको संसद प्रतिको उत्तरदायित्वको अवस्था र समितिको निर्देशनको महत्वलाई उजागार गर्दछ ।

३.१ निर्णय/निर्देशन कार्यान्वयनको अवस्था

बैठक संख्या	निर्देशन सम्बन्धी विवरण	निर्देशन दिएको निकाय	कार्यान्वयनको अवस्था
वैठक संख्या :१८ २०७६ साउन ०२ गते	१.लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल सञ्चालनमा रहेको फार्मेसी सेवाको २०७१ मा म्याद समाप्त भएकोमा सरकारी नीति अनुसार अस्पतालबाट सन्चालन गर्नुपर्ने मा सो अनुसार नभएकोले सहकारी नीति अनुसार अस्पतालको तर्फबाट सञ्चालन गर्न मन्त्रालयलाई ध्यानाकर्षण गर्ने गरी निर्देशन गरिएको ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
	२. आयुर्वेदको सम्बन्धमा छुट्टै निर्देशनालय खडा गर्न मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण गर्ने निर्देशन गरिएको ।		कार्यान्वयन नभएको ।
वैठक संख्या :१९ साउन १५ गते	१.वाँके स्थित भेरी अञ्चल अस्पताल भनेर चिनिएको अस्पताल प्रदेश सरकार मातहत आएकोमा पुन केन्द्र सरकार मातहत राखिएको हुँदा के कति कारणबाट राखिएको हो । उक्त अस्पताल प्रदेश नं. ५ अन्तरगत नै हुनु पर्ने हुदा प्रदेश अस्पताल बनाउन आवश्यक पहलका लागि मंत्रालयलाई निर्देशन गरिएको ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।
	२. प्रदेश न. ५ अन्तर्गतका विभिन्न जिल्लाहरु बाढी पहिरोको कारण धेरै धन जनको क्षेती भएको र नागरिकहरू वस्तीविहीन भएकाले सुरक्षित बसोवास र औषधोपचारका लागि थप प्रभावकारी बनाउन मंत्रालयलाई निर्देशन गरिएको ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
	३. नजिकिदै गरेका विभिन्न चाडपर्वहरुमा गरिने फजुल खर्चहरु र प्रतिस्पर्धा गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न मन्त्रालयलाई आवश्यक पहलकदमी लिन निर्देशन गरिएको ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
	४. राप्ती स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान दाङ, नेपालगन्ज मेडिकल कलेज बाके, देवदह मेडिकल कलेज रुपन्देही, यूनिभर्सल मेडिकल कलेज भैरहवा र लुम्बिनी मेडिकल कलेज पाल्पा तानसेनलाई प्रदेश मातहत राखी निरीक्षण, अनुगमन पुरस्कृत तथा कार्यवाही समेतको आवश्यक व्यवस्था गर्न मन्त्रालयलाई निर्देशन गरिएको ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।

वैठक संख्या :२० साउन १९ गते	१. सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका बिविध कार्यक्रममा सम्बन्धित क्षेत्रका मा.सदस्यहरुलाइ सहभागी गराउन निर्देशन दिने निर्णय गरियो ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
वैठक संख्या :२२ आश्विन २ गते	१. सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गत शिक्षा निर्देशनालयका निर्देशक श्री मनोज कुमार गैरे र मन्त्रालयका अधिकृत श्री हरिलाल न्यौपानेवाट प्रदेश अन्तर्गतका सामुदायिक विद्यालयहरूको वर्तमान अवस्था, कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या एवं वजेट, कायर्क्रम र योजना लगायतका विषयमा जानकारी दिनुका साथै माननीय सदस्यज्यूहरूवाट विद्यालय सुधारका विषयमा निर्देशन दिने कार्य भयो । २. सामुदायिक विद्यालयहरूमा भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा शौचालय मर्मत, वाउण्ड्रिवाल निर्माण, कक्षा कोठा थप जस्ता कार्यहरूका लागि गत आ.व.मा वजेट विनियोजन गरेको देखियो तर यस आ.व.मा उक्त कार्यक्रमका लागि वजेट नदेखिएको हुँदा यस आ.व.का लागि समेत थप हुने गरी कार्यक्रम लागु गर्न मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
वैठक संख्या :२३ कार्तिक १७ गते	१. आ.व. २०७५।०७६ मा तहाँ मन्त्रालयबाट औषधी तथा यन्त्र र उपकरणहरु खरिद प्रक्रियासँग सम्बन्धित विषयमा प्राप्त फायल एवं कागजातहरु यस समितिबाट अध्ययन भईरहेको र चालु आ.व. २०७६।०७७ को औषधि तथा यन्त्र र उपकरणहरु के कति परिमाणमा खरिद गर्न प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ र सो को जिल्लागत वितरणको मापदण्ड र आधार के के हुन् यस समितिलाई जानकारी गराई अत्यावश्यक औषधि तथा यन्त्र र उपकरणहरु खरिद प्रक्रिया अगाडि बढाउन निर्देशन दिने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।

वैठक संख्या :३० फाल्गुण १६गते	१. चालु आ.व. २०७६।७७ मा सामाजिक विकास मन्त्रालय/अन्तरगतका निकायबाट सामुदायिक क्याम्पस, धार्मिक शिक्षालय अनुदान कार्यक्रम अन्तरगत बजेट विनियोजित गर्दा छुट भएका विशेष शिक्षा संचालन गरेका अन्य शैक्षिक संस्थाहरुलाई समेत परिवेश र स्थितिलाई हेरी यसै आ.व. को बजेटमा अनुदान उपलब्ध गराउन सामाजिक विकास मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	जानकारी प्राप्त नभएको ।
वैठक संख्या :३१ फाल्गुण २८ गते	1. २१ मार्चमा मनाइने अन्तर्राष्ट्रिय जातीय विभेद उन्मूलन दिवस (International Day for the Elimination of Racial Discrimination) प्रदेश स्तरीय कार्यक्रमको आयोजना गरी भव्य रुपमा मनाउन सामाजिक विकास मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण गराउने निर्णय गरियो।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
वैठक संख्या :३३ २०७७ वैशाख ०४ गते	1. कोरोना रोकथामको लागि आवश्यक महत्वपूर्ण सुरक्षा औजार व्यवस्थापन गर्न र टेस्टको दायरा बढाउन आवश्यक सामाग्रीको यथोचित व्यवस्थापन गर्न प्रदेश सरकारलाई निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
	२. कोरोना बाहेकका बिरामीहरुको स्वास्थ्य उपचारको लागि निजी अस्पताल समेतको अनिवार्य परिचालन गरी उपचारको यथोचित व्यवस्था तत्काल गर्न प्रदेश सरकारलाई निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
	३. कोरोनाका शंकास्पद बिरामलाई बोक्ने आधारभूत स्वास्थ्य सुविधा सहितको चालकको छुट्टै क्याबिन सहितको सुरक्षित एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन गर्न प्रदेश सरकारलाई निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।

	४. प्रदेश सरकारले स्थानीय स्तरमा राहतका साथसाथै कोरोना रोकथामको लागि स्वास्थ्य सम्बन्धी औजारहरुको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
	५. कोरोना उपचार गर्न खटिने स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा सहितको सुरक्षित तरिकाले उपचार गर्ने गरी स्वास्थ्यकर्मीको सुरक्षाव्यवस्था प्रभावकारी बनाउने र उच्चमनोबल सहित कार्य गर्ने यथोचित वातावरण निर्माण गर्न निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
	६. कोरोनाबाट मृत्यू हुन सक्ने मानिस बोक्नको लागि सुरक्षित शवबाहनको व्यवस्थापन गर्न र मृत्यू हुन सक्ने बिरामीको शवदाहको उचितस्थानको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
	७. प्रदेशका सबै जिल्ला अस्पतालहरुको स्तरोन्नती गरी भेन्टिलेटर सहितको आइ सि यु कक्षको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
वैठक संख्या : ३४ वैशाख २६ गते	१. कोरोना भाइरस महामारीको रुपमा फैलिरहेको सन्दर्भमा कोरोना रोकथामको महत्वपूर्ण कार्यको रुपमा रहेको परिक्षणको दायरा फराकिलो पार्नु पर्ने भएकोले परीक्षणलाइ तीव्रता दिनको लागि प्रदेश सरकारलाइ निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
	२. बिभिन्न देशमा रहेका नेपाली नागरिक स्वदेश फर्कन चाहेकोले स्वदेश फर्कने व्यवस्थापन गर्न संघीय सरकारसंग समन्वय गर्न प्रदेश सरकारलाइ निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।

वैठक संख्या :३५ जेष्ठ १३ गते	१. नोवेल कोरोना (COVID-19) नियन्त्रण तथा उपचारको लागि आवश्यक सामाग्रीको आपुर्ति गर्न र PCR जाँचको दायरा बढाउन, आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
	२. WHO को मापदण्ड अनुसार क्वारेन्टिन व्यवस्थापन गर्न निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।
	३. कोरोना अस्पत्ताल बाहेकका अन्य अस्पतालहरुले अन्य रोगका विरामी जाँच गर्ने व्यवस्था मिलाउन निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
	४. प्रत्येक जिल्लामा कोरोना आइसोलेसन केन्द्र निर्माण गर्न निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन भएको ।
	५. CCMC को सल्लाहकारको रुपमा सम्बन्धित जिल्लाका प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरुलाइ राख्नको लागी निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।
वैठक संख्या :३६ जेष्ठ १६ गते गते	१. प्रदेश भित्र रहेका वाल मन्दिर तथा वाल संगठनहरु प्रदेश मातहतमा राख्न सामाजिक विकास मन्त्रालयलाइ निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।
	२.सामाजिक विकास महाशाखावाट कार्य सम्पन्न गर्न चालु आ.व. समेतमा विनियोजन भएको वजेट कार्यान्वयन गर्दा, जिल्लागत प्रतिनिधित्व गर्नुहुने प्रदेश सभामा रहनुहुने माननीय सदस्यज्यूहरुलाइ जानकारी गराउन निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।
वैठक संख्या :३७ जेष्ठ ३२ गते	१.कोरोना बिशेष अस्पताल निर्माण गर्ने क्रममा तराइ क्षेत्रको सबैभन्दा बढि प्रभावित जिल्ला (कपिलवस्तु) र पहाड क्षेत्रको सबैभन्दा प्रभावित जिल्लामा तत्काल १/१ वटा अस्पताल संचालन गर्न निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	कार्यान्वयन नभएको ।

	२. कपिलवस्तु जिल्ला लगायत अन्य जिल्लाहरुमा जिल्ला अस्पताल व्यवस्थापन/विकास समिति तत्काल गठन गर्न निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।
वैठक संख्या :३८ असार ०८ गते	१.शिक्षा क्षेत्रमा बिद्यार्थी संख्यालाइ मात्र आधार मानेर हाल दिईदै गरेको क्याम्पस तथा विद्यालय अनुदान, समयानुकुल परिमार्जन गरि भौगोलिक तथा आर्थिक अवस्थालाइ समेत आधार मानेर कार्यविधि निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न निर्देशित गर्ने ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय	आंशिक कार्यान्वयन भएको ।

३.२ निर्णय/निर्देशन कार्यान्वयनको समस्या

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

परिच्छेद ४

कार्य सम्पादनका समस्या

४.१. समितिको कार्य सम्पादनमा देखिएका समस्याहरु

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible] (COVID-19) [illegible]

परिच्छेद ५
निष्कर्ष, सुझाव तथा सिफारिस

५.१ निष्कर्षः

पहिलो प्रदेश सभा गठन भइरहँदा प्रदेश सभासँग आफ्नै बैठक र काम कारबाही अगाडि बढाउने कुनै कार्यविधि थिएन । प्रदेश सभा आफैँले आफूलाई सञ्चालन गर्ने नियमावली तथा अन्य कार्यविधि बनाई सञ्चालन गर्नुपर्ने अवस्थाले प्रदेश सभा सञ्चालन र समितिहरुको काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी कार्यहरुमा केही समस्या देखिए तापनि संसदीय समितिले आफूलाई परिस्कृत गर्दै निर्वाह् गर्नुपर्ने महत्वपूर्ण जिम्मेवारी कुशलताका साथ निर्वाह् गरेको छ । यस अवधिमा एक आर्थिक वर्षको वार्षिक प्रतिवेदन सभा समक्ष पेश गरि सकेको छ । संसदिय अभ्यासलाई सिक्दै र परिस्कृत गर्दै लैजाने सन्र्दभमा अनेक गतिविधिहरू गरिएको छ। यस आर्थिक वर्षमा सम्पादन गरिएका महत्वर्पूर्ण कार्यहरूमा समितिका विभिन्न वैठक वसि सरकारलाई ध्यानाकर्षण गर्ने, निर्देशन दिने र विभिन्न विषयमा छलफल गर्ने कार्यका अतिरिक्त विधायिकी कार्य गर्ने र सरकारको कार्यको निगरानीका लागि स्थलगत अनुगमन गरि अनुगमनमा पाईएको सत्य तथ्यका अधारमा सरकारलाई निर्देशित गर्ने जस्ता महत्वपूर्ण कार्यहरू भएका छन । कोभिड–१९ को विश्वव्यापीरूपमा आएको महामारीले समितिको कार्य सम्पादनमा असर परेको थियो । यधपि महामारीको समयमा सामाजिक विकास मन्त्रालयको अग्रणी भूमिका हुने भएकोले समिति अर्न्तरगत सो मन्त्रालय रहेकोले कोभिड १९ को रोकथाम तथा उपचारको सन्दर्भमा समितिले सामाजिक विकास मन्त्रालयलाई दिएका निर्देशनलाई पूर्ण कार्यान्वयनमा लगेको भए, सरकारको कार्यको प्रभावकारीता देखिने थियो । महामारिकै वेला समितिले मन्त्रालयसंग वारम्वार छलफल गरि महत्वर्पूण निर्देशनहरू दिएको थियो । महामारीकै वीच समितिले स्थलगत निरिक्षण गरि सरकारवाट निर्मित कोरोना विशेष अस्पतालहरू र क्वारेन्टिनहरूको स्थलगत निरीक्षण गरि मन्त्रालयलाई उचित निर्देशन दिएको थियो । यस अवधिमा समितिका २४ वटा वैठक सम्पन्न भएका छन् । यसलाई उपलब्धिमूलक मान्नु पर्छ ।

कानून निर्माण सम्बन्धी नीतिगत र व्यवहारिक प्रशिक्षणको माध्यमबाट प्रदेश सभाका सदस्यहरुमा समेत कानून निर्माणको क्षेत्रमा क्षमता अभिवृद्धि भएको छ । विधेयकहरुमा गहिरो अध्ययन गरी आवश्यकताका आधारमा परिमार्जन गर्ने र ऐन अन्तर्गत बन्ने नियमावली र निर्देशिकाहरु समेत ऐन सरहका हुने हुँदा त्यसमा समेत विशेष ध्यान पुऱ्याउने र धेरै कुराको सम्बोधन ऐन मार्फत नै हुने गरी कानून निर्माणमा जोड दिइएको छ । समितिको महत्वपूर्ण कार्यको रूपमा रहेको विधायिकी कार्यका अतिरिक्त नीति, निर्माण तथा सरकारको कार्यको अनुगमन र मुल्याङ्कन र सरकारको गतिविधिको सुक्ष्म निगरानीको कार्यलाई प्रभावकारी वनाउन छलफल गर्ने र सरकारलाई सचेत गराउने, ध्यानाकर्षण गराउने, निर्देशन दिने गरेको छ । समितिका निर्देशनलाई सरकारले गम्भीर रूपमा ग्रहण गरेको भएमा कोभिड–१९ को नियन्त्रण र उपचारको व्यवस्थापन गर्नमा थप सफलता मिल्ने थियो । साथै सरकारका हरेक गतिविधिमा समितिको समन्वय र सहकार्य गरि समितिका निर्देशन पूर्ण रुपमा पालना गर्ने हो भने सरकारको कार्य सम्पादनमा थप सहयोग पुग्न सक्ने समितिको ठम्याई रहेको छ । यो समितिले आगामी दिनहरुमा समेत प्रदेश सरकार मातहत रहेको सामाजिक विकास मन्त्रालयसंग सम्बन्धित कार्यक्रम बजेट एवं योजनाहरुका अनुगमन र मुल्याङ्कन मात्रै नभई संविधान र ऐन कानून सम्मत विधायिकी कार्यको साथसाथै सरकारको गतिविधिको सुक्ष्म निगरानी र पहरेदारी गरि सरकारलाई सचेत गराउने, ध्यान आकर्षण गराउने कार्यमा प्रभावकारी भूमिका वहन गर्दै जानेछ ।

५.२ सुझाव तथा सिफारिस

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

अनुसूची–१
(समितिका पदाधिकारी एवं सदस्यहरुको नामावली)

क्र.स.	नाम थर	पद	ठेगाना	राजनीतिक दल	सम्पर्क न.
१	मा. श्री दृग नारायण पाण्डेय	सभापति	कपिलवस्तु –२(१)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9847042567
२	मा. श्री अर्जुन कुमार के.सी.	सदस्य	कपिलवस्तु–३(१)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9857050222
३	मा. श्री अर्जुन कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	दाङ	नेपाली काँग्रेस	9847848758
४	मा. श्री अष्टभुजा पाठक	सदस्य	रुपन्देही –४(१)	नेपाली काँग्रेस	9857024535
५	मा. श्री कमला देवी वि.क.	सदस्य	रुपन्देही	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9857032488
६	मा. श्री तेज वहादुर वली	सदस्य	रुकुम पूर्व –१(१)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9751080800
७	मा. श्री दीपा वि.क.	सदस्य	रुपन्देहि	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9847110693
८	मा. श्री दिपेश थारु	सदस्य	वर्दिया–२(२)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9858026210
९	मा. श्री अजय शाही	सदस्य	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)– १(२)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9841845582

१०	मा. श्री पुरन मान वज्राचार्य	सदस्य	पाल्पा–२ (१)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9847099233
११	मा. श्री बाबु राम गौतम	सदस्य	बाँके–३ (२)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)	9858030888
१२	मा. श्री रिना नेपाल वि.क.	सदस्य	कपिलवस्तु	नेपाली काँग्रेस	9847079347
१३	मा. श्री सुमन शर्मा रायमाझी	सदस्य	वर्दिया	सं.स.फो.	9816509956
पदेन सदस्य					
१	मा. शंकर पोखरेल	मुख्यमन्त्री, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालय (पदेन सदस्य)			
२	मा. सुदर्शन बराल	मन्त्री, सामाजिक विकास मन्त्रालय (पदेन सदस्य)			

अनुसूची -२

२.१ समितिमा रहेका कर्मचारीहरुको नामावली

क्र.स.	**नाम थर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**कैफियत**
१	श्री दुर्लभ कुमार पुन मगर	सचिव (पदेन)	9857072113	
२	श्री दिनेश अधिकारी	समिति सचिव	9857072115	
३	श्री वोधिसिंह सुनार	कम्प्यूटर अधिकृत	9851172833	
४	श्री दिवाकर पन्थी	सहायक कर्मचारी	9847027540	
५	श्री विजय के.सी.	प्राविधिक कर्मचारी	9857060570	
सभापतिको स्वकीय कर्मचारी				
१	श्री सुनिल पाण्डेय	स्वकीय सचिव	9857050110	
२	श्री शान्ता घिमिरे	कार्यालय सहयोगी		
३	श्री राम सुभग धोवी	सवारी चालक		

२.२ हालसम्म समितिमा कार्यरत समिति सचिवहरुको नामावली

क्र.स.	**नाम थर**	**पद**	**अवधि**	**कैफियत**
१	शाखा अधिकृत श्री उर्मिला गुमाजु	समिति सचिव	२०७५/४/९ देखि २०७५/६/१५ सम्म	३ महिना

२	अधिकृत आठौं श्री कृष्ण प्रसाद गौतम	समिति सचिव	२०७५/६/१६ देखि २०७६/६/२ सम्म	१ बर्ष
३	अधिकृत आठौं श्री दिनेश अधिकारी	समिति सचिव	२०७/६/३ देखि २०७७/३/३१ सम्म	१ बर्ष
४	अधिकृत नवौं श्री हरिहर पोख्रेल	समिति सचिव	२०७७/४/१ देखि हाल सम्म	हाल निरन्तर

अनुसूची -३

सामाजिक विकास समितिको कार्यविधि, २०७५

k|b]z ;ef

प्रदेश नं. ५

सामाजिक विकास समिति

(शिक्षा, स्वास्थ्य, भाषा, संस्कृति, श्रम, रोजगार समाज कल्याण एवं सामाजिक विकास)

सामाजिक विकास समितिको कार्यविधि, २०७५

प्रस्तावनाः

सामाजिक विकास समितिको कार्यलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र मर्यादित बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश सभा नियमावली, २०७४(सं.स.) को नियम १५१ को उपनियम (६) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सामाजिक विकास समितिले यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :**

(१) यस कार्यविधिको नाम "सामाजिक विकास समितिको कार्यविधि, २०७५" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि समितिले पारित गरेको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-

(क) "नियमावली" भन्नाले प्रदेश सभा नियमावली, २०७४(सं.स.) सम्झनुपर्छ।

(ख) "बैठक" भन्नाले समितिको बैठक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले समितिद्वारा गठित उपसमिति वा कार्यदलको बैठक समेतलाई जनाउँछ।

(ग) "सचिव" भन्नाले सामाजिक विकास समितिको सचिव सम्झनु पर्छ।

(घ) "सदस्य" भन्नाले सामाजिक विकास समितिको सदस्य सम्झनु पर्छ ।
(ङ) "सभापति" भन्नाले सामाजिक विकास समितिको सभापति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सभापतिको अनुपस्थितिमा समितिको सभापतिको रुपमा काम गर्न सभापतिले तोकेको सदस्यलाई समेत जनाउँछ ।
(च) "समिति" भन्नाले सामाजिक विकास समिति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले समितिद्वारा गठित उपसमिति वा कार्यदललाई समेत जनाउँछ ।

३. **समितिको बैठक:** समितिको बैठक आवश्यकतानुसार सभापतिले बोलाउनेछ ।

४. **बैठकको कार्यसूची :** सामान्यतया पछिल्लो बैठकको कार्यसूची अघिल्लो बैठकमा नै निर्धारण हुनेछ । त्यसरी निर्धारण हुन नसकेको अवस्थामा सभापतिको निर्देशनमा सचिवले कार्यसूची तयार पारी सदस्यहरुलाई जानकारी गराउनेछ ।

५. **उपस्थिति :** बैठकमा उपस्थित सदस्यहरुले वर्णानुक्रमानुसार निर्णय पुस्तिकामा उल्लेखित आफ्नो नामको पछाडी दस्तखत गरी उपस्थिति जनाउनुपर्नेछ ।

६. **बैठकको प्रारम्भ र अन्त्य :** सभापतिले प्रत्येक बैठकको प्रारम्भ र अन्त्यको घोषणा गर्नेछ ।

७. **बैठकको संचालन, समय व्यवस्थापन र छलफल :** (१) बैठकको सञ्चालन, समय व्यवस्थापन र छलफल सम्बन्धी अन्य व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ :-
(क) बैठकको सभापतित्व सभापतिबाट हुनेछ ।
(ख) प्रदेश सभा नियमावली, २०७४(सं.स.) को नियम १५४ बमोजिम समितिको गणपुरक संख्या समितिको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको एक चौथाई हुनेछ ।
(ग) बैठकको निर्णय सर्वसम्मतिबाट हुनेछ । सर्वसम्मत हुन नसकेमा उपस्थित सदस्यहरुको बहुमतको निर्णय समितिको निर्णय मानिनेछ र मत बराबर भएमा सभापतिले निर्णायक मत दिनेछ ।
(घ) कुनै पनि सदस्यले छलफलमा भाग लिन वा प्रश्न सोध्न सभापतिको अनुमति लिनु पर्नेछ ।
(ङ) बैठकको शुरुमा नै कार्यसूचीमा परेका विषयवस्तुको प्रकृति र महत्वलाई ध्यानमा राखी बैठकको समयावधि निर्धारण गरिनेछ । आवश्यकता अनुसार सदस्यहरुले बोल्ने समयको निर्धारण गरी छलफल गरिनेछ र छलफलमा भाग लिने सदस्यले छलफलको विषयमा केन्द्रित रही निर्धारित समयभित्र आफ्नो विचार राख्नुपर्नेछ ।
(च) विशेष कारणवशः सभापतिलाई सूचना दिएको अवस्थामा बाहेक बैठक प्रारम्भ भएपश्चात् अन्त्य नभएसम्म सदस्यहरु बैठकमा उपस्थिति रहनु पर्नेछ ।
(छ) बैठकको विषय वस्तुमा केन्द्रित रहन र बैठकलाई मर्यादित तुल्याउन मोवाइल वा संचार सेटलाई आफ्नो अनुकुल व्यवस्थापन गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।
(ज) बैठक व्यवस्थापन र संचालनका सम्बन्धमा सभापतिको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

८. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :** समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार प्रदेश सभा नियमावली, २०७४(सं.स.) को १५१ बमोजिम हुनेछ ।
प्रदेश सभा नियमावलि, २०७४ को नियम १५१ बमोजिम यस समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ:
१. आ-आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने प्रदेश मन्त्रालय, आयोग र निकायसँग सम्बन्धित विधेयक उपर दफावार छलफल गरी सो सम्बन्धी प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
२. प्रदेश मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गतका निकायको नीति तथा कार्यक्रम, स्रोत परिचालन, व्यवस्थापन र अरू यस्तै क्रियाकलापको मूल्याङ्कन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र समुचित टिप्पणी, सिफारिस र निर्देशन सहितको वार्षिक प्रतिवेदन बैठकमा पेश गर्ने ।

३. प्रदेश मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गतका निकायको राजस्व र व्यय सम्बन्धी अनुमानको जाँच गरी वार्षिक अनुमान तयार गर्ने तरिका, वार्षिक अनुमानमा निहित नीतिको सट्टा अपनाउन सकिने वैकल्पिक नीति र वार्षिक अनुमानमा रहेको रकममा के कति किफायत गर्न सकिन्छ भन्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र आफ्नो राय सहितको वार्षिक प्रतिवेदन बैठकमा पेश गर्ने ।

४. मन्त्रीले सरकारको तर्फबाट बैठकमा समय-समयमा दिएका आश्वाशनलाई पूरा गर्न प्रदेश सरकारद्वारा के-कस्ता कदम उठाइएका छन् सो सम्बन्धमा अध्ययन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र बैठकमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

५. विषयसँग सम्बन्धित सरकारी निकायको सार्वजनिक सम्पत्तिको हिनामिना भए, नभएको अध्ययन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन दिने र बैठकमा प्रतिवेदन पेश गर्ने।

६. प्रदेश सभाद्वारा प्रत्यायोजित अधिकार अन्तर्गत बनाइएको नियम संविधान, सम्बन्धित ऐन, प्रचलित कानून बमोजिम वनेको छ वा छैन र प्रदेश सरकारद्वारा प्रचलित ऐन, नियम अनुरुप काम भए गरेको छ वा छैन भन्ने विषयमा मुल्यांकन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

७. प्रदेश सरकारद्वारा समय-समयमा गठन हुने छानबिन आयोग र समिति र जाँचबुझ आयोग र समितिद्वारा प्रस्तुत प्रतिवेदन कार्यान्वयनको अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक राय, सल्लाह र निर्देशन दिने ।

८. प्रदेश मन्त्रालय, विभाग र अन्य निकायबाट सम्पादन भएका कामको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी सो सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिने ।

९. बैठकले सुम्पेको अन्य काम गर्ने ।

१०. समितिको सिफारिसमा सभामुखबाट अनुमोदित बजेट र कार्यक्रमको अधीनमा रही आफ्नो कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

९. **बैठकमा भाग लिन सक्ने :** प्रदेश सभाको कुनै सदस्यले समितिको बैठकमा भाग लिन चाहेमा सभापतिको स्वीकृति लिई सहभागी हुन सक्नेछ । तर यस्तो सदस्य र आमन्त्रित सदस्यलाई समितिमा मताधिकार हुने छैन् ।

१०. **परामर्श लिन सक्ने :** समितिले अध्ययनको क्रममा सम्वन्धित पक्ष, विभिन्न विषयका विज्ञ तथा हित समूहका प्रतिनिधिहरुलाई समितिमा आमन्त्रण गरी आवश्यक परामर्श तथा सुझाव लिन सक्नेछ ।

११. **सहयोग पुऱ्याउनु पर्ने :** समितिको बैठक संचालनमा समितिका सबै सदस्यहरुले सभापतिलाई सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

१२. **कागजात झिकाउन वा कुनै पदाधिकारी वा व्यक्तिलाई उपस्थित गराउन सक्ने :**

(१) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्वन्धित कामको निमित्त आवश्यक कुनै कागजात झिकाउन वा कुनै विषयमा छलफल गर्न वा स्पष्टीकरण सोध्न कुनै व्यक्ति वा निकाय वा पदाधिकारीलाई उपस्थित गराउन सक्नेछ ।

(२) यसरी उपस्थित गराइएको व्यक्ति वा पदाधिकारीबाट समितिले आवश्यक जानकारी लिन सक्नेछ ।

(३) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्वन्धित विषयमा आवश्यक कागजात, सूचना, तथ्यांक वा अन्य सन्दर्भ सामग्रीहरु माग गरेमा सो कागजात, सूचना, तथ्यांक वा अन्य सन्दर्भ सामग्री सम्वन्धित निकाय वा पदाधिकारी वा व्यक्तिले समितिमा निर्धारित समयभित्रै पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्वन्धित निकाय वा पदाधिकारी वा व्यक्तिलाई निर्देशन दिन, स्पष्टीकरण सोध्न र कारवाही गर्न सिफारिश समेत गर्न सक्नेछ ।

१३. **स्थलगत अनुगमन तथा अध्ययन भ्रमण :** समितिको कार्यसम्पादनको सिलसिलामा समितिका सदस्यहरुले प्रदेश सभा नियमावली, २०७४(सं.स.) को नियम १५१ बमोजिम कुनै स्थानको स्थलगत अनुगमन वा अध्ययन भ्रमण गर्न सक्नेछन् ।

१४. **कार्यसूची र कागजात उपलब्ध गराउने :** समितिको विषयसंग सम्वन्धित कागजात, सूचना वा जानकारी समितिका सदस्यलाई सचिवले उपलब्ध गराउनेछ ।

१५. **विधेयकको दफावार छलफल :**

(१) समितिको कार्यक्षेत्रसंग सम्वन्धित मन्त्रालयबाट पेश भएको विधेयक प्रदेश सभाको बैठकबाट समितिमा दफावार छलफलको लागि प्राप्त भएमा त्यस्तो विधेयकमाथि समितिमा दफावार छलफल हुनेछ ।

(२) समितिको बैठकमा विधेयकमाथि दफावार छलफल गर्दा विशेषज्ञ वा सरोकारवालालाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

(३) विधेयक माथि दफावार छलफल समाप्त भएपछि सो सम्वन्धी प्रतिवेदन तयार गरी प्रदेश सभामा पेश गरिनेछ ।

१६. **उपसमिति गठन गर्न सक्ने :**

(१) समितिले सम्पादन गर्नुपर्ने कुनै काम गर्नको लागि उपसमिति गठन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएमा समितिले त्यस्तो उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ । उपसमितिले सम्पादन गर्नुपर्ने काम, कार्यावधि एवम् सो उपसमितिमा रहने सदस्यको नामसहितको प्रस्ताव सभापतिले बैठकसमक्ष निर्णयार्थ प्रस्तुत गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रस्ताव बैठकबाट स्वीकृत भएपछि उपसमिति गठन भएको मानिने छ। सो उपसमितिले आफ्नो संयोजक चयन गर्नेछ ।

१७. **प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने :** दफा १६ बमोजिम गठित उपसमितिले तोकेको कार्यावधिभित्रै आफूलाई प्राप्त जिम्मेवारी बमोजिमको कार्य सम्पन्न गरी बैठकसमक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ ।

तर विशेष कारणवश निर्धारित कार्यावधिभित्र कार्य सम्पन्न हुन नसकेको कारणसहित उपसमितिले थप कार्यावधीको माग गरेमा समितिले आवश्यक समय थप गर्न सक्नेछ ।

१८. **प्रतिवेदन उपरको छलफल :** उपसमितिबाट प्रस्तुत प्रतिवेदन उपर समितिको पूर्ण बैठकले छलफल गरी आवश्यक निर्णय गर्नेछ ।

१९. **समितिको अभिलेख :** समितिमा प्राप्त कागजात, समितिमा भएको छलफल, निर्णय र कामकारवाहीसँग सम्बन्धित अभिलेख सभापतिको निर्देशन अनुसार सचिवले व्यवस्थित गरी राख्नेछ । त्यस्तो निर्णय र अभिलेख सभापतिको अनुमति विना प्रदेश सभा सचिवालय बाहिर लैजान सकिने छैन ।

तर, संविधान र प्रचलित कानुन बमोजिम गोप्य राख्नु पर्ने विषय वा समितिले गोप्य राख्नुपर्ने भनी किटान गरेका विषयहरु बाहेक समितिका अभिलेखहरुको समुचित प्रकाशन वा प्रशारण गर्न यस दफाले बाधा पुऱ्याएको मानिनेछैन ।

२०. **संशोधन :** यस कार्यविधिलाई समितिले आवश्यकतानुसार संशोधन गर्न सक्नेछ ।

(समितिबाट पारित मितिः २०७५ साल ९ महिना २६ गते)

□ □ □ □ □ □–□

(समितिका माननीय सदस्यहरूको बैठकको उपस्थिति विवरण)

क्र.स.	**नामथर**	**पद**	**जम्मा बैठक संख्या १८–४१**	**उपस्थिति संख्या**	**कैफियत**
१	मा. श्री दृग नारायण पाण्डेय	सभापति	२४	२४	
२	मा. श्री अजय शाही	सदस्य	२४	११	
३	मा. श्री अर्जुन कुमार के.सी.	सदस्य	२४	२१	
४	मा. श्री अर्जुन कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	२४	९	
५	मा. श्री अष्टभुजा पाठक	सदस्य	२४	२३	
६	मा. श्री कमला देवी वि.क.	सदस्य	२४	२३	
७	मा. श्री तेज वहादुर वली	सदस्य	२४	१३	
८	मा. श्री दीपा वि.क.	सदस्य	२४	२२	
९	मा. श्री दिपेश थारु	सदस्य	२४	५	
१०	मा. डा. पुरनमान वज्राचार्य	सदस्य	२४	१८	
११	मा. श्री बाबुराम गौतम	सदस्य	२४	२०	

१२	मा. श्री रिना नेपाल वि.क.	सदस्य	२४	२३	
१३	मा. श्री सुमन शर्मा रायमाझी	सदस्य	२४	०	

□□□□□□–□

भ्रमण टोलीका प्रतिवेदनहरू

प्रतिवेदन भ्रमण टोली नं. १

>L ;fdflhs ljsf; ;ldlt
ldlt M@)&^÷(÷@)

k|b]z ;ef, % g+ k|b]z a'6jn .

laifo M– k|ltj]bg k]z u/]sf] ;DaGwdf .

k|:t't ljifodf k|b]z ;ef, ;fdflhs ljsf; ;ldltsf] ldlt @)&^÷*÷!^ ut]sf]] lg0f{o cg';f/, k|b]z g+ % cGtu{t ;fdflhs ljsf; ;ldltsf] sfo{If]q;+u ;DalGwt If]qx?dWo] lzIff, dlxnf tyf jfnjflnsfsfsf] If]qdf k|b]z ;/sf/ ;d]tjf6 nufgL ePsf :yfgx?df sfo{ k|utLsf] :ynut ;+;bLo lgu/fgL e|d0f ug]{ u/L bfË, afFs] / alb{of lhNnfx?df dfggLo >L afj'/fd uf}tdsf] ;+of]hsTjdf dfggLo >L lbk]z yf? / dfggLo >L ch{'g s'df/ >]i7 /x]sf] 6f]nL u7g u/LPsf] lyof] . ;+;bLo cg'udg 6f]nLnfO cfjZos ;xof]u ug{

;lrjfnosf] tkm{jf6 sd{rf/L >L lbjfs/ kGyLnfO v6fOPsf] lyof] . o; 6f]nL gDa/ ! n] ;+;bLo lgu/fgL qmddf b]lvPsf ;d:of klxrfg u/L ;dfwfg ePsf / ;d:ofsf] ?kdf /x]sf laifo j:t'nfO{ ;+;bLo ;ldlt ;dIf k|ltj]bg dfkm{t k]z ug]{ dfq geO{ k|b]z ;/sf/sf] sfdnfO{ cem a9L k|efjsf/L / sfof{Gjodf ;xof]uL e"ldsfsf] ?kdf /xg'sf ;fy} k|ltj]bgn] hgrfxgf / efjgfnfO{ ;d]6\g ;Sg]5 eGg] cfzf / ljZjf; ;d]t lnPsf 5f} .

o; 6f]nLn] cfk'mnfO{ tf]lsPsf] ;do @)&^÷(÷!) ut] b]lv @)&^÷(÷!^ ;Dddf lgDgfg';f/sf] sfo{:yndf uO{ cfkm\gf] sfd ;DkGg u/]sf] lyof] . ;f]xL cj;/df k|b]z ;/sf/ dfkm{t nufgL ePsf If]qdf, laBfnosf k|wfgfWofks, SofDk; k|d'v, :yfgLo txsf hg k|ltlglw, pkef]Qmf / hgtf;Dd k'u]/ /fo ;'emfj ;d]t lnO{, lgDgfg';f/df pNn]v eP cg';f/sf] laj/0f ;lxtsf] k|ltj]bg tof/ u/L ;ldlt ;dIf k]z ub{5f}+ .

lgDgfg';f/ M–

s_ sfo{:yn M

! bfË lhNnf cGtu{tsf -k|b]z ;/sf/jf6 nufgL ePsf :yfgx?sf] cjnf]sg

- >L ;jf]{bo k':tsfno tyf jfrgfno, 3f]/fxL
- >L zxLb :d[tL cfjf;Lo dfWolds ljBfno, t'N;Lk'/
- >L dfWolds ljBfno cZj/f, t'N;Lk'/
- >L dfWolds ljBfno /em]gf 3f]/fxL
- >L DffWolds ljBfno, cldlnof nufPtsf cGo z}lIfs ;+:yfx?

@ afFs] lhNnf cGtu{tsf -k|b]z ;/sf/jf6 nufgL ePsf :yfgx?sf] cjnf]sg

- >L 1fgf]bo ax'd'vL klAns SofDk;, vh'/f
- >L dFun k|;fb dfWolds ljBfno, g]kfnu~h
- >L lzj k|fylds ljBfno, vh'/f
- >L dx]Gb| dfWolds ljBfno, g]kfnu~h
- >L wDjf]emL dfWolds ljBfno, g]kfnu~h
- >L db/;f hldof c/ljof dlbgt'n pn'd vh'/f
- >L db/;f c/ljofpn]d vlnn'Nnfx, vh'/f
- >L db/;f O:nfdLof hldof c/ljof ax?n pn'd, vh'/f
- >L db/;f bf?n pn'd g'/] df]xDdbL, hfgsL
- >L db/;f bf?n pn'd lhGgt'n O:nfd, hfgsL
- >L db/;f d:pbLof xljj'n /hf, hfgsL
- >L db/;f bf?n pn'd u/Lj gjfj, g]kfnu~h
- >L db/;f hldof clkm{of bfgL;'n pn'd, g]kfnu~h
- >L lqe'jg dfWolds ljBfno, sf]xnk'/

 # alb{of lhNnf cGtu{tsf k|b]z cfof]hgf tyf sfo{qmd /x]sf :yfgx?sf] cjnf]sg

- >L d}gfkf]v/ zf/bf ax'd'vL SofDk;, d}gfkf]v/
- >L zf/bf dfWolds ljBfno, a9}oftfn
- >L afF;ul9 ax'd'vL SofDk;, afF;u9L
- >L cd/ ;lxb jx'd'vL SofDk;, /fhfk'/
- >L kbd s'df/L dfWolds ljBfno, /fhfk'/

- >L g]kfn /fli6«o u0f]z dfWolds ljBfno,u]?jf
- >L cd/ zxLb >L bz/y rGb dfWolds ljBfno, /fhfk'/
- >L ;/:jtL dfWolds ljBfno, /fhfk'/
- >L g]kfn /fli6«o gd"gf dfWolds ljBfno, 9f]b/L

v cg'udg laj/0f M

ut cf=j= @)&%÷@)&^ df l:js[t lgdf{0f ;DaGwL -ejg nufPtsf_ 6]08/ ePsf ut cf=j=sf] jf]n sjf]n /sd cg';f/s} nfutdf o; cf=j= @)&^÷@)&& ;Dddf ;Gtf]ifhgs ?kdf sfd ;DkGg u/]sf] kfOof] . o; cf=j= @)&^÷@)&& df bfË, afFs] / alb{of lhNnfdf :jLs[t sfo{qmdx?sf] *% k|ltzt 6]08/ k|s[of ePsf] kfOof] . s]xL sfo{x? ax'aifL{o k|s[ltsf ePsf]n] laleGg k|zf;lgs tyf k|fljlws sl7gfOx? ;d]t /x]sf] kfOof] .

- z}lIfs ;+:yfx? clwsf+; ckfË d}qL gePsf] kfOof] .
- lzIfs b/jGbL tyf cGo sd{rf/Lx?sf] b/jGbL ;do cg';f/ k'g/fjnf]sg ul/ yk dfu ePsf] kfOof] .
- sltko :yfgdf ljBfyL{sf] cTolws rfFk /x]sf], sIff sf]7fx? cGoGt} ;fF3'/f ePsf]n] k7gkf7gdf sl7gfO{ ePsf] / s]xL :yfgdf eg] ljBfyL{x?sf] ;+Vof Go"g ePsf] ;d]t kfOof] .
- ut cf= j= @)&%÷)&^ sf] j]?h' /sd k|fo g/x]sf] kfOof] .

- ljBfnodf sDkfp08 jfnsf] nfuL ljgof]hg ePsf] ut cf= j= @)&%÷)&^ sf] jh]6 ck'u ePsf] elg dfu ePsf] kfO{of] .
- lgdf{0f 7]s]bf/x?n] sfddf l9nfO u/]jfkt sfg"g cg';f/ xh{gf÷hl/jfgf glnOPsf] t/ xfn ;Dd s;}nfO klg sf/jfxL jf sfnf] ;"lrdf g/flvPsf] kfOof] . sfdsf] ;'lglZrttf / ;'wf/sf nfuL lgl:rt dfkb08 jgfP/ k|b]z ;/sf/ dfkm{t aflif{s ?kdf 7]s]bf/x?sf] ;fd'lxs ;"lr k|sfzg / auL{s/0fsf] hfgsf/L u/fpg' kg]{ b]lvG5 .
- k|b]z ;/sf/ jf6 ;+rflnt s'g} klg of]hgfx?sf] sfo{:yndf ;"rgf kf6Lsf] Aoj:yf gul/Psf] kfOPsf]n] cfufdL lbgx?df hfgsf/Lsf] nfuL ;"rgf kf6L /fVg k]|l/t ug'{kg]{ b]lvG5 .
- ;fdflhs ljsf; dGqfno jf k|b]z ;/sf/jf6 ;+rfng ePsf sfo{qmdx? k|b]z ;efsf ;DjlGwt If]qsf dfggLo ;b:ox?nfO hfgsf/L lbO la1x? ;d]tsf] ;+o'Qm a}7s j;L sfg"g agfO dfk808 cg';f/ ;+rfng x'g'kg]{ b]lvG5 .
- ;du|df OG6/g]6sf] k|of]u /fd|f] /x]sf] t/ kof{Kt sDKo'6/ gePsf] kfOof] . SofDk;x?df O{ nfOa|]/Lsf] cfjZostf /x]sf] elg dfu u/]sf] kfOof] .
- clwsf+z ljBfno tyf SofDk;sf]]] cfkm\g} gfddf hUufwgL k|df0fk"hf{ ePsf] s]xLsf] eg] cfkm\gf] gfddf hUuf cfpg] qmddf /x]sf] kfOof] .
- laBfnox?df k|f= lj= txdf jfnkf]if0fsf] Aoj:yf ldnfOPsf] t/ jfn sIff lzlIfsfsf] cfj:ostf /x]sf] elg dfu u/]sf] kfOof] .

- wfld{s ljBfnox?df 5fq 5fqfx?sf] t'ngfdf lzIfs b/jGbL Go"g ePsf] kfOg'sf ;fy} wfld{s laBfnodf jfn kf]if0fsf] cj:yf ;d]t sdhf]/ /x]sf] kfOof] .
- w]/} h;f] ljBfnodf ;f}rfno, vfg]kfgL tyf 5fqfsf] nfuL ;]g]6/L Kof8sf] Aoj:yf /fd|f] /x]sf] kfOof] eg] s]xL laBfnon] kfgLsf] ;d:of /x]sf] hfgsf/L u/fPsf lyP.
- k'/fgf ejg dd{t, /+u/f]ug, la1fg k|of]uzfnf tyf laBfno sDkfp08 jfnsf] lgdf{0f cfj:ostfsf] k|fyldstfdf /fvL dfu u/]sf] kfOof] .
- >L dFun k|;fb dfWolds ljBfno, g]kfnu~hsf] ljBfnosf] v]n d}bfgdf ljleGg AolQm tyf Snax?n] ljBfnosf] k7gkf7g ;dodf hj/h:tL v]ns'b k|ltof]lutf, ;fF:s[lts sfo{qmdsf cnjf :yfgLo AoflQmx?sf] lajfx nufotsf sfo{qmddf ef]h et]/ gfrufg ;+rfng ug]{ u/]sf], k7gkf7gdf xf]xNnfsf] sf/0f c;'ljwf ePsf], ljBfno k|fË0fdf hj/h:tL ljBfnosf] cg'dlt ljgf lqms]6 v]nsf] lkrsf] 7]Ssf lbO sfd e}/x]sf] ;d]t kfOof] . ;f] ;DaGwdf a'em\bf ljBfnon] :yfgLo lgsfo tyf lzIff sfo{no nufotsf :yfgx?df kqrf/ ;d]t u/]sf] / cbfntjf6 u}/ sfg"gL sfo{ /f]Sg :6]c8{/ u/fpFbf ;d]t ;d:of oyfjt /x]sf], ;dfwfg gePsf] elg k|b]z ;/sf/jf6 sfof{Gjogsf nfuL kxn ul/lbg ;d]t cfu|x u/]sf] kfOof] .

u lgisif{ tyf ;'emfjx? M–

k|b]z g+ % k|b]z ;ef, ;fdflhs lasf; ;ldltsf] If]qflwsf/ leq /x]/ k|b]z g+ % sf bfË, afFs] / alb{of lhNnfx?df :ynut ;+;bLo

lgu/fgL sfo{ ubf{ laleGg k|fs[lts, k|flalws tyf k|zf;lgs sl7gfOsf jfjh'b klg ;]jf k|jfx, ;]jfsf] u'0f:t/, ;]jf ;~rfng ug{ nfUg] ;do, of]hgf ;DkGg ug{ yk cfly{s ;d:of, lj1tfsf] sdL, d]l;g/L pks/0fsf] k|of]udf ;d:of, la1fg k|of]uzfnf j:t'x?sf] c;xh pknAwtf cfbL s'/fx? ;d:ofsf] ?kdf ePklg sltko :yfgx?df :yfgLo hgk|ltlglwx?sf] ;xeflutf, hg>dbfg tyf k'/s cg'bfgsf] sf/0f sfddf ;xhtf / u'0f:t/df k|lta4tf ePsf] ca:yf cg'udgsf] qmddf b]Vg ;lsGYof] . cg'udgdf lj1nfO ;d]t ;dfj]z ug]{ / /fd|f] sfd ug]{ kmd{ cyjf ljBfnonfO k'/:sf/ tyf l;kmfl/; kq tTsfn lbg] / g/fd|f] sfd ug]{nfO sfd ug{ /f]s nufO tTsfn bl08t u/L sfdsf] u'0f:t/ sfod /fVg] sfg"gL Aoj:yf ldnfpg' kg]{ b]lvG5 . k|b]z ;efsf dfggLo ;b:ox?sf] :ynut pkl:ytLn] laBfnox? tyf cGo z}lIfs ;+:yfsf k|ltlglwxx?n] cfkm\gf wf/0ffx? lgw{Ss ?kdf hgk|ltlgwLx?;+u /fVg kfPsf]df v'zL b]lvPsf lyP . lasf;sf] d]?b08 eg]sf] lzIff g} xf] eGg] s'/fnfO cfj:ostfsf] ?kdf :jLsfg{ ;lsG5 . vf;u/L sfg"gL Pj+ gLltut txdf x'g] bf]xf]/f]kgnfO sfg"g jf6g} ;dfwfg tyf Aojl:yt u/L of]hgf th'{df ;dob]lvg} tt\tt\ If]qsf k|b]z ;ef ;b:ox?sf] ;xof]udf ;]jf k|jfxnfO ;/nLs[t ug'{ kg]{ cfhsf] cfjZostf dxz'; ug{ ;lsG5 . hgck]Iff cg'?k sfo{x? gePsf eg] xf]Ogg\ t/ hgtfsf] c;Lldt ;d:of, cfj:ostf / rfxfgfnfO ;Djf]wg ug{ k|b]z ;/sf/, ;fdflhs lasf; ljsf; dGqfnosf] Wofgfsif{0f x'g clt cfjZos 5 .

cGTodf ;ldltsf] lg0f{onfO{ sfof{Gjog ug{ lg0ff{os e'ldsfdf /xg'x'g] k|b]z ;efsf dfggLo ;efd'vHo", k|b]z ;efsf ;lrjHo" k|b]z ;ef ;lrjfnojf6 cfjZos ;xof]u ug'{x'g] ;+a4

;a}, z}lIfs ;+:yfsf k|d'v tyf cGo sd{rf/Lx?, :yfgLo txsf hgk|ltlglwHo"x? / ;j{;fw/0f hgtf ;j}nfO wGojfb lbg rfxfG5f} .

k|ltj]bg k|:t'tstf{M

dfggLo ;b:o

afj'/fd uf}td

dfggLo ;b:o lbk]z yf?

dfggLo ;b:o ch'{g s'df/ >]i7

;fdflhs lasf; ;ldlt÷ 6f]nL g+ !

प्रतिवेदन भ्रमण टोली नं. २

>L ;fdflhs ljsf; ;ldlt

ldlt M @)&^÷!) ÷!@

k|b]z ;ef, % g+ k|b]z a'6jn .

laifo M– k|ltj]bg k]z ul/Psf] ;DaGwdf .

k|:t't ljifodf k|b]z ;ef, ;fdflhs ljsf; ;ldltsf] ldlt @)&^÷*÷!^ ut]sf]] lg0f{o cg';f/, k|b]z g+ % cGtu{t ;fdflhs ljsf; ;ldltsf] sfo{If]q ;+u ;DalGwt If]qx?dWo] lzIff, dlxnf tyf jfnjflnsfsfsf] If]qdf k|b]z ;/sf/ ;d]tjf6 nufgL ePsf :yfgx?df sfo{ k|utLsf] :ynut ;+;bLo lgu/fgL e|d0f ug]{ u/L Ko"7fg /f]Nkf / k"lj{ ?s'dsf lhNnfx?df dfggLo >L sdnf b]lj lj=s=sf] ;+of]hsTjdf dfggLo >L k'/gdfg ah|frfo{, dfggLo >L t]h axfb'/ jnL / dfggLo >L lbkf lj s /x]sf] 6f]nL g+ @ u7g ul/Psf] lyof] . ;+;bLo cg'udg 6f]nLnfO cfjZos ;xof]u ug{ ;lrjfnosf] tkm{jf6 sd{rf/L >L lr/l~hjL l3ld/]nfO v6fOPsf] lyof] . o; 6f]nL gDa/ @ n] ;+;blo lgu/fgL qmddf b]lvPsf ;d:of klxrfg u/L ;dfwfg ePsf / ;d:ofsf] ?kdf /x]sf laifo j:t'nfO{ ;+;bLo ;ldlt ;dIf k|ltj]bg dfkm{t k]z ug]{ dfq geO{ k|b]z ;/sf/sf] sfdnfO{

cem a9L k|efjsf/L / sfof{Gjodf ;xof]uL e"ldsfsf] ?kdf /xg] 5 eGg] cfzf / ljZjf; ;d]t lnPsf 5f} .

o; 6f]nLn] cfk'mnfO{ tf]lsPsf] ;do @)&^÷(÷!) ut] b]lv @)&^÷(÷!^ ;Dddf lgDgfg';f/sf] sfo{:yndf uO{ cfkm\gf] sfd ;DkGg u/]sf] lyof] . ;f]xL cj;/df k|b]z ;/sf/ dfkm{t nufgL ePsf If]qdf, laBfnosf k|wfgfWofks, SofDk; k|d'v, laleGg z}lIfs ;+:yfsf k|d'v, :yfgLo txsf hg k|ltlglw, pkef]Qmf / hgtf;Dd k'u]/ /fo ;'emfj ;d]t lnO{, lgDgfg';f/df pNn]v eP cg';f/sf] laj/0f ;lxtsf] k|ltj]bg tof/ u/L ;ldlt ;dIf k]z ub{5f}+ .

lgDgfg';f/ M–

s_ sfo{:yn M

! Ko"7fg lhNnf cGtu{tsf -k|b]z ;/sf/jf6 nufgL ePsf :yfgx?sf] cjnf]sg

- ✓ >L :ju{åf/L ax'd'vL SofDk;, k'0ovf]nf
- ✓ >L hgtf dfWolds ljBfno, jfUb'nf
- ✓ >L cd/ dfWolds ljBfno :ju{åf/L, leª/L
- ✓ >L Ko"7fg SofDk;, vn+uf
- ✓ >L jfntkZjL a]b ljBfno u'?s'nd, :ju{åf/L

@ /f]Nkf lhNnf cGtu{tsf -k|b]z ;/sf/jf6 nufgL ePsf :yfgx?sf] cjnf]sg

- ✓ >L jfnsNof0f gd"gf dfWolds ljBfno, lnjfË
- ✓ >L lj/ aneb| dfWolds yk Aoj;foLs ljBfno, yjfË

 # k"lj{ ?s'd lhNnf cGtu{tsf -k|b]z ;/sf/jf6 nufgL ePsf :yfgx?sf] cjnf]sg

- ✓ >L ?lSd0fL dfWolds ljBfno, ?s'dsf]6

✓ >L hg hfu[lt dfWolds ljBfno, e'd]
✓ >L l;:g]lzIff SofDk;, ?s'dsf]6

v cg'udg laj/0f M

- ut cf=j= @)&%÷@)&^ df :jLs[t lgdf{0f ;DaGwL -ejg nufPtsf_ 6]08/ ePsf ut cf=j=sf] jf]n sjf]n /sd cg';f/s} nfutdf o; cf=j= @)&^÷@)&& ;Dddf ;Gtf]ifhgs ?kdf sfd ;DkGg u/]sf] kfOof] . o; cf=j= @)&^÷@)&& df Ko"7fg, /f]Nkf / k"jL{ ?s'dsf lhNnfdf :jLs[t sfo{qmdx?sf] 6]08/ k|s[of ;'? eO;s]sf] kfOof] .
- z}lIfs ;+:yfx? clwsf+; ckfË d}qL gePsf] kfOof] .
- lzIfs b/jGbL tyf cGo sd{rf/Lx?sf] b/jGbL ;do cg';f/ k'g/fjnf]sg ul/ yk dfu ePsf] kfOof] .
- ?s'dsf]6sf] Ps dfq l;:g] lzIff SofDk;nfO Aojl:yt ug{sf] nflu dfu ePsf] kfOof] . pQm SofDk;nfO glhs kg]{ SofDk; vnËf;+u ;dfof]hg u/L ljifo km/s u/L ;~rfng ubf{ plrt x'g] b]lvG5 .
- ljBfnosf] nfuL jfn d}qL ejg tyf ef}lts k"jf{wf/sf] Aoj:yfkgsf] nfuL dfu ePsf] kfOof] .
- ut cf= j= @)&%÷)&^ sf] j]?h' /sd k|fo g/x]sf] kfOof] .
- k|b]z ;/sf/ jf6 ;+rflnt s'g} klg of]hgfx?sf] sfo{:yndf ;"rgf kf6Lsf] Joj:yf gul/Psf] kfOPsf]n] cfufdL lbgx?df hfgsf/Lsf] nfuL ;"rgf kf6L /fVg ;'emfa lbg'kg]{]{ b]lvG5 .

- ;du|df OG6/g]6sf] k|of]u /fd|f] /x]sf] t/ k|ofKt sDKo'6/ gePsf] kfOof] . SofDk;x?df O{ nfOa|]/Lsf] cfjZostf /x]sf] elg dfu u/]sf] kfOof] .
- clwsfF; ljBfno tyf SofDk;sf]]] cfkm\g} gfddf hUufwgL k|df0fk"hf{ ePsf] s]xLsf] eg] cfkm\gf] gfddf hUuf cfpg] qmddf /x]sf] kfOof] .
- >L ?lSd0fL -k|fljlws tyf Aoj;foLs_ ljBfnosf] cGo ;d:ofsf] cnjf 6'x'/f ljBfyL{sf] nfuL cfyL{s ;xfotfsf] nfuL ;xof]u ul/lbg ;d]t dfu u/]sf] kfOof] .
- >L jfntkZjL a]b ljwfnon] cGo ;d:ofx?sf] ;fy} cf>ddf k9\g] ljBfyL{sf] nfuL cfjf; / sIffsf]7fsf] cefj /x]sf]n] ;xof]u ul/lbg dfu u/]sf] lyof] .
- w]/} h;f] ljBfnodf ;f}rfno, vfg]kfgL tyf 5fqfsf] nfuL ;]g]6/L Kof8sf] Aoj:yf /fd|f] /x]sf] kfOof] eg] s]xL laBfnodf eg] kfgLsf] ;d:of /x]sf] hfgsf/L u/fPsf lyP.
- ;du|df ljBfnon] k'/fgf ejg dd{t, /+u/f]ug, la1fg k|of]uzfnf tyf laBfno sDkfp08 jfnsf] lgdf{0f, k|zf;lgs ejg lgdf{0f cfj:ostfsf] k|fyldstfdf /fvL dfu u/]sf] kfOof] .
- ;fdflhs ljsf; dGqfno jf k|b]z ;/sf/jf6 ;+rfng ePsf sfo{qmdx? k|b]z ;efsf ;DjlGwt If]qsf dfggLo ;b:ox?nfO hfgsf/L lbO la1x? ;d]tsf] ;+o'Qm a}7s j;L sfg"g agfO dfk808 cg';f/ ;+rfng x'g'kg]{ b]lvG5 .

u lgisif{ tyf ;'emfjx? M–

k|b]z g+ % k|b]z ;ef, ;fdflhs lasf; ;ldltsf] If]qflwsf/ leq /x]/ k|b]z g+ % sf Ko"7fg, /f]Nkf / k|lj{ ?s'dsf lhNnfx?df :ynut lgu/fgL sfo{ ubf{, laleGg k|fs[lts, k|flalws tyf k|zf;lgs sl7gfOsf jfjh'b klg ;]jf k|jfx, ;]jfsf] u'0f:t/, ;]jf ;~rfng ug{ nfUg] ;do, of]hgf ;DkGg ug{ yk cfly{s ;d:of, lj1tfsf] sdL, d]l;g/L pks/0fsf] k|of]udf ;d:of, la1fg k|of]uzfnf j:t'x?sf] c;xh pknAwtf cfbL s'/fx? ;d:ofsf] ?kdf ePklg sltko :yfgx?df :yfgLo hgk|ltlglwx?sf] ;xefuLtf, hg>dbfg tyf k'/s cg'bfgsf] sf/0f sfddf ;xhtf / u'0f:t/df k|lta4tf ePsf] ca:yf cg'udgsf] qmddf b]Vg ;lsGYof] . lasf;sf] d]?b08 eg]sf] lzIffg} xf] eGg] s'/fnfO cfj:ostfsf] ?kdf l:jsfg{ ;lsG5 . tzy{ k|b]z ;/sf/n] cGo If]qsf] t'ngfdf lzIffdf ljz]if nufgL ug{' kg]{ b]lvG5 . vf;u/L sfg"gL Pj+ gLltut txdf x'g] bf]xf]/f]kgnfO sfg"gL jf6f]jf6 ;dfwfg tyf Aojl:yt u/L of]hgf th'{df k|s[of b]vLg} tt\tt\ If]qsf k|b]z ;efsf dfggLo ;b:ox?sf] ;xof]udf ;]jf k|jfxnfO ;/nLs[t ug'{ kg]{ cfhsf] cfjZostf dxz'; ug{ ;lsG5 . k|b]z ;/sf/jf6 ah]6 ljlgof]hg ubf{ ;'ud / b'u{d If]qdf Pp6} dfkb08 agfP/ ljt/0f ePsf] kfOPsf] xF'bf 9'jfgL nufPtsf ljifonfO Vofn ug'{kg]{ b]lvG5. ctM ;fdflhs lasf; ljsf; dGqfnosf] Wofgfsif{0f x'g clt cfjZos 5 .

cGTodf ;ldltsf] lg0f{onfO{ sfof{Gjog ug{ lg0ff{os e'ldsfdf /xg'x'g] k|b]z ;efsf dfggLo ;efd'vHo", k|b]z ;efsf ;lrjHo" k|b]z ;ef ;lrjfnojf6 cfjZos ;xof]u ug'{x'g] ;+a4 ;a}, z}lIfs ;+:yfsf k|d'v tyf cGo sd{rf/Lx?, :yfgLo txsf hgk|ltlglwHo"x? / ;j{;fw/0f lzIffk|]dL ;j}nfO wGojfb lbg rfxfG5f} .

k|ltj]bg k|:t'tstf{M

dfggLo ;b:o sdnf b]jL lj= s=

dfggLo ;b:o 8f k'/gdfg jh|frfo{

dfggLo ;b:o t]h axfb'/ jnL

dfggLo ;b:o lbkf lj= s=

-;fdflhs lasf; ;ldlt÷ 6f]nL g+ @_

प्रतिवेदन भ्रमण टोली नं. ३

>L ;fdflhs ljsf; ;ldlt
ldlt M @)&^÷!)÷@$
k|b]z ;ef, % g+ k|b]z a'6jn .

laifo M– k|ltj]bg k]z ul/Psf] ;DaGwdf .

k|:t't ljifodf k|b]z ;ef, ;fdflhs ljsf; ;ldltsf] ldlt @)&^÷*÷!^ ut]sf]] lg0f{o cg';f/, k|b]z g+ % cGtu{t ;fdflhs ljsf; ;ldltsf] sfo{If]q ;+u ;DalGwt If]qx? laz]if u/L k|b]z ;/sf/, ;fdflhs ljsf; dGqfnojf6 nufgL ePsf If]qx? dWo] lzIff, dlxnf tyf jfnjflnsfsf] If]qdf ePsf] nufgLsf :yfgx?df sfo{ k|utLsf] :ynut ;+;bLo lgu/fgL e|d0f ug]{ u/L u'NdL, c3f{vfFrL / slkna:t' lhNnfx?df dfggLo ;efklt >L b[ugf/fo0f kf08]osf] ;+of]hsTjdf dfggLo >L ch'{g s'df/ s] ;L / dfggLo >L ci6e'hf kf7s /x]sf] 6f]nL g+ # u7g u/LPsf] lyof] . ;+;bLo cg'udg 6f]nLnfO cfjZos ;xof]u ug{ ;lrjfnosf] tkm{jf6 sd{rf/L >L lbjfs/ kGyLnfO v6fOPsf] lyof] . o; 6f]nL gDa/ # n] ;+;blo lgu/fgL qmddf b]lvPsf ;d:of klxrfg u/L ;dfwfg ePsf / ;d:ofsf] ?kdf /x]sf laifo j:t'nfO{ ;+;bLo ;ldlt ;dIf

k|ltj]bg dfkm{t k]z ug]{ dfq geO{ k|b]z ;/sf/sf] sfdnfO{ cem a9L k|efjsf/L / sfof{Gjodf ;xof]uL e"ldsfsf] ?kdf /xg'sf ;fy} k|ltj]bgn] hgrfxgf / efjgfnfO{ ;d]6\g ;Sg]5 eGg] cfzf / ljZjf; ;d]t lnPsf 5f} .

o; 6f]nLn] cfk'mnfO{ tf]lsPsf] ;do @)&^÷(÷@# ut] b]lv @)&^÷(÷@(;Dddf v6fOPsf] :yfgdf uO{ cfkm\gf] sfd ;DkGg u/]sf] lyof] . ;f]xL cj;/df ;+3Lo ;/sf/, k|b]z ;/sf/ / :yfgLo ;/sf/sf] dfkm{t nufgL ePsf If]qdf laBfno Aoj:yfkg ;ldltsf kbflwsf/L, laBfnosf k|wfgfWofks, SofDk; k|d'v, laleGg z}lIfs ;+:yfsf k|d'v, :yfgLo txsf hg k|ltlglw, pkef]Qmf / hgtf;Dd k'u]/ /fo ;'emfj lnO{, lgDgfg';f/df pNn]v eP cg';f/sf] laj/0f ;lxtsf] k|ltj]bg tof/ u/L ;ldlt ;dIf k]z ub{5f}+ .

<u>lgDgfg';f/ M–</u>

s_ sfo{:yn M

<u>! u'NdL lhNnf cGtu{tsf :yfgx?sf] cjnf]sg</u>

q m = ; =	lawfno tyf cGo z}lIfs ;+:yfsf] gfd	k|wfgfWofk s÷k|d'vsf] gfd tyf ;Dks{ gDa/	k|ul tsf] cj:yf	;dfwfgsf nfuL pNn]v u/LPsf ;d:ofx?	s}lk mot
१	>L >[Ëf hgtf pRr dflj >[Ëf	>L lasf; rGb| v/]n ९८५७०६७६४४	/fd|f]	!= sdkfp08 jfn lgdf{0f ug'{ kg]{ @ ejg gk'u /x]sf] #= lj1fg k|of]uzfnfsf] cefj	
२	>L 1jf an]6S;f/ dflj an]6S;f/	:yfgLo ljbf ePsf] sf/0fn] ljBfno aGb /x]sf] .			
३	>L OZj/L pdflj rf/kfnf,	>L x/L sfsL{ ९८५७०६१६५०	/fd |f]	! =k|b]z ;/sf/ dfkm{t /sd xfn ;Dd guPsf] @= ;f}rfno tyf	

	b/jf/-^			vfg]kfgLsf] ;d:of /x]sf] #= ejg gk'u ePsf], tyf lzIfs b/jGbL sd /x]sf]	
४	>L zf/bf dflj rf/kfnf, b/jf/-%	>L lhjnfn kf}8]n	l7s }	!= sDkfp08 jfn gePsf] - laBfno :yfgLo ljbfsf] sf/0f aGb /x]sf]_	]
५	>L /fhf?Gvf dflj, u'NdL b/jf/ -#	>L sdn k|;fb cof{n ९८४७३९०३९ ९	/fd |f]	!=dflj÷lgdflj df lzIfs b/jGbL yk ug'{ kg]{ @= v]n d}bfgsf] nfut Oli6d]6 ^),))).- dWo] uf=kf= jf6 !),))).- /sd k|fKt ePsf] n] sfd cw'/f] /x]sf] #= ejg yk ug'{ kg]{ clt cfj:ostf $= sDKo"6/ yk tyf l; l; Sofd]/f h8fg ug{ ICT cg'bfg cfj:o ePsf] .	
६	>L ;/:jtL dflj e]8'jf	>L e'jg 608g (*$&$!$*) $	/fd |f]	!= vfg] kfgLsf] ;d:of /x]sf], lnkm\6 k|ljwLjf6 Nofpg' kg]{ . @= 5fq ;f}rfnosf] ;d:of ePsf] #= lzIfs b/jGbL k|ofKt gePsf] $= sDkfp08 jfn 9Ng] ca:yfdf ePsf]n] gof lgdf{0f ug'{ kg]{ .	
७	>L sfe|] kf]v/L p=df=lj h'u'd lem/jf;	>L /fh v8\sf (*%&)^&$*(	laBfno :yfgLo ljbfsf] sf/0f aGb /x]sf]		
८	>L l/8L df=lj= l/8L	>L /f]lxt k|;fb e08f/L	/fd |f]	!= e"Ifosf] vt/f /x]sf]n] ;dfwfg ug'{ kg]{	

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>@= lawfno k'Ug] jf6f}sf] ;d:of /x]sf]
5fqfjf;sf] plrt Aoj:yfkg ug'{ kg]{
$= Pp6} sDkfp08df /x]sf] k|f= lj txnfO dh{ ug'{kg]{ cfa:ostf /x]sf]</td><td></td></tr>
<tr><td>९</td><td>>L l/8L ax'd'lv SofDk; l/8L</td><td>>L z+s/ k|;fb e6\6/fO</td><td>l7s }</td><td>!= cfkm\gf] ejg gePsf]n] ;d:of
@= k|b]z ;/sf/ dfkm{t cg'bfg pknAw u/fpg' kg]{
#= lawfly{ ;+Vof sd ePsf SofDk;x?df lgltut ;'wf/sf] dfu tyf laz]if Aoj:yfkg ug'{kg]{ dfu</td><td></td></tr>
<tr><td>१०</td><td>>L Dofn kf]v/L dflj u}8fsf]6</td><td>>L /]v axfb'/ a:g]t (*$&!**%) #</td><td>/fd |f]</td><td>!=:yfgLo AoflQm ;d]tjf6 rGbf ;+sng u/L ljBfodf $ hgf lzIfs yk ug{' k/]sf]n] b/jGbL yk ug'{ kg]{
@= !) sf]7] ejgsf] cfj:ostf /x]sf]
#= cfwf/e"t ljBfno jf6 p df lj df kl/jt{g ePsf]n] ;d:of u|:t /x]sf]
$= kmlg{r/ cefj, /+u/f]ug sfo{ ug'{ kg]{, lh0f{ ejg dd{t ug'{ kg]{</td><td></td></tr>
<tr><td>११</td><td>>L ?? ;+:s[t ljBflk7 SofDk; l/8L</td><td>lg= k|f= >L dw';'bg 1jfnL</td><td>/fd |f]</td><td>!= s]Gb| ;/sf/ dftxt /x]sf]n] k|b]z ;/sf/ dftxt /flv ;+rfng ug{ dfu ePsf] .
@ lzIf0f tyf k|zf;lgs ejg dd{t ug'{kg]{
@= 5fqfjf; d/dt ug'{ kg]{ .
#= sDkfp08 jfnsf]</td><td></td></tr>
</table>

				cfj:ostf /x]sf] $= vfg]kfgLsf] Aoj:yfkg ug'{kg]{ .	
१२	>L dx]Gb| gd"gf df lj tD3f;	>L o'j/fh 1jfnL (*%&)^$^!)	/fd |f]	!= vfg]kfgL 6+sL !),))) ln6/ Ifdtfsf] tTsfn lgdf{0f ug{' kg]{ cfj:ostf @= lzIfs ;+Vof !@ hgf tTsfn yk ug'{kg]{ #= nfOa|]/L tyf sDKO'6/ sIfsf nfuL kmlg{r/ Aoj:yfkg ug'{ kg]{ . $= hf8f] ofddf sIffsf]7fdf ?dlx6/ h8fg ug'{kg]{ cGoyf k7g kf7gdf ;d:of ePsf] .	
१३	>L lz4jfjf df la vfgLufp+ tD3f;	>L 8f]/ ljqmd >L;	w]/ } /fd |f]	!= laBfnosf] v]n d}bfg gePsf]n] v]n d}bfgsf] nfuL tTsfn hUuf vl/b ug'{ kg]{ dfu . @= lzIfsf b/jGbL yk ug'{ kg]{ #= ;fOG;÷la1fg sIffsf] nfuL slDtdf !hgf lzIfssf] b/jGbL yk ul/lbg' kg]{ . # sDKo'6/ Nofjsf] Aoj:yfkg ug'{ kg]{ .	

१४	>L jfUnf dfWolds ljBfno jfUnf w'sf]{6–&	>L e]if/fh vgfn (*%&)^&!@)	pTs [i6	!= kSsL @ sf]7] ejg tTsfn agfpg' kg]{
				@= v]ns'b d}bfgsf] nfuL hUuf vl/b ug'{ kg]{ .
				# e"Ifosf] vt/f /x]sf]n] Aoj:yfkg ug'{ kg]{ .
				$ sDkfp08 jfnsf] ;d:of /x]sf]
				%= ;fj{hgLs ;fj/L	

				;fwgx?sf] WjgL k|b'if0fn] k7gkf7gdf k|efj kf/]sf] ^= la1fg k|of]uzfnf cw'/f] ePsf]n] k"0f{tf ul/g' kg]{ . &= ;f}rfnosf] dd{t ug{' kg]{ ePsf] .	
१५	ls/0f k':tsfno tD3f; u'NdL	k':tsfnosf] cfkm\gf] ejg 9nfg x'b} u/]sf] / k':tsfnosf k':tsx? cGoq /fvL xfnnfO ;]jf ;+rfngdf g/x]sf] .			
१६	>L eujlt df=lj jfUnf, w'sf]{6	>L 5Gt s] ;L (*%&)^&(##	/fd |f]	! lh0f{ ejg dd{t ug'{ kg]{ @ ;f}rfno tyf kfgLsf] yk Aoa:yfkg ug'{ kg]{ #= lzIfs b/jGbL k'/f x'g' kg]{ $= ejg /+u/f]ugsf] sfd tTsfn ug'{ kg]{ %= ICT k|ljlwdf yk ;xof]u cfj:os ePsf] ^= k':tsfnosf] nfuL /sd gk'u ePsf]n] yk ul/ k"0f{tf lbg' kg]{ . &= v]ns'b d}bfgsf] nfuL ;d:of /x]sf]	
१७	>L 7"nfkf]v/f cfwf/e"t k|:tfljt dfWolds lawfno rf/kfnf u'NdL	>L /fd axfb'/ vqL (*%&)^!*$&	/fd |f]	!= sDkfp08 jfnsf] Aoa:yf ug'{ kg]{ @= k'/fgf] lh0f{ ejg dd{t ug'{ kg]{ #= $ sf]]7] kSsL ejg tTsfn lgdf{0f ug{ cfj:os ePsf]	

@ c3f{vfFrL lhNnf cGtu{tsf :yfgx?sf] cjnf]sg

<table>
<tr><td>qm=;=</td><td>lawfno tyf cGo z}lIfs ;+:yfsf] gfd</td><td>k|wfgfWofks ÷k|d'vsf] gfd</td><td>k|ult sf] cj:yf</td><td>;dfwfgsf nfuL pNn]v u/LPsf ;d:ofx?</td><td>s}lkmot</td></tr>
<tr><td>१</td><td>>L ;/:jlt df lj ;"o{y'd, 5qb]a –*</td><td>>L dx]Gb| s'df/ >]i7</td><td>sd</td><td>!= laBfno hf8f] ljbfsf] sf/0f aGb ePsf]</td><td></td></tr>
<tr><td>२</td><td>>L zf/bf df=lj= s]?Ëf</td><td>>L nfn dl0f kf08] (*$&!(*!*&</td><td>/fd|f]</td><td>!= $ sf]7] klSs ejg tTsfn lgdf{0f ug{'kg]{
@= lh0f{ ! j6f ejg dd{t ug'{ kg]{
#= vfg] kfgLsf] ;d:of /x]sf]
$= sDKo"6/sf] cefjdf k7g kf7gdf ;d:of /x]sf]
%= lj1fg k|of]uzfnf gePsf]n] dfu ePsf] .</td><td></td></tr>
<tr><td>३</td><td>>L af0fu+uf cfwf/e"t laBfno l;tu+uf –$</td><td>>L 6]s/fh clwsf/L</td><td>/fd|f]</td><td>!= lh0f{ ejg ePsf]n] dd{t ug'{ kg]{
@= ljBfnosf] v]n d}bfg gePsf] n] ;d:of ePsf]
z}lIfs ;fdfu|Lsf] cefj</td><td></td></tr>
</table>

 # slknj:t' lhNnf cGtu{tsf :yfgx?sf] cjnf]sg

<table>
<tr><td>qm=</td><td>lawfno tyf cGo z}lIfs</td><td>k|wfgfWofks÷k|d' vsf] gfd</td><td>k|ult sf] cj:yf</td><td>;dfwfgsf nfuL pNn]v u/LPsf ;d:ofx?</td><td>s}lkmot</td></tr>
</table>

;=	;+:yfsf] gfd				
१	>L hfgsL df=lj dxf/fhu ~h	>L s[i0f k|;fb rf}w/L (*^&!%((%%	/fd|f]	!= laBfnosf] afXo jftfj/0fdf ;'wf/ ug{ dfu @= z}lIfs u'0f:t/ ;'wf/sf] nfuL tflndsf] cfj:ostf #=vfg]kfgLsf] Aoj:yfkg ul/lbg dfu	
२	>L b'uf{ ejfgL cfwf/e "t ljBfno , dxf/fh u~h-%	>L v]d/fh 7fs'/ gfp	l7s}	!= sIff sf]7fsf] ;d:of ePsf] @= lglh lzIfsx?nfO tnjeQf v'jfpg rGbf ;+sng ug'{ k/]sf]	
३	>L hgtf df=lj dxf/fh u~h-!)	>L uf]/vgf y s'dL{ (*^@&)^)&#	/fd| f]	!= lzIfs b/jGbL sd ePsf] @= sIff sf]7fsf] cefj #=k':tsfno tyf cfO ;L 6L gePsf] $= lj1fg k|of]uzfnfsf] cefj %= rlk{df kfgLsf] ;d:of ^= jfp08/L jfnsf] ;d:of &= lzIf0f ;fdfu|Lsf] cefj	
४	>L kmnfxf /L jfjf ax'd'v L SofDk; , dxf/fh	>L ;"o{nfn s;f}wg (*%&)%@ %@%	/fd| f]	!= lzIfs b/jGbLsf] cefj @= sIff sf]7fdf kmlg{r/sf] cefj #= vfg]kfgLsf] ;d:of $= ljBfnosf] gfddf cfkm\gf] ejg gePsf] %= sDKo"6/ tyf cGo pks/0fx?sf] cefj	

	u~h-!			^= ;f}rfnosf] ;d:of &= k':tsfnodf kof{Kt k':tsf] cefj		
५	>L hgtf df=lj= lkk/f	>L /d]z kGyL (*%&)!@)(#	w]/} /fd| f]	!= sDKo"6/ sIff ;~rfndf sDKo"6/sf] cefj @= sIff sf]7fdf kmlg{r/sf] cefj #= lzIfs b/jGbL yk ug{' kg]{ $= la1fg k|of]uzfnf /x]sf] ejg lh0f{ ePsf]n] dd{t ug'{kg]{	
६	>L lz4fy{ SofDk; jf0fu+uf	>L v]d/fh zdf{	w]/} /fd| f]	!= d"n z}lIfs ejgsf] cefjdf ;d:of /x]sf]n] DPR tof/ u/L dfu ePsf]	
७	>L uf}tda '4 ax'd'lv SofDk;	>L lzl;/k| ;fb cof{n (*%&)%)#^*	l7s}	!= laBdfg cj:yfdf cfkm\gf] gfddf ejg gePsf]n] ejg lgdf{sf] nfuL /sd dfu ePsf] . @= k|of]udf /x]sf] ejgdf sDkfp08 jfn g/x]sf] #= vfg]kfgL / ;f}+rfnosf] ;d:of /x]sf] .	
८	>L dfWodL s ljBfno Oldlno f a'4e"l d -(	>L vu]Zj/ vgfn (*$&#^^@!*	w]/} /fd| f]	!= sIffsf]7fsf] cefj ePsf]n] ejgsf] 6kdf tTsfn l6gsf] 5fgf nufO sf]7f agfpg' kg]{ @= ljBfyL cg'kftdf /fxt tyf b/jGbL lzIfs yk ug'{ kg]{ #= cltl/Qm lqmofsnfk ug{ u/fpg :yfg cefj	

				ePsf]n] k'/fgf] l6gsf] 5fgf ePsf] ejgnfO kSsL ejgdf kl/0ft u/L xn lgdf{0f ug'{ kg]{	
१	>L b'uf{ ejfgL sGof df=lj dxf/fh u~h-!	>L lkङsL s'df/L u'Ktf (*!!(%! @&!	k|z+ ;gLo	!= lzIfLsf b/jGbL l:js[t gx'Fbf ;xof]u jf6 rn]sf] @= ;f}rfno gePsf] # jfp08/L jfn cfD;Ls ePsf]n] k'/f ug{ clt cfj:os #= jfn kf]if0f pknAw gePsf]n] dfu ePsf]	

v cg'udg laj/0f M

- ut cf=j= @)&%÷@)&^ df l:js[t lgdf{0f ;DaGwL -ejg nufPtsf_ 6]08/ ePsf ut cf=j=sf] jf]n sjf]n /sd cg';f/s} nfutdf o; cf=j= @)&^÷@)&& ;Dddf ;Gtf]ifhgs ?kdf sfd u/]sf] kfOof] . o; cf=j= @)&^÷@)&& df Ko"7fg, u'NdL c4f{vfFrL / slknj:t' lhNnfdf :jLs[t sfo{qmdx?sf] 6]08/ k\|s[of ;'? eO sfd eO/x]sf] kfOof] .
- z}lIfs ;+:yfx? clwsf+; ckfË d}qL gePsf] kfOof] .
- lzIfs b/jGbL tyf cGo sd{rf/Lx?sf] b/jGbL ;do cg';f/ k'g/fjnf]sg ul/ yk dfu ePsf] kfOof] .
- ljBfnosf] nfuL jfn d}qL ejg tyf ef}lts k"jf{wf/sf] Aoj:yfkgsf] nfuL dfu ePsf] kfOof] .
- ut cf= j= @)&%÷)&^ sf] j]?h' /sd k\|fo g/x]sf] kfOof] .

- clwsf+; laBfnox?sf] nfuL v]n d}bfg, sDkfp08 jfn, Aoal:yt ;f}rfno, vfg]kfgL nfuL dfu u/]sf] kfO{of] .
- u'NdL lhNnf l:yt vfgLufpF tD3f;sf] >L lz4jfjf df lj sf] v]n d}bfg gePsf]n] laBfno ejg ;+u hf]8LPsf] lglh hUuf vl/b ul/lbgsf nfuL laz]if cg'/f]w ePsf] .
- >L b'uf{ ejfgL sGof df=lj dxf/fhu~h-! slknj:t'df xfn ;Dd lzlIfsfsf] b/jGbL l:js[t gx'Fbf k7g kf7g nufPtsf sfo{df k|efj k/L/x]sf] hgu'gf;f] /x]sf]n] tTsfn Aoj:yf ldnfOlbg laz]if cg'/f]w ePsf] lyof].
- k|b]z ;/sf/ jf6 ;+rflnt s'g} klg of]hgfx?sf] sfo{:yndf ;"rgf kf6Lsf] Aoj:yf gul/Psf] kfOPsf]n] cfufdL lbgx?df hfgsf/Lsf] nfuL ;"rgf kf6L /fVg ;'emfa lbg'kg]{]{ b]lvG5 .
- ;du|df OG6/g]6sf] k|of]u /fd|f] /x]sf] t/ k|ofKt sDKo'6/ gePsf] kfOof] . SofDk;x?df O{ nfOa|]/Lsf] cfjZostf /x]sf] elg dfu u/]sf] kfOof] .
- clwsfF; ljBfno tyf SofDk;sf]]] cfkm\g} gfddf hUufwgL k|df0fk"hf{ ePsf] s]xLsf] eg] cfkm\gf] gfddf hUuf cfpg] qmddf /x]sf] kfOof] .
- laBfnox?df k|f lj txdf jfnkf]if0fsf] Aoj:yf ldnfOPsf] t/ jfn sIff lzlIfsfsf] cfj:ostf /x]sf] elg dfu u/]sf] kfOg'sf ;fy} wfld{s laBfnodf eg] jfn kf]if0fsf] cj:yf sdhf]/ /x]sf] kfOof] .
- >L lz4jfjf df lj vfgLufpF tD3f; u'NdLn] 5fqfsf] nfuL ;]g]6/L Kof8sf] pknAwtf d];Lgsf] dfWodjf6 u/fPsf]n] Aoj:yfkg /fd|f]

/x]sf] kfOof] eg] dx]Gb| df lj tDwf;n] klg ;f]xL cg';f/n] pknAw u/fpg d]l;g vl/b tyf h8fg k|s[of ;'? ePsf] hfgsf/L u/fPsf lyP.

- ;du|df ljBfnon] k'/fgf ejg dd{t, /+u/f]ug, la1fg k|of]uzfnf tyf laBfno sDkfp08 jfnsf] lgdf{0f, k|zf;lgs ejg lgdf{0f cfj:ostfsf] k|fyldstfdf /fvL dfu u/]sf] kfOof] .
- ;fdflhs ljsf; dGqfno jf k|b]z ;/sf/jf6 ;+rfng ePsf sfo{qmdx? k|b]z ;efsf ;DjlGwt If]qsf dfggLo ;b:ox?nfO hfgsf/L lbO la1x? ;d]tsf] ;+o'Qm a}7s j;L sfg"g agfO dfk808 cg';f/ ;+rfng x'g'kg]{ b]lvG5 .
- laBdfg kl/l:yltdf lglh :t/sf laBfno - jf]l8{Ë_ x? ;+u k|lt:kwf{ u/L lzIffsf] u'0f:t/ a9fpg k'/fgf] kf7\oqmddf km]/ abn u/L ;dofg's'n kl/dfh{g ub{} hfg' kg]{ b]lvG5 eg] csf]{ tkm{ lglh ljBfnox? ;+u ;/sf/L ;fd'bfoLs ljBfnon] k|ltkwf{ ug{ k|To]s ljBfnosf] cfkm\gf] j; ;]jf clgjfo{ ?kdf ;+rfng u/L lawfyL{x?sf] ;8s b'3{6gf ;'/Iff k|fyldstfdf /fvL sfg"g lgdf{0f ug'{ kg]{ b]lvG5 .

u lgisif{ tyf ;'emfjx? M–

k|b]z g+ % k|b]z ;ef, ;fdflhs lasf; ;ldltsf] If]qflwsf/ leq /x]/ k|b]z g+ % sf u'NdL, c3f{vfFrL / slknj:t' lhNnfx?df :ynut lgu/fgL sfo{ ubf{, laleGg k|fs[lts, k|flalws tyf k|zf;lgs sl7gfOsf jfjh'b klg ;]jf k|jfx, ;]jfsf] u'0f:t/, ;]jf ;~rfng ug{ nfUg] ;do, of]hgf ;DkGg ug{ yk cfly{s ;d:of, lj1tfsf] sdL, d]l;g/L pks/0fsf] k|of]udf ;d:of, la1fg k|of]uzfnf j:t'x?sf] c;xh pknAwtf cfbL s'/fx?

;d:ofsf] ?kdf ePklg sltko :yfgx?df :yfgLo hgk|ltlglwx?sf] ;xefuLtf, hg>dbfg tyf k'/s cg'bfgsf] sf/0f sfddf ;xhtf / u'0f:t/df k|lta4tf ePsf] ca:yf cg'udgsf] qmddf b]Vg ;lsGYof] . k|b]z ;efsf dfggLo ;b:ox?sf] :ynut pkl:ytLn] laBfnox? tyf cGo z}lIfs ;+:yfsf k|ltlglwxx?n] cfkm\gf wf/0ffx? lgw{Ss ?kdf hgk|ltlgwLx?;+u /fVg kfPsf]df xl;{t b]lvPsf lyP . lasf;sf] d]?b08 eg]sf] lzIffg} xf] eGg] s'/fnfO cfj:ostfsf] ?kdf l:jsfg{ ;lsG5 . tzy{ k|b]z ;/sf/n] cGo If]qsf] t'ngfdf lzIffdf ljz]if nufgL ug{' kg]{ b]lvG5 . vf;u/L sfg"gL Pj+ gLltut txdf x'g] bf]xf]/f]kgnfO sfg"gL jf6f]jf6 ;dfwfg tyf Aojl:yt u/L of]hgf th'{df ;dob]lvg} tt\tt\ If]qsf k|b]z ;ef ;b:ox?sf] ;xof]udf ;]jf k|jfxnfO ;/nLs[t ug'{ kg]{ cfhsf] cfjZostf dxz'; ug{ ;lsG5 . hgck]Iff cg'?k sfo{x? gePsf eg] xf]Ogg\ t/ hgtfsf] c;Lldt ;d:of, cfj:ostf / rfxfgfnfO ;Djf]wg ug{ k|b]z ;/sf/, ;fdflhs lasf; ljsf; dGqfnosf] Wofgfsif{0f x'g clt cfjZos 5 .

cGTodf ;ldltsf] lg0f{onfO{ sfof{Gjog ug{ lg0ff{os e'ldsfdf /xg'x'g] k|b]z ;efsf dfggLo ;efd'vHo", k|b]z ;efsf ;lrjHo" k|b]z ;ef ;lrjfnojf6 cfjZos ;xof]u ug'{x'g] ;+a4 ;a}, z}lIfs ;+:yfsf k|d'v tyf cGo sd{rf/Lx?, :yfgLo txsf hgk|ltlglwHo"x? / ;j{;fw/0f lzIff k|]dL ;j}nfO wGojfb lbg rfxfG5f} .

k|ltj]bg k|:t'tstf{M

dfggLo ;efklt >L b[ugf/fo0f kf08]o

dfggLo ;b:o >L ci6e'hf kf7s

dfggLo ;b:o>L ch'{g s'df/ s]=;L

-;fdflhs lasf; ;ldlt÷ 6f]nL g+ #_

अनुसूची -६

अनुगमन समिति प्रतिवेदन

माननीय सभामुख महोदय,

सामजिक विकास समितिको मिति २०७७।०३।२० गते बसेको बैठकको निर्णय तथा सचिवालयको मिति २०७७।०३।२२ को स्विकृत कार्यक्रम अनुसार सामाजिक विकास समितिको कार्यक्षेत्रमा कोरोना भाइरसले जनमानसमा पारेको असर र प्रदेश सरकारवाट रोकथाम र उपचारमा गरेको लगानी र सो को प्रगतिको वारेमा स्थलगत जानकारी लिन तथा सम्बन्धीत स्थानमा आवस्यक सहयोग सुझाव दिनका लागी संसदीय अनुगमन गर्ने निर्णय भएको थियो ।

समितिका माननीय सभापति श्री दृगनारायण पाण्डेयको नेतृत्वमा मा.श्री बावुराम गौतम, मा.श्री दिपेश थारु, मा.श्री अष्टभुजा पाठक सहितको ४ सदस्य रहने गरी १ नम्वर टोली गठन भएको थियो ।उक्त टोलिले प्रदेश नं. ५ का दाङ, बाँके र कपिलवस्तु जिल्लामा संसदीय अनुगमन नगरानी कार्य गरेको थियो । त्यसैगरी मा. सदस्य डा.पुरनमान बज्राचार्यको नेतृत्वमा मा. सदस्य श्री तेज बहादुर वली, मा.सदस्य श्री अर्जुन कुमार के. सी. र मा.सदस्य श्री रिना नेपाल वि.क. सहितको दोस्रो टोलीले पाल्पा, गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लामा हाल महामारीको रुपमा रहेको कोभीड-१९ को बिषयमा, बिशेषगरी प्रदेश सरकारवाट संचालन भएका कोभिड-१९ बिशेष अस्पताल, आइसोलेशन सेन्टर, क्वारेन्टीन स्थल, होल्डीङ्ग सेन्टर तथा होम क्वारेन्टीन तथा प्रयोगशालाहरु भएका स्थानहरुमा संसदीय अनुगमन सम्पन्न गरेको छ।

अनुगमनको क्रममा जिल्ला स्थित कोभिड-१९ बिशेष अस्पताल, आइसोलेशन सेन्टर, क्वारेन्टीन स्थल, होल्डीङ्ग सेन्टर तथा होम क्वारेन्टीन तथा कोभीड प्रयोगशालाहरुका प्रमुख स्थानीय तहका पदाधिकारी, आम नागरिकहरुसँग स्वास्थ्य अवस्थावारे छलफल तथा जानकारी हाँसील गरियो । अनुगमन टोलीले तयार गरेको स्थलगत अनुगमनको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ:

<u>टोली नम्वर १ तर्फको बिवरण</u>

!_ uf]UnL l:yt ;'gk'/ cfwf/e't ljBfno Sjf/]G6Lg :yn 3f]/fxL pk dxfgu/kflnsf j8f gDa/ $ bfË

@_ t'N;Lk'/ pkdxfgu/kflnsf j8f g+ !& l:yt sf]/f]gf laz]if c:ktfn a]nem'08L bfË

#_ 3f]/fxL j8f g+ !) l:yt sf]/f]gf laz]if cfO;'n];g s]Gb| cd/fO bfË

$_ >L sf]xnk'/ gu/kflnsf j8f g+ !! l:yt afu]Zj/L SofDk; Sjf/]G6Lg

%_>L s[lif lasf; j}Í lnld6]8 lkk/L sf]xnk'/ gu/kfnLsf *, l:yt cfO;f]n];g ;]G6/ afFs] .

^_ >L z'l;n sf]O/fnf k|v/ SofG;/ c:ktfn vh'/f uf=kf= &, afFs]

&_ >L vh'/f ufpF kflnsf Sjf/]G6fOg ;]G6/ j8f g+ &, afFs]

*_ >L 1fgHof]lt df=lj= Sjf/]G6fOg :yn sf]xnk'/ !@, afFs]

(_ lhNnf sf]le8 !(;+s6 Aoj:yfkg cfO;f]n];g ;]G6/ g]kfnu~h pkdxfgu/kflnsf j8f g+ !), afFs]

!)_ dx]Gb| ax'd'vL SofDk; Sjf/]G6fOg :yn g]kfnu~h !), afFs]

!!_ O/fh'n pn'd db/;f Sjf/]G6Lg :yn, s[i0fgu/ slknj:t'

!@_ dx]Gb| df=lj= Sjf/]G6Lg :yn s[i0fgu/ # slknj:t'

!#_ b]jL ljBflk7 df=lj= lzjgu/ s[i0fgu/ g=kf Sjf/]G6Lg :yn slknj:t'

bfË lhNnfdf ePsf] ;+;lbo cg'udgsf] laj/0f M

! 3f]/fxL pk dxfgu/ kflnsf j8f gDa/ $ uf]UnL l:yt ;'gk'/ cfwf/e't ljBfno Sjf/]G6Lg :ynsf] cg'udg laj/0fM

- sf]/f]gf efO/;sf] lgoGq0fsf] nfuL ;d'bfodf /f]usf] ;+qmd0f km}lng glbg] pइ]:on] ;+rflnt o; ;fd'bfoLs Sjf/]G6Lgdf laz]if u/L sfdsf] lznl;nfdf 3/ jflx/ uO 3/ afxL/ sfddf uO 3/ kms]{sf ;+sf:kb dfgL;x?nfO /f]usf] klxrfgsf lglDt /flvPsf]df xfn ldlt @)&&÷#÷@% df vfnL ePsf] kfOof] .

- Sjf/]G6Lg ;~rfng nfuL ;+of]hssf] ?kdf >L lu/ axfb'/ dx/f / k|wfgfWofks >L ;lt; cfrfo{ ;d]t & hgfsf] l6dn] Ao:yfkgsf] sfo{ u/]sf] kfOof] .
- laz]if u/L l5d]sL /fi6« ef/tdf dhb'/Lsf nfuL hfg' ePsf] / sf]/f]gf efO;/sf] dxfdf/Lsf] sf/0f sfd aGb ePk5L kmls{g' ePsf g]kfnL bfh' efO, lblb alxgL / a'jf cfdfx? /xg' ePsf] lyof] .
- laz]if u/L hg:t/jf6} vfgf kfgL / cGo aGbf]j:tLsf ;fdfg ;xof]u lnOPsf] / s]xL ;xof]u j8f sfof{nojf6 klg k|fKt ePsf] eGg] egfO /x]sf] lyof] .
- Sjf/]G6Lg :yndf of]uf cEof;, dgf]/~hgfTds ;+uLt tyf cfo"a]{bLs ;QmLj4{s cf}iflwdfq k|of]u ul/OPsf], :jf:Yo ;'/Iffsf] nfuL gl;{Ë :6fkm cfj:ostf cg';f/ k/fd;{sf] nfuL jf]nfpg] u/]sf] kfOof] .
- ;+;lbo 6f]nL pQm :yfgdf k'Ubf ;Dk"0f{ Sjf/]G6fOgdf a:g' ePsf dxfg'efjx? !$ cf} lbg ;Dd a;]/ s'g} ;d:of gb]lvPsf] sf/0f, cf/. 8L. 6L. kl/If0f ug{ gdfg]sf] / lk. ;L. cf/. r]sck x'g g;s]sf]n] 3/ lkmtf{ hfg' ePsf] / Sjf]G6fOg :yn ;f]xL lbg vfln u/L 8f]h/ nufO laBfnosf] cuf8L df6f] k6fpg] tyf ;/;kmfOsf] sfd e}/x]sf] kfOof] .
- o; Sjf/]G6Lgjf6 k'?if !%^ hgf dlxnf tyf afnjflnsf !)% hgf u/L hDdf hDdf @^! hgf dfgL;x?nfO ;]jf lnPsf] kfOof] .

<u>@ t'N;Lk'/ pkdxfgu/kflnsf j8f g+ !& l:yt sf]/f]gf laz]if c:ktfn a]nem'08L bfËsf],</u>
<u>cg'udg laj/0fM</u>

- k|b]z g+ % k|b]z ;/sf/jf6 ;+rflnt sf]/f]gf ljz]if c:ktfn &% hgf a]8 Ifdtfsf] /x]sf] 5 . xfn ;Dd ;+qmdLtx?sf] ;+Vof !^& hgfn] ;]jf lng' ePsf] kfOof] . h;dWo] @# hgf xfn pkrf/t /xg' ePsf] lyof] .
- xfn ;Dd egf{ x'g' ePsf dWo] @ hgf lj/fdL ljz]if cj:yfsf] x'g' ePsf]n] -cfO= l;= o'=_ e]G6Ln]6/ ;]jf lbg' kg]{ x'Fbf s ju{sf] a'6jn sf]/f]gf laz]if c:ktfn wfuf] sf/vfgfdf l/km/ ul/Psf]df, pxfFx? klg lgsf] eO ToxfFjf6 3/ hfg' ePsf] hfgsf/L k|fKt ePsf] lyof] .
- la/fdL ;d]tsf] vfgf vfhf k|lt AoQmL ? ^)).- sf b/n] xf]6njf6 v'jfpg] u/L Aoa:yf ldnfOPsf] kfOof] .

;d:ofx? M

d]l8sn ;'kl/6]08]G6 tyf sf]/f]gf ljz]if c:ktfnsf ;b:o ;lrj >L ;j]{z zdf{sf cg';f/ sf]/f]gf c:ktfnsf] vfgf -b}lgs s/lj !)) hgfsf nfuL ^)) sf b/n]_ vr{ jfkt xf]6nnfO ltg'kg]{{ /sd ;dodf lgsf;f gx'Fbf ;d:ofdf k/]sf] hfgsf/L u/fpg' eof] . @)&& h]i7 dlxgf ;Dd xf]6nnfO ltg'{ kg]{ vfhf vfgf jfktsf] aSof}tf /sd ? sl/j !$,)),)).)) -rf}w nfv_ eGbf al9 /sd aSof}tf /x]sf]n] e'QmfgLsf nfuL sf]/f]gf laz]if c:ktfn ;ldltsf **cWoIf** >L ;f]gfdHo";+u k6s k6s 5nkmn e}/x]sf] hfgsf/L ;d]t lbg'ePsf] lyof] .

e|d0f 6f]nLjf6 ;d:of ;dfwfgsf nfuL ePsf k|of;x? M

sf]/f]gf laz]if c:ktfn a]nem'08L bfËsf] c:ktfn k|zf;gn] xf]6nnfO e'QmfgL lbg'kg]{ vfhf vfgf jfktsf] aSof}tf /sdsf ;Gbe{df cfGtl/s dfldnf

tyf sfg"g dGqL dfggLo >L s'n k|;fb s]=;L=Ho" ;+u 6]nLkmf]g dfkm{t e|d0f 6f]nLsf dfggLo ;b:o >L lbk]z yf?;d]tn] ;d:ofsf] jf/]df cfj:os hfgsf/L lng' ePsf] lyof] . ;d:of ;dfwfgsf nfuL tTsfn kxn ul/lbg cg'/f]w ;d]t ug'{ ePsf] lyof] .

3f]/fxL j8f g+ !) l:yt sf]/f]gf laz]if cfO;'n];g s]Gb| cd/fO bfËsf], cg'udg laj/0fM

- 3f]/fxL pk-dxfgu/kflnsf j8f g+ !) jf6, b}lgs k|ltAolQm vr{ ? *%) sf b/n] vfgf, vfhf tyf cGo cfj:osLo ;fdfg Aoj:yfkg ePsf] kfOof] .
- e|d0f 6f]nLn] sf]/f]gf ;+qmdLt lj/fdLx?;+u ;fdflhs b'/L sfod /fvL k|tIf e]6 u/L pxfFx?sf] lz3| :jf:Yonfesf] sfdgf ug'{sf ;fy} cfO;f]n];g ;]G6/ k|zf;gn] u/]sf] cToGt} /fd|f] Aoj:yfkg sfo{sf] k|z+;f u/Lof] .
- cfO;f]n];g ;]G6/sf] Ifdtf !!& hgf /x]sf]df xfn $ hgf dlxnf ^ hgf k'?if / # hgf jfnjflnsf u/L hDdf !# hgf ef/t jf6 dhb'/L u/L 3/ kms{g' ePsf sf]/f]gf ;+qmdLtx? pkrf//t /xg' ePsf] kfOof] .
- @)&^÷#÷@^ sf lbg lbg, kl/jf/ lgof]hg sfof{no 3f]/fxL bfËdf sfo{/t gl;{Ë :6fkm >L >[hgf 1jfnL l8:rfh{ x'g' ePsf]n] sf]/f]gf efO/;sf] ;DaGwdf pxfF;+u cg'ej lng] / z'esfdgf lbg] sfo{ ePsf] lyof] . c:ktfnn] ug{ nfu]sf] ljbfO sfo{qmd ;d]tdf ;xefuL x'g] df}sf ldn]sf] lyof] .
- cfO;f]n]zg ;]G6/ Aojl:yt?kdf ;+rfng ug'{ ePsf]df Aoj:yfksLo 6LdnfO e|d0f 6f]nLjf6 WfGojfb lbOPsf] lyof] .

afFs] lhNnfdf ePsf] ;+;bLo cg'udgsf] laj/0f M

! sf]xnk'/ gu/kflnsf j8f g+ !! l:yt afu]Zj/L SofDk; Sjf/]G6Lg :ynsf] cg'udg laj/0f M

- ldlt @)&& h]i7 * ut] b]lv Sjf/]G6fOg >L s]zj v8\sfsf] Aoj:yfkgdf ;~rfng ePsf] / cfly{s tyf cGo e}k/L ;Dk"0f{ sfo{x? sf]xnk'/ g=kf= j8f g+ !! af6 ePsf] kfOof].
- Sjf/]G6Lgsf] d]; Aojl:yt ?kdf ;+rfng u/]sf], lbgdf @ k6s vfhf / @ k6s vfgf v'jfpg] u/]sf]df k|lt AoQmL b}lgs vr{ ? ^)) ePsf] kfOof] .
- Sjf/]G6Lg a;]sf clwsf+; dflg;x? /f]huf/Lsf] lznl;nfdf 3/jf6 uPsf / /fh]uf/L x6]k5L ef/tjf6 / s]xL t]>f] d'n's ;d]tjf6 cfkm\gf] 3/ kmls{Psf] kfOof] .
- hDdf *) hgf Ifdtfsf] /x]sf] / xfn ;Dd @@^ hgf dfgL;n] ;]jf lnPsf] kfOof] . h; cg';f/

;fOk|; jf6 – ! hgf
;fpbL c/j jf6 – @ hgf
b'jO jf6 – ! hgf
stf/ jf6 – ! hgf
s'j]t jf6 – @ hgf
ef/tjf6 – @)(hgf
;d'bfo -;Dks{_ jf6 – !) hgf

==

==============================

hDdf @@^ hgf

- cf/= 8L= 6L= 6]i6 ubf{ kf]h]6Le $ hgf b]lvPtfkgL lk= ;L= cf/= 6]i6df eg] lt ;j}hgfsf] g]u]6Le cfPsf] kfOof] .
- s'j]t jf6 cfpg' ePsf @ hgf dlxnf / ef/t jf6 cfpg' ePsf ! hgf dlxnf / ! hgf k'?ifnfO eg] lk ;L cf/ r]shfFrsf] qmddf sf]/f]gf

kf]h]6Le b]lvPsf] lyof] / pxfFx?sf] pkrf/ e}/x]sf] clxn] cj:yf ;fdfGo /x]sf] hfgsf/L ;d]t kfOof] .

- b}lgs @ hgf gl;{Ë :jf:Yosld{ vl6g' ePsf]df pxfFx? klg lgoldt gxF"bf Sjf/]G6fOgdf c;'ljwf ePsf] kfOof] . ;fdfGo la/fdLsf] nfuL klg :jf:YosdL{ jfx]ssf cGo sd{rf/Lx?n] cf}ifwL lbg gldNg] hfgsf/L u/fpg' ePsf] lyof] .
- oxfF :jfj ;+sng k:rft !) lbg kl5 l/kf]6{ cfpg] u/]sf] eGg] laj/0f klg k|fKt ePsf] lyof] .

;d:ofx? M

s_ ;'/IffsdL{ k|x/L xjNbf/ >L xl/x/ lj=s=n] lbg' ePsf] hfgsf/L cg';f/ :jf:YosdL{x? lgoldt gcfPsf], ck|fljlws AolQmn] ;fdfGo la/fdLsf] nfuL cf}iflw ;d]t lbg g;lsPsf]n] cToGt} ;d:of /x]sf] .

v_ ef/t ;+usf] l;dfgfsfdf s8fO gx'+bf sf]/f]gfsf lj/fdLsf] Plsg tYofÍ gePsf], l/S;fjfnfn] dgk/L ?kdf l;dfgfjf6 dfgL; Nofpg] n}hfg] sfo{ lgjf{w ?kdf ul//x]sf], .

u_ ev{/} ;fpbL c/jjf6 cfpg' ePsf kz'{/fd l3ld/] j8f cWoIf ;+usf] lrghfgsf] cfwf/df xf]d Sjf/]G6fOg a:g' ePsf] lyof] . pxfFnfO :yfgLosf] bjfjdf ;/sf/L lgsfojf6 ;~rfng ePsf] Sjf/]G6Lgdf a:g afWo agfOPsf] x'Fbf r]sck u/fpg' k/]sf] lyof] . r]sck kZrft l/kf]6{df sf]/f]gf kf]h]l6e b]lvg hfFbf ;d'bfodf ;d:of a9]sf]n] lrGtf AoQm ug'{ eof] .

;d:of ;dfwfgsfnfuL e|d0f 6f]nLjf6 ePsf k|of;x? M

k|b]z ;ef ;fdflhs ljsf; ;ldltjf6 ;+;bLo lgu/fgLdf hfg' ePsf dfggLo ;b:oHo"x?sf] 6f]nLn], afFs] lhNnf k|zf;g sfof{no g]kfnu+hsf k|d'v lhNnf clwsf/L;+u pxfFsf] sfo{sIfdf e]6u/L laleGg :yfgdf b]lvPsf ;d:ofx?sf] ;dGjofTds cGt{lqmof ug'{ eof] . laz]ifu/L jfu]Zj/L Sjf/]G6fOg :yn sf]xnk'/af6 k|fKt hfgsf/Lsf] cfwf/df ;d:of a'em\bf jf:tljs ePsf]n], ;d:of ;dfwfg ug{ tTsfn ;DalGwt lgsfosf k|d'vx?nfO lhNnf k|zf;g sfof{nodf af]nfO, k|d'v lhNnf clwsf/L jf6 ;d:of ;dfwfg ug{ tTsfn lgb]{zg ePsf] lyof].

@ s[lif lasf; j}Í lnld6]8 lkk/L sf]xnk'/ gu/kfnLsf * l:yt cfO;f]n];g ;]G6/sf] cg'udg laj/0fM

- k|b]z ;/sf/ dfkm{t ;+rfng ePsf] ePtfklg vr{ Aoj:yfkgsf] lhDd]jf/L sf]xnk'/ gu/kflnsf jf6 ePsf] kfOof].
- lk= ;L= cf/= kf]h]6Le ePsf hDdf %% hgf -g/}gfk'/sf %# / cGo :yfgsf @ hgf_ nfO pkrf/ ;]jf lbOPsf] o; ;]G6/df $* hgf eg] l8:rfh{ eO 3/ hfg' ePsf] kfOof] . dlxnf !, afns ! / k'?if % u/L hDdf & hgf sf]/f]gf kf]h]6Lesf lj/fdL eg] pkrf//t /xg' ePsf] lyof] .
- o; ;]G6/df lgoldt @ hgf d]8Lsn clws[t @ hgf gl;{Ë :6fkm / z;:q tkm{ ^ hgf / hgkb tkm{ @ hgf z'/IffsdL{ sfo{/t /xg' ePsf] lyof] .
- ;]G6/df ;/;kmfOsf] sld /x]sf] b]lvGYof], ;fFemsf] ;do ePsf] sf/0f ;dGjosf] cefjdf ;Dk"0f{ hfgsf/L kfpg sl7gfO /x]sf] .
- @% hgf Ifdtf /x]sf] o; cfO;f]n];g s]Gb|df k|lt sf]7f $ hgf /fvLPsf] kfOof] .

- k|x/L xjNbf/ >L /fd k|;fb >]i7sf cg';f/ Aoj:yfks >L OGb|dl0f 9sfn /xg' ePsf] hfgsf/L kfOof] .

  ;d:ofx? M

  o; s]Gb|df ;/;kmfOsf] sdL /x]sf], o; ;]G6/sf] klxrfgsf] nfuL ;fOg af]8{ ;d]t gnufOPsf], :jf:YosdL{ lgodLt gePsf] kfOof] .

;d:of ;dfwfgsfnfuL e|d0f 6f]nLjf6 ePsf k|of;x? M

o; ;]G6/sf Aoj:yfks >L OGb|d0fL 9sfn gu/kflnsf]sf] sfddf hfg' ePsf]n] pxf;+u 6]nLkmf]g ;Dks{ ;d]t x'g g;s]sf]n] cGo ;]G6/sf] sfddf vl6g' ePsf sd{rf/Lx? ;+u 5nkmn u/L ;/;kmfO ug{ / ;]G6/sf] gfd ePsf] jf]8{ tTsfn /fVg lgb]{zg ePsf] lyof] .

>L z'l;n sf]O/fnf k|v/ SofG;/ c:ktfn - sf]le8-!(pkrf/ ;]G6/ vh'/f uf=kf= &, afFs]sf] cg'udg laj/0f M

- e]/L -c+rn_ c:ktfn dftfxt ;+rfng ePsf] .
- xfn ;]jf lng]x?df dxLnf * k'?if ! u/L hDdf (hgf /xg' ePsf] . h; dWo] $ hgf ef/t jf6 / $ hgf cGo t]>f] d'n'sjf6 cfpg' ePsf] kfOof] .
- o; c:ktfn jf6 xfn ;Dd *@ hgf dfgL;x? lgsf] eP/ uPsf] ;d]t kfOof] .

$ vh'/f ufpF kflnsf Sjf/]G6fOg ;]G6/ j8f g+ & afFs]sf] cg'udg laj/0f M

- vh'/f uf=kf= af6 ;~rflnt o; Sjf/]G6fOgdf ;+of]hs >L ;fh]z k|;fb l/hfnsf cg';f/ k|ltAoQmL b}lgs vr{ @!).- ?k}ofsf b/n] ePsf] kfOof] .
- Sjf/]G6fOgdf xfn ;Dd $* hgfn] ;]jf lng' ePsf] / !# hgf ;do cjlw k'/f u/L 3/ hfg'

ePsf] kfOof] . xfn @ hgf dlxnf / ## hgf k'?if u/L #% hgf Sjf/]G6Lgdf /xg' ePsf] lyof]].

;d:ofx? M

s_ /f]usf] ;+qmd0f km}lng uO ;+Vof a9\g uPdf ejgsf] Ifdtf cefj /x]sf]n] ;dodfg} Aoj:yfkg ug{ dfu.

v_ hldgsf] ;tx ;dy/ /x]sf]n] aiff{tsf] ;dodf cTolws kfgL kg{ uO Aoj:yfkgdf ug{ sl7gfO ePsf], ljB't cfk'lt{ lgoldlt gePsf] kfOof] .

u_ cf/= 8L= 6L= cyjf lk=;L=cf/= r]shfFr eP/ Sjf/]G6Lgjf6 3/kms{g] dflg;x?nfO 3/;Dd k'¥ofpg PDa'n]G; kl/rfng jf cGo ;jf/L ;fwg ;d]t Aoj:yf ug{ g;lsPsf]n] pQm sfo{sf] nfuL kxn u/Llbg cg'/f]w ePsf] lyof] .

% >L 1fgHof]lt df=lj= sf]xnk'/ !@ afFs] Sjf/]G6fOg :ynsf] cg'udg laj/0f M

- sf]xnk'/ gu/kflnsf j8f gDa/ !@ sf] j8f sfof{nojf6 ;Dk"0f{ vr{ tyf Aoj:yfkg ePsf] kfOof] . k|ltAoQmL b}lgs vr{ ?=&%).– ePsf] ;d]t kfOof].
- xfn ;Dd o; Sjf/]G6Lgdf hDdf @(! hgfn] ;]jf lnPsf] b]lvG5 . ef/tjf6 cfpg' ePsf dlxnf () hgf, k'?if !*(hgfsf] clt/LQm t]>f] d'n'sjf6 !@ hgf k'?if cfpg' ePsf] kfOof] . s'j]tjf6 ^ hgf, b'jOjf6 # hgf, dn]lzofjf6 @ hgf / stf/jf6 ! hgfn] ;]jf kfpg' ePsf] kfOof] .
- cg'udg hfFbfs} lbg -ldlt @)&&÷#÷@^ ut]_ !& hgf dfxfg'efjx?sf] Sjf/]G6fOg ;]jf lnO labfO e}/x]sf] lyof] . ! hgf dfq ;]jfu|fxL /xg' ePsf]n] pxfFnfO jfu]:j/L Sjf/]G6fOg

:yn sf]xnk'/df k7fO{ Sjf/]G6fOg ;f]xL lbg vfln ePsf] lyof] .

- :yflgo txsf hgk|ltlgwLx? / cg'udgsf] sfddf vl6g' ePsf k|b]z ;efsf dfggLo ;b:ox?;+u cg'ejx? cfbfg k|bfg ug'{sf ;fy} sfo{ ;DkGg ug'{ ePsf]df Sjf/]G6fOg ;+rfnsx?nfO wGojfb 1fkg ul/Psf] lyof] .

<u>Sjf/]G6Lg ;+rfnssf cg'jx?M</u>

s_ sf]/f]gf /f]usf] klxrfg ug{ cg'ejsf] sl7gfO ePsf], g]kfndf o;sf] gfd SARS eGg] klg ul/Psf], /f]usf] klxrfg ug{ la1tfsf] sldn] l9nfO ePsf] / o; /f]usf] efO/;n] ;do ;dodf ?k kl/jt{g ug]{ ePs} sf/0f ;TotYo hfgsf/L x'g g;Sbf nufgL vr{ cgfj:os a9]sf] larf/ -sfo{ jfxs j8f cWoIf_ >L g}g axfb'/ zflxn] cfkm\gf] wf/0ff /fVg' eof] .

<u>^ lhNnf sf]le8 !(;+s6 Aoj:yfkg cfO;f]n];g ;]G6/ g]kfnu+h pkdxfgu/kflnsf j8f g+ !) afFs]sf] cg'udg laj/0f M</u>

- lhNnf k|zf;g sfof{no afFs]åf/f ;+rflnt lhNnf sf]/f]gf efO/; ;+s6 Aoj:yfkg cfO;f]n]zg ;]G6/df xfn ;Dd @^ hgf sf]le8-!(sf lj/fdLx?n] ;]jf lng' ePsf] kfOof] .
- @$ a]8sf] Ifdtf /x]sf] o; ;]G6/df @) hgf pkrf/ k:rft 3/ uPsf] kfOof] . xfn @ hgf dlxnf, # hgf k'?if / ! hgf jfns ;xlt ^ hgf pkrf//t /xg' ePsf] lyof] .

<u>& dx]Gb| ax'd'vL SofDk; g]kfnu~h !) afFs] Sjf/]G6fOg :yn M</u>

- g]kfnu~h pkdxfgu/kflnsf j8f g+ !) sf] sfof{nojf6 ;~rflnt o; Sjf/]G6fOgsf] ;'?jftdf nueu ^)) eGbf al9 dflg;x? kl:rd tkm{sf]

lbjfn jf6 lg:s]/ Ps}k6s efu]sf lyP . Ps} k6s c:jefljs ?kdf cTolws w]/} ;+Vofdf dflg;x? cfpFbf Aoj:yfkgdf sl7gfO ePsf] cg'ej :jf:YosdL{ >L o;f]bf yfkfsf] /x]sf] kfOof] .

- OG6/g]6 ;]jf ;d]t pknAw !)) hgf Ifdtf ePsf] o; Sjf/]G6fOgdf xfn !$ hgf dlxnf / #(hgf k'?if /xg' ePsf] lyof] . xfn ;Dd o; Sjf/]G6fOgjf6 ;]jf lng]sf] ;+Vof ! xhf/ @ ;o %* hgf /x]sf] kfOof].
- ;+sf:kb la/fdLsf] lk=;L=cf/=r]shfFr ubf{ !@ hgf ;+qmdLt ePsf] kfOPsf] lyof] .

;d:ofx? M

s_ vfg]kfgLsf] ;'l4s/0fdf ;d:of ePsf], :jf:Yo ;'/Iff pks/0f tyf :jf:Yo ;fdfu|Lx? ;]lg6fOh/, df:s, yd{n ug cflb j:t'x?sf] pknAwtf gePsf], ;DalGwt lgsfojf6 cg'udg gePsf], lk l; cf/ cyjf cf/ 8L 6L r]shfFrsf] Aoj:yf ldnfOlbg cg'/f]w ePsf] lyof] .

v_ :jf:Yo ;]jfdf gl;{Ë :6fkm jfx]s cGo lrlsT;s, d]8Lsn clws[t jf ljz]if1 ;]jf gePsf]n] ;d:ofdf /x]sfx?nfO ;]jflbg cg'/f]w ePsf] lyof] .

u_ Sjf/]G6Lgjf6 efu]sf dflg;x? dWo] w]/}h;f] dhb'/Lsf] qmddf ef/ttkm{ uO 3/ kms]{sf lyP . sltko dflg;x? ;+qmldt klg ePsf]n] afFs] lhNnfdf sf]/f]gf ef0/; dxfdf/Lsf] l:ylt lgoGq0f ug{ sl7gfO ePsf] hfgsf/L k|fKt ePsf] lyof] .

;d:of ;dfwfgsf lglDt e|d0f 6f]nLn] u/]sf k|of;x? M

k|b]z ;ef ;fdflhs ljsf; ;ldltjf6 ;+;bLo lgu/fgLdf hfg' ePsf dfggLo ;b:oHo"x?sf]

6f]nLn], afFs] lhNnf k|zf;g sfof{no g]kfnu+hsf k|d'v lhNnf clwsf/L;+u pxfFsf] sfo{sIfdf e]6u/L laleGg :yfgdf b]lvPsf ;d:ofx?sf] ;dGjofTds cGt{lqmof ug'{ eof] . laz]ifu/L jfu]Zj/L Sjf/]G6fOg :yn sf]xnk'/, dx]Gb| ax'd'lv SofDk; g]kfnu+h nufPt laleGg :yfgx?sf b]lvPsf sl7gfO tyf ;d:of a'em\bf jf:tljs ePsf]n], ;d:of ;dfwfg ug{ tTsfn ;DalGwt lgsfosf k|d'vx?nfO lhNnf k|zf;g sfof{nodf af]nfO, k|d'v lhNnf clwsf/L jf6 tTsfn ;d:of ;dfwfg ug{ / dx]Gb| ax'd'lv Sjf/]G6LgnfO tTsfn cfj:os kg]{ ;]lg6fOh/ d]8Lsn df:s / Unf]ex? lbg ;d]t lgb]{zg ePsf] lyof].

<u>slknj:t' lhNnfdf ePsf] ;+;lbo cg'udgsf] laj/0f M</u>

!_ O/fh'n pn'd db/;f Sjf/]G6Lg :yn, s[i0fgu/ slknj:t'sf] cg'udgsf] laj/0fM

- s[i0f gu/ gu/kflnsf j8f g+ # jf6 ;+rflnt Sjf/]G6Lgdf b}lgs k|ltAolQm vr{ ? ^)) sf b/n] vfgf,vfhf tyf cGo cfj:osLo ;fdfg Aoj:yfkg ePsf] kfOof] .
- e|d0f 6f]nLn] sf]/f]gf ;+sf:kb dfgL;x??;+u k|tIf e]6u/L pxfFx?nfO ;fGTjgf lbg] sfd ug'{sf ;fy} cToGt} /fd|f] Aoj:yfkg sfo{sf] k|z+;f u/Lof] .
- Sjf/]G6Lg ;]G6/sf] Ifdtf @) a]8 /x]sf]df xfn ! hgf dlxnf ^ hgf k'?if / ! hgf jfnjflnsf u/L hDdf * hgf ef/t jf6 dhb'/L u/L 3/ kms{g' ePsf dflg;x? ;]jf/t /xg' ePsf] kfOof] .

- xfn;Dd o; Sjf/]G6Lg jf6 ;]jf lng]x?df #) hgf x'g' ePsf], ;a}sf] hfFr ePsf]df ! hgf sf]/f]gf kf]h]6Le lj/fdLnfO{ s[i0fgu/, em08Lgu/ l:yt cfo";f uN;{ sn]h cfO;f]n]zg ;]G6/ k7fOPsf] hfgsf/L kfOof] .

@ dx]Gb| df=lj= Sjf/]G6Lg :yn s[i0fgu/ # slknj:t'sf] cg'udg laj/0f M

- s[i0fgu/ gu/kflnsf j8f g+ # jf6 ;+rflnt o; Sjf/]G6Lgdf b}lgs k|ltAolQm vr{ ? ^%) sf b/n] vfgf,vfhf tyf cGo cfj:osLo ;fdfg Aoj:yfkg ePsf] kfOof] .
- e|d0f 6f]nLn] sf]/f]gf ;+sf:kb dfgL;x??;+u k|tIf e]6 u/L pxfFx?sf ;d:ofx? ;d]tnfO ;'Gg] / cg'ej lng] ;fGTjgf lbg] sfd u/Lof] . Aoj:yfkg /fd|f] /x]sf]n] ;+rfns tyf :jf:YosdL{sf] l6dnfO wGojfb lbOof] .
- Sjf/]G6Lg ;]G6/sf] Ifdtf %) a]8 /x]sf]df xfn # hgf dlxnf !@ hgf k'?if / ! hgf jfnjflnsf u/L hDdf !^ hgf ef/t jf6 dhb'/L u/L 3/ kms{g' ePsf dflg;x? ;]jf/t /xg' ePsf] kfOof] .
- xfn;Dd o; Sjf/]G6Lg jf6 ;]jf lng]x?df !)% hgf x'g' ePsf], ;a}sf] hfFr ePsf]df ! hgf sf]/f]gf kf]h]6Le lj/fdLnfO{ s[i0fgu/, em08Lgu/ l:yt cfo";f uN;{ sn]h cfO;f]n]zg ;]G6/ k7fOPsf] hfgsf/L kfOof] . ;d'bfodf sG6\ofS6 6«]l;Ë dfkm{t xfn @^ hgf ;+sf:kb lj/fdLsf] :jfa ;+sng ePsf] l/kf]6{ cfpg jfFsL /x]sf] hfgsf/L kfOof] .

b]jL ljBflk7 df=lj= lzjgu/ s[0fgu/ g=kf Sjf/]G6Lg :ynsf] cg'udg laj/0f M

- !% a]8 Ifdtf /x]sf] o; Sjf/]G6Lg :yndf xfn ;Dd *^ hgf dflg;n] ;]jf lnPsf] kfOof] .

;dofjlw k:rft hfFr x'Fbf # hgf sf]/f]gf kf]h]l6esf lj/fdL kfOPsf]n] s[i0fgu/ l:yt cfO;f]n]zg ;]G6/ k7fOPsf] hfgsf/L kfOof] . xfn @# hgf dfgL;n] o; Sjf/]G6Lgjf6 ;]jf lnO/xg' ePsf] ;d]t kfOof] .

;d:ofx? M

!_ k'jf{wf/sf] ;d:ofsf sf/0f ;+rflnt Sjf/]G6Lg :ynx? k"0f{?kdf ;+rfngdf ;xh gePsf] .
@_ xfn ns8fpg v's'nf] xFbf dfgL;x?sf] cfjthfjt a9]sf], l;dfgfsfjf6 dflg;x? n'ls5LkL k|j]z u/]sf, ;'/Iff Aoj:yfdf s8fO gx'Fbf ;d'bfodf sf]/f]gf km}ng] ;Sg] tkm{ ;ts{tf ckggfpg cg'/f]w ePsf] .
#_ xf]d Sjf/]G6Lgdf a:g] dfgL;x?n] lgodsf] kfngf gu/]sf] hgu'gf;f] /x]sf]n] s8fO ug"kg]{ .
$_ lk=;L=cf/= l/kf]6{ ;dodf gcfpFbf dfgL;sf] a;fO nlDag] ePsf]n] ;'wf/sf nfuL kxn u/Llbg tyf ;jf/L kf; lat/0fdf kx'r gx'g] ju{x? lkl8t ePsf]n] To;tkm{ ;'wf/sf] nfuL hgu'gf;f] /x]sf] kfOof].

;+;bLo lgu/fgL cg'udg e|d0f 6f]nL gda/ ! jf6 lbOPsf ;'emfjx?

!_ sf]le8 !(;/sf/L ljdf sfo{qmd tTsfn clgjfo{ ?kdf nfu' ug'{kg]{ / ;+qmd0f km}lnPsf cfj:os :yfgx?df aGbfaGbL sfod /fVg'kg]{ .
@_ lk=;L=cf/= sf] bfo/f tTsfn a9fpg'sf] ;fy} cfj:os pks/0f vl/b tyf k|fljwLs hgzQmL j9fpg'kg]{ .
#_ ufpF zx/sf uNnL uNnLdf ;fdfg laqmLsf nfuL lx8\g] Aokf/Lx?nfO aGb u/fO kflnsfsf j8fjf6 cTofa:os ;fdfg cfk'lt{ lgoldt ug]{ Aoj:yf ldnfpg] .

$_ Sjf/]G6fOgx? clxn] k|fo vfln e} ;s]sf] x'Fbf k'g Aojl:yt ?kdf 8An' Pr cf] sf] dfkb08 cg';f/ ;+rfng ul/g' kg]{ .
%_ k|fOe]6 c:ktfnx?nfO sf]le8sf la/fdL egf{ ug{ slDtdf @% k|ltzt a]8 5'§fpg kxn u/fpg] .
^_ lglh :t/sf Nofjx?nfO sf]le8 kl/If0fsf] nfuL cg'dlt lbg].
&_ kl/If0fsf nfuL k|of]u u/Lg] lk ;L cf/ d];Lg tyf :jfa :+sngdf k|of]u x'g] sL6 k|To]s lhNnfdf k|ofKt dfqdf cfk'lt{ u/L bIf Nofj 6]SgLl;og jf6 tTsfn l/kf]6{ pknAw u/fpg Aoj:yfkg ug"{ kg]{ .
*_ g]kfnL gfu/Lsx?nfO ef/t tyf t>f] d'n'sjf6 3/ kms{g lbFbf lghnfO Sjf/]G6Ldf /xFbf kfngf ug'{kg]{ ;t{ tyf cGo s'/fx? kfngf u/] gu/]sf] ;DalGwt lgsfon] clgjfo{ cg'udg ug{ lgb]{zg lbg' kg]{ .
(_ clt cfj:os ePsf k|fOe]6 laBfnox?nfO ;d]t Sjf/]G6Lgsf] ?kdf k|of]u ug{ lgltlgod agfO sfof{Gjog ug'{ kg]{.
!)_ dxfdf/Lsf] cj:yf /lx/x]sf]n] tTsfn ljBfno tyf SofDk;x?n] ;+rfng ug{ nfu]sf] k9fOsf sIffx? tyf kl/Iffx? /f]Sg' kg]{ .
!!_ ;fdflhs rf8kj{x?df x'g] dfgL;sf] le8ef8nfO lgoGq0f ug{ 6f]n 6f]n cyjf j8f j8fdf ;+of]hs kl/rfng ug'{kg]{ .
!@_ ;8sk]6L, xf6ahf/ nufPtsf :yfgdf vl/b laqmLsf nfuL x'g] le8ef8nfO tTsfn /f]Sg o:tf Aoj;fo ;+rfngdf s8fO ul/g' kg]{ .
!#_ /f]usf] ;+qmd0f ;d'bfo :t/df al9 /x]sf] x'Fbf cfufdL lbgdf x'g ;Sg] hf]lvdnfO dWogh/ u/L cfO;f]n];g ;]G6/, cfO ;L o" tyf e]G6Ln]6/sf] ;+Vof k|ofKt jgfpg' kg]{ .
!$_ Aofkf/L jf lgdf{0f Aoj;foLx?n] sfdbf/ k/Lrfng ubf{ lk=;L=cf/= hfFrsf] ;'lgl:rttf u/fO ;d'bfodf sfddf nufpg ;Sg] Aoj:yf ldnfpg] .

!%_ xf]6n, /]i6'/fF tyf ;fj{hlgs oftfoftsf] If]qaf6 x'g] hf]lvd / ;+rfnssf] IftLnfO Go"lgs/0f ug{ k|b]z sf]le8 /0flglt nfu' ug'{kg]{ .

!^_ s'g} klg k|sf/sf] /f]u nfu]sf la/fdLx?nfO ;/sf/L, ;fd'bfoLs jf lglh c:ktfndf ;]jf lng hfFbf slxF st} lhDd]jf/L gePsf] hg u'gf;f] kfOPsf]n] lgoldt lbOb} cfPsf ;]jfx?nfO lgoldt ug'{kg]{ / s'g} c:ktfnn] la/fdL kmsf{Pdf jf ;]jf glbO IftL ePsf] v08df :jo+ c:ktfn lhDd]jf/ /xg] u/L lgltlgod lgb]{lzsf agfO sfof{Gjog ug'{kg]{ .

टोली नम्वर २ तर्फ

kfNkf lhNnfdf ePsf] ;+;lbo cg'udgsf] laj/0f M

! >L hglk|o dfWolds ljBfno, tfg;]g gu/kflnsf jf8{ gDa/ ^ Sjf/]G6Lg :yn M

- :yflgo txjf6 ;+rflnt o; Sjf/]G6Lgdf xfn ;Dd ^! hgf dflg;x?n] ;]jf lng' ePsf] kfOof] . xfn !@ hgf k'?ifx?dfq /xg' ePsf] / $(hgf 3/ kms{g' ePsf] lyof] .
- o; Sjf/]G6Lgdf cf/ l8 6L jf6 hfFr ubf{ kf]h]l6e b]lvg' ePsf dfgL;nfO k'g sf]/f]gf lk ;L cf/ kl/If0f ubf{ klg hDdf $ hgf dflg;nfO sf]/f]gf kf]h]l6e b]lvPsf] lyof] .

;d:ofx?M

s_ x]G8jf;, df:s, Unf]e h:tf ;fdfgx?sf] cefj /x]sf / jfOkmfOsf] cj:yf sdhf]/ /x]sf] b]lvof] .

@ o"gfO6]8 ld;g c:ktfn tfg;]g cfO;f]n];g s]o/ o"lg6 kfNkf

- o; o"lg6 !# a]8 Ifdtfsf] /x]sf] 5 . xfn ;Dd (hgf k'?if dflg;x?n] ;]jf lng' ePsf]

kfOof] . ^ hgf pkrf/ k:rft lgsf] eP/ 3/ hfg' ePsf] / # hgf pkrf//t /xg' ePsf] kfOof] .

- ❖ Aoj:yfkgsf] ;Dk"0f vr{ tyf cGo sfo{ ld;g c:ktfn kfNkfjf6 ePsf] kfOof] .

<u>c3fvfFrL lhNnfdf ePsf] ;+;lbo cg'udgsf] laj/0f M</u>

<u>>L ;/:jlt df=lj= 5qb]j uf kf j8f g+ ^ c3f{vfFrL Sjf/]G6Lg :yn M</u>

- ❖ :yflgo txsf j8f cWoIf >L ;f]efv/ kf08]sf cg';f/ :yflgo tx jf6 ;+rflnt o; Sjf/]G6Lgdf xfn ;Dd %& hgf dflg;x?n] ;]jf lng' ePsf] kfOof] . o; Sjf/]G6Lgdf cf/ l8 6L kl/If0f %% hgfnfO hfFr ubf{ kf]h]l6e b]lvg' ePsf * hgf dfgL;nfO k'g sf]/f]gf lk ;L cf/ kl/If0f ubf{ hDdf ! hgf sf]/f]gf kf]h]l6e b]lvg' ePsf] lyof] eg] @ hgfsf] l/kf]6{ cfpg jfFsL /x]sf] hfgsf/L kfOof] .

<u>;d:ofx? M</u>

:jf:Yo sld{x? lgoldt gcfpFbf ;d:ofdf k/]sf] hfgsf/L ePsf] lyof] .

<u>u'NdL lhNnfdf ePsf] ;+;lbo cg'udgsf] laj/0f M</u>

<u>! >L lz4afjf df=lj= /];'Ëf g kf j8f g+ * tD3f; u'NdL Sjf/]G6Lg :yn M</u>

- ❖ :yflgo tx /];'Ëf gu/kflnsfjf6jf6 ;+rflnt o; Sjf/]G6Lgdf xfn ;Dd ^& hgf dflg;x?n] ;]jf lng' ePsf] kfOof] . o; Sjf/]G6Lgdf cf/ l8 6L kl/If0f ^& hgfnfO hfFr ubf{ kf]h]l6e b]lvg' ePsf @# hgf dWo] k'g sf]/f]gf lk ;L cf/ kl/If0f ubf{ hDdf $ hgf sf]/f]gf kf]h]l6e b]lvg' ePsf] hfgsf/L kfOof] .

❖ o; Sjf/]G6fOg jf6 ;]jf lnO 3/ hfg' ePsf dfgL;sf] ;+Vof %! /x]sf] 5 . xfn ;]jf/t dfgL;sf] ;+Vof !$ hgf /x]sf] kfOof] .

;d:ofx? M

s_ lk ;L cf/ kl/If0fsf] l/kf]6{ !@ lbg kl5 k|fKt x'g] u/]sf] u'gf;f] /x]sf] kfOof] .

@ >L /];'Ëf g kf cfO;f]n];g ;]G6/ tD3f; u'NdL, dlxnf ljsf; sfof{no tD3f; ejgM

❖ /];'Ëf gu/kflnsfjf6 ;+rflnt o; cfO;f]n];g ;]G6/df xfn sf]/f]gf ;+qmdLtx? dWo] ! hgf dlxnf $ hgf k'?if / ! jfnjflnsf u/L hDdf ^ hgf /xg' ePsf] kfOof] . ;+qmdLt dfgL;x?dWo] ef/t jf6 $ hgf / cGo t]>f] d'n'sjf6 ! hgf cfpg' ePsf] lyof] .

❖ xfn ;Dd /x]sf %! hgf dWo] ! hgfsf] d[To" ePsf] $$ hgf lgsf] eP/ 3/ kms{g' ePsf] / ^ hgf pkrf//t /xg' ePsf] kfOof] .

;d:ofx? M

kmf]x/d}nf Aoj:yfkgdf sl7gfO ePsf] / c:ktfnsf] kmfd]{;L 6f9f /x]sf] ;d:of /x]sf] hfgsf/L kfOof] .

cGTodf,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

k|b]z ;/sf/ ;fdflhs ljsf; dGqfnon] sf]le8 !(sf] /f]syfd / pkrf/sf] sfddf u/]sf] ;kmn k|of;n] k|b]zsf] ul/dfnfO sfod /fVg dxTjk"0f{ e"ldsf v]n]sf]df wGojfb lbg rfxfG5f} . k|b]z ;ef ;fdflhs ljsf; ;ldltn] ;+;bLo cg'udgsf] qmddf sf]/f]gf efO/;jf6 pRr hf]lvddf /x]sf laleGg lhNnfx?df e|d0f ug]{ qmddf b]lvPsf ;d:ofx?nfO ;d:ofsf] ?kdf

geO sltko :yfgx?df ;+ej eP;Dd ;~rfns k|ltlgwLx?;+u ;+jfbsf] dfWodjf6 b]lvPsf ;d:ofx?nfO tTsfn ;dfwfg ;d]t u/]sf] 5 . t;y{ ;+;bLo cg'udg ;kmn k|efsf/L x'g'sf] ;fy} k|ToIf ?kdf k|efljt :yn hxfF sf]/f]gf efO/;af6 ;+qmdLt lj/fdL tyf /f]usf] klxrfgsf nfuL ;+sf:kb dfgL;x? /flvPsf 5g\ To:tf :yfgx?df k|b]z hg k|ltlgwLx?sf] pkl:ytLn] ;s/fTds ;Gb]z ;d]t lbPsf] 5 . xfd|f] ;+;bLo cg'udgn] sfo{kflnsfsf] sfddf yk lhDd]jf/L tyf xf};nf k|bfg x'g] / cem al9 sfo{k|ultdf ;xlhs/0fx'g] ;ldltsf] la:jf; /x]sf] 5 . cg'udgsf] sfddf sfo{qmd l:js[t u/fO ;xof]u ug'{x'g] k|b]z ;efsf ;lrjHo", ;+j4 sd{rf/Lx?, k|ToIf jf ck|ToIf ;xof]u ug'{x'g] ;j}df wGojfb lbg rfxfG5f}+ . o; dxTjk"0f{ sfo{sf] nfuL e|d0f cfb]z lbP/ ;ldltsf] sfdnfO k|efjsf/L jgfpg ;xof]u ug'{x'g] k|b]z ;efsf dfggLo ;efd'vHo"k|lt xflb{s cfef/ k|s6 ub{} laz]if wGojfb 1fkg ub{5f} .

<u>k|ltj]bg k|:t't ug]{ M</u>

dfggLo ;efklt >L b[u gf/fo0f kf08] -6f]nL gDa/ !, ;+of]hs_ dfggLo 8f=k'/gdfg ah|frfo{ -6f]nL gDa/ @, ;+of]hs_

dfggLo >L afj'/fd uf}td
dfggLo >L ch'{g s'df/ s]=;L=
dfggLo >L lbk]z yf?
dfggLo >L t]h axfb'/ jnL
dfggLo >L ci6e'hf kf7s
dfggLo >L l/gf g]kfn lj=s=

अनुसूची -७

समितिमा आमन्त्रीत ब्यक्तिरुको नामावली :

क.सं.	नाम, थर	पद
१	मा. सभापति आशा स्वर्णकार	प्रदेश सभा सदस्य
२	मा. गिता थापा	प्रदेश सभा सदस्य
३	मा. रमा अर्याल	प्रदेश सभा सदस्य
४	मा. धमकली चौधरी	प्रदेश सभा सदस्य
५	मा. पुष्पा थरुनी	प्रदेश सभा सदस्य
६	मा. भोज प्रसाद श्रेष्ठ	प्रदेश सभा सदस्य
७	मा. तिलकराम शर्मा	प्रदेश सभा सदस्य
८	मा. तारा जि.सी.	प्रदेश सभा सदस्य
९	मा. कल्पना पाण्डे	प्रदेश सभा सदस्य
१०	श्री गोपिकृष्ण खनाल	सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय
११	श्री डा. राजेन्द्र प्रसाद खनाल	प्र.मे.सु., लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल
१२	श्री भोज वहादुर के.सी.	उप सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय
१३	श्री मनोज कुमार गैरे	निर्देशक, शिक्षा विकास निर्देशनालय
१४	श्री डा.उमाशंकर चौधरी	प्रमुख स्वास्थ्य महाशाखा सामाजिक विकास मन्त्रालय
१५	श्री विनोद कुमार गिरी	निर्देशक, स्वास्थ्य विकास निर्देशनालय
१६	श्री डा. राजेन्द्र कुमार गिरी	नि. निर्देशक, प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला
१७	श्री दिनेश कुमार चापागाई	निर्देशक, आपुर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, बुटवल
१८	श्री सारदा वस्यालव वेलवासे	प्र.म.वि.अ, सामाजिक विकास मन्त्रालय
१९	श्री हरिलाल अर्याल	अधिकृत आठौं, सामाजिक विकास मन्त्रालय
२०	श्री सम्झना सुवेदी	अधिकृत आठौं, सामाजिक विकास मन्त्रालय
२१	श्री विपिन क्षेत्री	शाखा अधिकृत, लुम्विनी प्रादेशिक अस्पताल
२२	श्री सम्झना शर्मा	निर्देशक, रा.मानव अधिकार आयोग बुटवल
२३	श्री मायाँ क्षत्री	प्रमुख, माइति नेपाल भैरहवा
२४	श्री इन्दिरा अचार्य	अध्यक्ष, कदम नेपाल
२५	श्री आनिक राना मगर	अध्यक्ष, शाहसी कदम नेपाल
२६	श्री मनु खड्का	अध्यक्ष, फेडो रुपन्देही
२७	श्री हेमा न्यौपाने	प्रमुख, नागरिक संवाद केन्द्र बुटवल
२८	श्री राधा अधिकारी	का. अधिकृत,नेपाल दृष्टिविहीन उत्थान संघ

२९	श्री सुमित्रा शर्मा	उपाध्यक्ष, गै.स.स. महासंघ नेपाल केन्द्र
३०	श्री रिमा वि.सी.	उपाध्यक्ष, गै.स.स. महासंघ/ इन्सेक
३१	श्री निरा गौतम	उपाध्यक्ष, पत्रकार महासंघ रुपन्देही
३२	श्री अमृता अनमोल	महा–सचिव, संचारिका समुह नेपाल प्रदेश ५ बुटवल
३३	श्री उषा किरण पन्थ	सदस्य, संचारिका समुह नेपाल प्रदेश ५ बुटवल
३४	श्री ज्ञानु पैडेल	अध्यक्ष, नमूना एकिकृत विकास परिषद
३५	श्री बेवी शाह	परियोजना संयोजक, सुदृढ यू एन डी पी
३६	श्री दिपा सुनार	स्वकिय सचिव, मा. सभापति आशा स्वर्णकार
३७	श्री सुनिल त्रिपाठी	सचिव, महिला तथा वाल अधिकार
३८	श्री आकन्त नेपाल	जिल्ला संयोजक, ...रुपन्देही
३९	श्री मनोज लामिछाने	क्षेत्रिय संयोजक, ए वि सि नेपाल
४०	श्री पुजा पन्थी	पत्रकार, बुटवल ८ रुपन्देही
४१	श्री अस्मिना पाण्डे	पत्रकार, रेडियो मुक्ती बुटवल
४२	श्री कल्पना डुण्डे	पत्रकार, नागरिक अवाज
४३	श्री बिष्णु घिमिरे	पत्रकार, लुम्बिनि टेलिभिजन
४४	श्री दिपक ज्ञवाली	मिडिया कर्मी, बुटवल
४५	श्री लक्ष्मण पोख्रेल	मिडिया कर्मी, बुटवल
४६	श्री युवराज कँडेल	मिडिया कर्मी, बुटवल
४७	श्री प्रदिप आचार्य	मिडिया कर्मी, बुटवल
४८	श्री सावित्रा घिमिरे	अधिकार कर्मी, बुटवल
४९	श्री रिता सेन वली	महीला अधिकार कर्मी, प्रदेश ५
५०	श्री लोक नाथ भुषाल	अध्यक्ष, स.मी.वा. ...
५१	श्री सरिता श्रीस	के क स, रा यू संघ नेपाल
५२	श्री बिरोचन खत्री	स.चा., यु एन डि पि
५३	श्री रेनुका गिरी	पत्रकार, संचारिका समुह ...
५४	श्री शान्ता पन्थी भट्टराइ	सदस्य, महिला समुह ....

५५	श्री सुदिप अर्याल	फिल्ड का प्र, यु एन डि पि

अनुसूची -८

आ.व. २०७६/०७७ को वार्षिक प्रतिवेदन लेखन उपसमिति

१. मा. श्री तेज वहादुर वली संयोजक

२. मा. श्री अर्जुन कुमार के.सी. सदस्य

३. मा. श्री रिना नेपाल वि.क. सदस्य

अनुसूची -९

समितिका वैठक, कार्यक्रम तथा स्थलगत अनुगमनका केही दृष्यहरू

कभर पृष्ठमा